

Møte torsdag den 7. mai 2009 kl. 10

President: Lodve Solholm

Dagsorden (nr. 80):

1. Innstilling fra valgkomiteen om suppleringsvalg til Riksrevisjonen (Innst. S. nr. 213 (2008–2009))
2. Debatt om utenriksministerens redegjørelse om viktige EU- og EØS-saker (Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 5. mai 2009)
3. Innstilling fra utanrikskomiteen om samtykke til inngåelse av en avtale mellom Norge og Island av 3. november 2008 vedrørende grenseoverskridende hydrokarbonforekomster (Innst. S. nr. 198 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 43 (2008–2009))
4. Innstilling fra utenrikskomiteen om overenskomster inngått med fremmede makter i 2007 (Innst. S. nr. 187 (2008–2009))
5. Innstilling fra utenrikskomiteen om Årsrapport fra Stortingets delegasjon til Den Interparlamentariske Union (IPU) for 2008 (Innst. S. nr. 199 (2008–2009), jf. Dokument nr. 7 (2008–2009))
6. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om investering i teknologisenter for CO²-håndtering på Mongstad (Innst. S. nr. 206 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 38 (2008–2009))
7. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Elisabeth Røbekk Nørve og Ivar Kristiansen om å be Regjeringen fremme en handlingsplan for å hindre en forsyningskrise i kraftforsyningen til Trøndelag og Møre og Romsdal (Innst. S. nr. 207 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:30 (2008–2009))
8. Interpellasjon fra representanten Tord Lien til olje- og energiministeren:

«Det er mange uavklarte forhold rundt framtidig norsk nettpolitikk. Et forhold som ennå ikke er avklart, er spørsmålet om å pålegge norske netteiere kompetansekrav og bemanningsnormer. NVE har hatt saken på høring som forslag til ny forskrift om kompetansekrav til norske nettselskaper. Flere av forslagene i forskriftsutkastet er kontroversielle, og har møtt stor skepsis fra en rekke nettselskaper og lokale fagforeninger. De foreslåtte endringer vil ifølge statsrådens svar av 11. november 2008 på mitt skriftlige spørsmål ikke komme til Stortinget. Dersom en slik forverring av nettselskapenes driftsvilkår ikke skulle debatteres av Stortinget, ville det være uheldig. Kraftbransjen står overfor store investeringer i både fornybar energi og nett og trenger gode og stabile rammevilkår for å få realisert disse.

Vil statsråden vurdere å skrinlegge innføringen av ny forskrift om kompetansekrav?»
9. Referat

Presidenten: Frå Framstegspartiets stortingsgruppe ligg det føre søknad om permisjon for representanten Per Ove Width i dagane 11. og 12. mai for å delta i markeringa av NATOs 60-årsjubileum i Roma.

Etter forslag frå presidenten vart samrøystes vedteke:

1. Søknaden blir handsama straks og innvilga.
2. Vararepresentanten, Jan Fredrik Vogt, blir innkalla for å møte i permisjonstida.
3. Jan Fredrik Vogt blir innvald i Lagtinget for den tida han møter for representanten Per Ove Width.

Presidenten: Før sakene på dagens kart blir tekne opp til handsaming, vil presidenten gjere framlegg om at formiddagsmøtet – om naudsynt – fortset utover den reglementsmeessige tida, kl. 16, til dagens kart er ferdighandsama.

– Ingen innvendingar er komne mot presidentens forslag, og det er vedteke.

Sak nr. 1 [10:01:36]

Innstilling fra valgkomiteen om suppleringsvalg til Riksrevisjonen (Innst. S. nr. 213 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, sjå side 2895)

Sak nr. 2 [10:01:47]

Debatt om utenriksministerens redegjørelse om viktige EU- og EØS-saker (Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 5. mai 2009)

Presidenten: Etter ønske frå utanrikskomiteen vil presidenten gjere framlegg om at debatten blir avgrensa til 1 time og 25 minutt, og at taletida blir fordelt slik på gruppene:

Arbeidarpartiet 30 minutt, Framstegspartiet 20 minutt, Høgre 10 minutt, Sosialistisk Venstreparti 10 minutt, Kristeleg Folkeparti 5 minutt, Senterpartiet 5 minutt og Venstre 5 minutt.

Vidare vil presidenten gjere framlegg om at det blir gitt høve til replikkordskifte på inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa innanfor den fordelte taletida.

Vidare gjer presidenten framlegg om at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid avgrensa til 3 minutt.

– Det er vedteke.

Vidar Bjørnstad (A) [10:02:59]: Jeg vil først takke utenriksministeren for en grundig og informativ redegjørelse. Denne type redegjørelse var et resultat av behandlingen her i Stortinget av meldingen om behovet for en

mer aktiv europapolitikk, ut fra en samlet forståelse av at utforming av politikk og regelverk stadig oftere skjer i en europeisk ramme – for ikke å si EU-ramme – som i vesentlig grad påvirker Norge, men hvor Norge også har påvirkningsmuligheter i forkant, begrenset av vår selvvalgte posisjon utenfor de viktige beslutningsorganene i EU.

La meg bruke litt tid på noen refleksjoner fra min side i oppfølgingen av europameldingen mot slutten av denne stortingsperioden.

Jeg er enig med utenriksministeren i at kommunikasjonen mellom Stortinget og Regjeringen er styrket i arbeidet med EU/EØS-saker, både gjennom Europautvalget og via disse redegjørelsene. Grunnlaget for dialogen har blitt bedret ved mer informasjon til representantene, bl.a. forut for europautvalgsmøtene. Jeg synes imidlertid vi i for liten grad foreløpig har greid å involvere fagkomiteene i den løpende dialogen med Regjeringen, bl.a. i europautvalgsmøtene. Men jeg vil legge til at det registreres større interesse for å involvere seg og delta i debatter.

Utenriksministeren pekte på arbeidet for mer strategisk arbeid i regjering og departementer overfor EU. Det er naturlig at Stortinget prioriterer den parlamentariske kanalen.

Europaparlamentet har fått større innflytelse, og det er en utvikling som vil fortsette. Det er positivt. Samtidig understreker det behovet for nærmere kontakt med partigruppene i Europaparlamentet på et tidlig tidspunkt.

Saker som forbudet mot selprodukter og holdningen til rettsgrunnlaget i Arktis anskueliggjør viktigheten av kontakt med Europaparlamentet. Her mener jeg partigruppene, med forutsetning om økonomisk mulighet, kan gjøre mer, selv om flere partier, herunder Arbeiderpartiet, har etablert og utvidet kontakten med Europaparlamentet, både på gruppe- og fagkomiténivå.

Vi mener kontakten kan styrkes ved å muliggjøre hospitantordning i Europaparlamentet for politiske rådgivere og ansatte i administrasjonen. Presidentskapet bør gå videre med anbefalingen fra utenrikskomiteen om å ha en person fra Stortinget på tjenestemannsnivå i Brussel med arbeidsområde Europaparlamentet. Det siste vil styrke lyttfunksjonen og bistå partigruppene med de riktige kontaktene på de riktige tidspunkter.

Arbeidet med å fremme norske interesser kan med fordel skje i et nærmere samarbeid mellom regjering og Storting, der det er naturlig.

Finanskrisen har gitt utfordringer for hele Europa. For noen land har den hatt dramatiske konsekvenser. Jeg tenker da på Island, med den forrige regjeringens fall og valget den 25. april. Det viktigste er at islendingene kommer økonomisk på fote, og at Norge bidrar der det er mulig.

Krisen på Island har aktualisert debatten om medlemskap i EU, eller i hvert fall om Island skal søke om medlemskap i første omgang. Hvordan skal da Norge forholde seg? Kanskje søker Island medlemskap om kort tid, kanskje lenger fram?

Regjeringen har i brev til utenrikskomiteen i forbindelse med behandlingen av et dokumentforslag sagt at den vil foreta en vurdering av mulige konsekvenser for Norge dersom Island beslutter å søke medlemskap, og formid-

le vurderingen til Stortingets organer på den mest egnede måte. Det er en fremgangsmåte som har bred politisk tilslutning her på Stortinget.

EØS-avtalen er hovedfundamentet i Norges tilknytning til EU. Den har fungert godt, har vært robust og tilpasset seg utvidelse, og alle parter har ønsket å bevare avtalen. Inntil det er grunnlag for noe annet, er jeg enig med utenriksministeren i at Norge skal arbeide systematisk for å ivareta EØS-avtalens virkemåte og integritet. Så får en eventuell utredning etter en eventuell islandsk EU-søknad gi svar på konsekvensene for Norge og EØS-samarbeidet.

Jeg registrerer at en er i slutfasen med forhandlingene om EØS-finansieringsordningene for 2009–2014.

Vi deler Regjeringens grunnholdning om at Norge fortsatt skal bidra til å redusere sosiale og økonomiske ulikheter i EØS-området og utvikle partnerskap og bilateralt samarbeid med de nye EU-landene.

Vi mener også Norge har interesse av å knytte seg til det nye østlige partnerskapet i EU, som ble lansert i går, og hvor Sverige vil ha en sentral rolle.

Det er f.eks. bred interesse blant de politiske partiene for å bidra til demokratisk og sosial utvikling i Hviterussland.

Norsk medvirkning gjelder også for EUs østersjøstrategi, som samlet sett innenfor rammen av den nordlige dimensjon gir muligheter for å sette våre områder på kartet og gi anledning for de nordiske land til et samlet sterkt engasjement. I dette ligger også utviklingen av samarbeidet med Russland.

Oppgavene vi står overfor i dag, med finanskrisen, arbeidsledighet, klimaendringer og energisikkerhet, krever felles innsats nasjonalt, regionalt og på europeisk nivå. Til dette trengs fungerende samarbeidsinstitusjoner.

Avslutningsvis (presidenten klubber) vil jeg derfor vise til det den tyske sosiologen Ulrich Beck (presidenten klubber) nylig sa, at dersom EU ikke eksisterte (presidenten klubber igjen), måtte man ha funnet det opp nå.

Presidenten: Presidenten må be representantane respekttere taletida.

Morten Høglund (FrP) [10:08:32]: Utenriksministeren leverte en god redegjørelse, som vi i det alt vesentlige ikke har problemer med å slutte oss til.

Nyheten i går om at regjeringen på Island vil be Alltinget sende en søknad om medlemskap i EU, var ikke uventet, og den bekrefter at vi fremover kan få endret forutsetningene for den norske EU-tilknytningen. Det er imidlertid usikkert om et eventuelt islandsk medlemskap vil få de store konsekvenser for holdningen her hjemme til et norsk medlemskap. Mye tyder på at det store islandssuget vil utebli, men det vil bli utfordringer om Island skulle gå hele veien inn i EU, noe som for øvrig langt fra er sikkert.

Det som er og må være de operative utfordringer for Regjeringen, er at det er bred støtte til dagens tilknytningsform: EØS. Regjeringens oppgave blir å sørge for å posisjonere Norge, slik at vi sikrer en videreføring av et EØS-samarbeid, eventuelt uten Island. Det vil bety justeringer i EØS-avtalen. Det gir oss utfordringer, men også mulig-

heter. Disse muligheter må identifiseres og aktivt søkes innarbeidet i eventuelle justeringsforhandlinger.

Fremskrittspartiet har lenge ment tiden har vært moden for å se på om EØS-avtalen i det minste skal oppgraderes i forhold til de rettslige endringer som har skjedd i EU. Når det gjelder medlemskap i EØS/EFTA, har noen av Europas mindre stater antydning at de kan tenke seg inntreden i vår lille eksklusive klubb. Her må også Regjeringen innta en posisjon, ikke minst fordi dette kan ha betydning for de institusjonelle rammer for en fortsatt EØS-avtale.

Også i pågående avtaler – som nå antagelig nærmer seg slutfasen – rundt finansieringsmekanismen og andre forhold må det tas hensyn til et eventuelt islandsk medlemskap og fremtiden til dagens EØS-avtale.

Vi vil understreke at vi støtter Regjeringens overordnede posisjoner i forhold til finansieringsordningen i EØS. Vi kunne sikkert ha hatt en inngående diskusjon om prioriterte tiltak i mottakerlandene, men vi tar til etterretning Regjeringens prioriteringer og er opptatt av at vi hele tiden søker å inkludere norske partnere i tiltak som vi fremover skal støtte. Særlig fornøyd er vi med at Regjeringen så klart understreker at vårt finansielle bidrag må ses i sammenheng med et tilfredsstillende resultat i de pågående drøftinger om markedsadgang for fisk. Dette er en viktig presisering.

Norge har i Europaparlamentet opplevd et par krevende saker de siste måneder. Dette er på nytt understreket av Europaparlamentets viktige rolle i EU. Nå er ikke det noen ny erkjennelse, men i saker som selsaken og saken om arktisk traktat blir det veldig tydelig. Mens et flertall i et vanlig nasjonalt parlament som oftest er noenlunde i takt med den nasjonale regjering, er det ikke noe tilsvarende forhold mellom Europaparlamentet og Europakommisjonen. Dette gir usikkerhet om hva som blir resultatet i ulike saker, og det gir andre utfordringer i forhold til å påvirke. Så selv om Norge i en aktiv dialog med kommisjonen synes så ha fått til et akseptabelt resultat og rimelig god forståelse for norske interesser, kan alt det gode arbeidet vise seg å være uten betydning i møte med et selvbevisst og noen ganger aktivistisk europaparlament. Erfaringene med selsaken må brukes til å analysere hva vi kan gjøre bedre neste gang norske interesser utfordres. Etter min mening er det ikke umulig å nå frem med rasjonelle argumenter i Europaparlamentet, men det krever arbeid, og det krever nok en annen type arbeid enn det norske diplomater vanligvis utsetter seg for, og ikke minst krever det at man er villig til å tenke annerledes fra Regjeringens side, og f.eks. er interessert i å trekke andre aktører, som Stortinget, med i påvirkningsarbeidet.

Det er jo ikke slik at Utenriksdepartementet og Stortinget ikke er flinke til å kjempe for norske interesser i andre sammenhenger. Akkurat nå pågår en godt planlagt og godt drevet valgkamp for at Norge skal få generalsekretæren i Europarådet. Lite er overlatt til tilfeldighetene. Flott! Og forhåpentligvis lykkes våre anstrengelser, og alle partiene på Stortinget støtter dette arbeidet. Så hvis noe av den iveren og strategiske planleggingen ble overført til f.eks. selsaken, så kunne voteringsresultatet kanskje sett noe annerledes ut. For selv om de norske posisjonene var

aldri så bra, ble hele arbeidet overført Europaparlamentet mangelfullt, slik vi ser det, og ikke utført med den intensitet som nok hadde vært påkrevet. Til dem som mener at svaret ligger i at vi må bli medlem i EU, vil jeg si at vi hele tiden må ivareta norske interesser, uavhengig av tilknytningsform. Det å lene seg tilbake og henvise til at alt hadde vært så mye bedre om vi hadde vært innenfor, er ikke et konstruktivt bidrag til å løse utfordringer som hver dag ligger foran oss. Men det er jo heller ikke slik at selv om vi skulle bli medlem, så forsvinner behovet for å kjempe for norske interesser – de vil alltid være der, men kampen vil delvis foregå innenfor nye rammer.

Ivaretagelse av norske interesser i EU så vel som andre steder er en betydelig utfordring, og når det gjelder EU, er så godt som alle departementer berørt, og samarbeidet favner svært bredt. Hvorvidt koordineringen mellom departementene er optimal, må også ha oppmerksomhet, og igjen kan selsaken være et eksempel som man kan bruke for å hente erfaringer. Er det behov for en annen måte å organisere dette på fremover som gjør at vi blir mer effektive som nasjon, og at vi sikrer at våre interesser tas med i alle relevante samtaler? Her kunne vi også tenke oss at det vurderes om det i EØS-komiteen vil være formålstjenlig å møte mer, oftere, på politisk nivå, og aktivt bruke denne møteplassen til mer enn hva vi gjør i dag, ut fra en erfaring om at det å sikre norske interesser krever et politisk nærvær i EU.

Vi har avtalefestede møteplasser. Spørsmålet vi må stille oss, er om vi bruker disse optimalt. Nå er jeg veldig langt inne i det som må være Regjeringens egne vurderinger, men det er jo ikke slik at opposisjonen er uinteressert i at Norge får mest mulig gjennomslag – tvert imot. Vi har stort sett sammenfallende interesser, og skal vi lykkes i forhold til EU, er en bred, nasjonal forankring et godt utgangspunkt.

Siri A. Meling (H) [10:16:25]: Jeg vil takke utenriksministeren for en god og interessant redegjørelse. Som Aftenpostens leder i går påpekte, var det en redegjørelse mange flere med fordel kunne ha fulgt, for den gav et godt innblikk i vår nærhet til og avhengighet av Europa.

Finanskrisen har satt sitt preg på hele Europa. Utenriksministeren har selv sagt rett i at de europeiske landene rammes ulikt. Men det er viktig å ha i minne hvor viktig EU faktisk er for at krisetiltakene i Europa til nå har vært tilpasset det europeiske markedet og ikke er ensidig nasjonale av den typen som i tidligere tider førte til proteksjonisme og ensidige devalueringer.

Høyre er særlig glad for at utenriksministeren påpekte hvor viktig norsk gass er for Europas energisikkerhet. Gasskrisen som oppstod i Sentral-Europa etter Russlands leveransestopp til Ukraina, demonstrerer tydelig hvorfor energisikkerhet nå er så høyt prioritert i EU. EUs ekstraordinære energiministermøte 12. januar påpekte at energisikkerheten kan styrkes gjennom et tettere forhold til EUs øvrige energileverandører, som Norge.

Et annet forhold som gjør norsk gass viktig, er ønsket om renere energi i Europa. Norsk olje- og gassproduksjon er verdens mest CO₂-effektive, takket være en

rekke tiltak og krav til aktørene på norsk sokkel. Utslippene fra olje- og gassproduksjonen i Midtøsten er mer enn 1,5 ganger så høye pr. energienhet som utslippene på norsk sokkel, og fra Russland er utslippene 2,5 ganger så høye. Dessuten: Norsk olje- og gassvirksomhet er en del av det europeiske kvotehandelssystemet for klimagasser. For sektorer som er med i kvotehandelssystemet, er det kvotetaket som EU setter, dvs. antall tilgjengelige kvoter, som bestemmer de totale utslippene. Dersom utslippene fra norsk olje- og gassvirksomhet øker, vil det bli nøyaktig kompensert med tilsvarende reduksjoner i virksomheter i andre sektorer eller land som er omfattet av kvotesystemet. Netto utslippsøkning på sokkelen som følge av olje- og gassutvinning vil derfor bli null. Nesten all gass fra norsk sokkel blir eksportert til det øvrige Europa. Der gir den et viktig bidrag til å redusere – ikke øke – Europas klimagassutslipp gjennom å redusere bruken av kull.

Det er derfor behov for mer – ikke mindre – norsk gass til Europa, og vi er enige med utenriksministeren i at Norge må fortsette å være en «stabil, langsiktig og forutsigbar energileverandør», som han sa i sin redegjørelse på tirsdag. Sett i dette perspektivet er det noe underlig at utenriksministerens regjeringspartnere, SV og Senterpartiet, så ivrig vil frede større områder av norsk sokkel for olje- og gassutvinning.

Nå når stortingsperioden nærmer seg slutten og vi nettopp har hørt utenriksministeren holde sin siste EU/EØS-redegjørelse – i hvert fall i denne perioden – kan det være naturlig å forsøke å gjøre opp status for Regjeringens aktive europapolitikk.

Høyre er svært opptatt av å ivareta våre forpliktelser og våre muligheter for innflytelse gjennom EØS-avtalen på en god måte. Derfor deltok vi svært aktivt i arbeidet med stortingsmeldingen om EØS som ble lagt fram i 2006. Stortinget har i perioden styrket sitt arbeid med EU-saker, men jeg er nok uenig med utenriksministeren i hans udelt positive evaluering av gjennomføringen av alle de planlagte tiltakene. La meg ta noen eksempler:

EØS-notatbasen har vært mye omtalt av utenriksministeren, men den fungerer fortsatt langt fra optimalt. Stortingets internasjonale sekretariat og Stortingsbiblioteket har dokumentert at saker og direktiver forsvinner fra databasen rett før de skal diskuteres i Stortinget, eller i forbindelse med at saken får medieomtale. Saker mangler fra databasen, og informasjonen er ofte dårlig oppdatert. Det gjør det vanskelig å følge saker og vanskeligere å bidra i påvirkningsarbeid overfor EUs organer, som utenriksministeren jo oppfordrer stortingspolitikere til å gjøre.

Fra vårt ståsted på Stortinget ser det fortsatt ut som at Regjeringen med jevne mellomrom overraskes over viktige saker fra EU-systemet. Forslaget til forbrukerdirektiv, som utenriksministeren omtalte, samt det nylig vedtatte bankinnskuddsgarantidirektivet er eksempler. Når vi på denne måten kommer sent inn i prosessene, svekkes våre muligheter til å påvirke dramatisk, fordi Europakommisjonen, hvor vi kan delta formelt gjennom arbeidsgrupper, ofte allerede er ferdig med sine forslag.

Europaparlamentets økende innflytelse har vært en gjenganger i disse debattene og i møtene i Stortingets eu-

ropautvalg. Likevel ser vi gang på gang at Regjeringen nedprioriterer kontakten med Europaparlamentet, og det på en måte som åpenbart skader norske interesser i viktige EØS-saker.

EUs forbud mot handel med selprodukter, som ble vedtatt med overveldende flertall i Europaparlamentet denne uken, er et klart eksempel på det.

I både denne saken og i diskusjonen om bankinnskuddsgarantidirektivet har kritikk fra opposisjonen blitt møtt med invitasjoner om at stortingspolitikere også må engasjere seg. Det gjør vi gjerne, og Høyre har flere ganger tatt kontakt med vår partigruppe i Europaparlamentet, som for tiden er parlamentets største. Det forutsetter imidlertid at vi får konkret informasjon om norske interesser og argumentene som Regjeringen bruker. I den grad vi har fått det, har det kommet for sent.

Regjeringens europapolitiske strategi er på mange måter et uttrykk for en våpenhvile i den norske EU-debatten. Det er forståelig. Høyre vil imidlertid, som vi har gjort mange ganger i denne sal, påpeke at denne våpenhvilen ikke må gjøre oss blinde for utviklingstrekk i vårt forhold til EU som gir grunn til bekymring.

Utenriksministeren omtalte så vidt forhandlingene om EØS-finansieringsordningene, som nå er på overtid, og som ble omtalt som «kompliserte». Han har i Europautvalget omtalt program- og instituttstyrer vi gjennom EØS ønsker å delta i, men hvor det nå blir vanskeligere å få gehør for at EØS-landene skal få delta som observatører. Utviklingen på Island er nok et eksempel. I går bekreftet Islands statsminister Johanna Sigurdardóttir at regjeringen på Island vil be Alltinget ta stilling til en EU-søknad. Dette aktualiserer den norske EU-debatten. Høyre mener ikke at Islands valg i seg selv er avgjørende for Norge, men vi er bekymret for hvor robust og fremtidsrettet EØS-avtalen vil være hvis Island faktisk skulle gå inn i EU. Regjeringen må snarest utrede konsekvensene for EØS-avtalen og fiskeriene og melde tilbake til Stortinget. Dette er en sak som krever bred debatt.

Utviklingstrekkene er nokså entydige, når vi bare tør å se dem samlet og trekke konklusjoner. EU blir viktigere for Norge – og det på stadig flere områder. Norge og norske interesser får stadig mindre oppmerksomhet og gjennomslag i EUs organer. Vi kan ikke lukke øynene for dette faktum.

Ågot Valle (SV) [10:23:47]: Jeg vil takke for en veldig grundig redegjørelse.

Vår rød-grønne regjering har gjort mye for å ivareta norske interesser på en mer offensiv måte overfor EU. De to viktigste grepa var å ta opp kampen om differensiert arbeidsgiveravgift og heimfallsretten. Hadde Regjeringa gitt etter, ville det undergravd muligheten for å føre en offensiv distriktspolitikk og for å bevare fossekrafta i offentlig eie. Nå varsler utenriksministeren arbeid for å opprettholde forbrukerrettighetene etter norsk rett. Det er bra, og det er viktig. EUs forslag til forbrukerdirektiv betyr en totalharmonisering etter minimumskrav og fratår Norge muligheten til å beskytte forbrukerne på det nivået norske myndigheter finner forsvarlig. Derfor er det viktig

å søke alliansepartnere og støtte de kreftene i EU som har en ambisiøs forbrukerpolitikk.

Regjeringa har tatt grep for økt åpenhet og dialog og offentlig debatt om europaspørsmål. Stortinget har gjort det samme. SV mener at det er viktig nå å få en grundig debatt også rundt EØS-avtalen. Derfor er vi enig med Nei til EU om en forskningsbasert totalgjennomgang av EØS-avtalen. Vi mener det er viktig å få fram kunnskap om avtalens fordeler og ulemper for det norske samfunnet, om avtalens dynamiske karakter og konsekvenser av dette, om reservasjonsretten, om ESA og EFTA-domstolens stilling/virksomhet og om alternativene til EØS-avtalen.

Utenriksministeren refererte til EU-kommisjonens prognoser om økonomi og arbeidsledighet. Det er dramatisk når det forventes 11 pst. arbeidsledighet i snitt – og 20 pst. i et land som Spania. Det forventes økt politisk og sosial uro. 14.–16. mai er faglige aksjonsdager i EU-landa. Det er for det første en protest mot EUs håndtering av finanskrisa. EU anbefaler økt privatisering, reduserte offentlige pensjoner og lønnsnedslag i offentlig sektor. I motsetning til Norge har landa i eurosone ingen frihet til å bestemme sin egen rente og mindre frihet til å drive motkonjunkturpolitikk. For det andre er den en protest mot EF-domstolens fire dommer som på et dramatisk vis forrykker maktforholdet mellom fagbevegelse og arbeidsgivere, i en situasjon der fagbevegelsen er på defensiven og grunnlaget for faglige rettigheter, som jo er en av bærebjelkene i et demokrati, er kraftig svekka.

Det er også uro rundt forslag som fører til mindre politisk styring og økt deregulering. Derfor ønsker SV en debatt rundt inkorporeringa av postdirektivet og helsedirektivet og advarer mot implementering av disse.

Ja-sida setter sin lit til en islandsk EU-søknad, men, som andre har sagt: Det fører neppe til et islandssug. Men det er trolig lang veg til islandsk medlemskap. For det første må islendingene gjennom en folkeavstemning og et alltingsvalg. For det andre må forhandlingene sikre islendingene unntak fra felles fiskeripolitikk. Det vil i beste fall sitte langt inne. For det tredje vil håpet om at euroen som valuta skal kunne redde islendingene fra en tøff omstilling, ende i brustne drømmer.

Sammen med EU har Norge høye ambisjoner på vegen mot København og høye ambisjoner om økt fornybar energi. Vi har store fornybare energireserver i Norge, ikke minst i havkraft, og er det enkeltlandet som kan bidra mest til at EU og Norge kan nå ambisiøse mål. Oppfordringen vil være at vi går foran EU og forbereder oss på å implementere direktivet så raskt som mulig. En storstilt satsing på ny fornybar energi vil danne grunnlaget for ny, miljøvennlig industriutvikling i Norge. I framtida vil Norge ha et stort potensial for eksport av ren energi og energikrevende produkter produsert med ren energi. Med det krever – i motsetning til Høyres syn – at det er her vi satser, at vi ikke satser framtida på en videre høy oljeutvinning.

Dagfinn Høybråten (KrF) [10:28:54]: Et av de mer sjarmerende trekk ved denne debatten hørte vi akkurat nå når SV i mangel av resultater av egen politikk når det gjel-

der ny fornybarsatsing i Norge, nå setter sin store lit til det ventede EU-direktivet. Det sier ganske mye om Regjeringens politikk på dette området, og ikke minst dens resultater.

Mitt anliggende i dag er å takke utenriksministeren for en svært god redegjørelse om EU- og EØS-saker. Først av alt vil jeg gi ministeren ros for hans nøkterne framstilling av situasjonen på Island. I går kom meldingen om at Islands regjering vil be Alltinget om å ta stilling til om Island skal levere en EU-søknad. Islands bankkrise er den største, relativt til landets økonomi, som noe land noensinne har opplevd, ifølge IMF. Bankene på Island hadde ved midten av 2008 opparbeidet seg en gjeld som var nesten ti ganger større enn verdien av landets årlige vare- og tjenesteproduksjon, ifølge OECD. Landet kommer til å slite i mange år med å nedbetale denne gjelden. Det er ikke rart at mange islendinger ser mot EU og euro i en slik tid.

Samtidig er det fortsatt høyst usikkert om Island vil bli medlem. Jeg tror forhandlinger, hvis de blir innledet, blir tøffe, ikke minst når det gjelder fiskeriene. Fiskerinæringen på Island er som kjent sterkt imot islandsk EU-medlemskap. Næringen ønsker ikke å svekke kontrollen med egne fiskeriresurser og underlegge seg EUs felles fiskeripolitikk, noe jeg har stor forståelse for i lys av at EUs fiskeripolitikk har gitt nesten fisketomme hav og en av verdens minst lønnsomme fiskerinæring.

Det er også grunn til å minne om at selv om meningsmålinger på Island viste flertall for medlemskap før jul, har målingene nå snudd til et flertall imot. Det kan kanskje ha sammenheng med at EU i liten grad kan hjelpe Island med dets hovedproblem, gjelden. Euroen kan bare innføres etter at Island har oppfylt Maastricht-kriteriene. Disse kriteriene innebærer bl.a. at Islands inflasjon, rente, budsjettunderskudd og gjeld må ligge på et relativt lavt nivå. Sist, men ikke minst må den islandske krone i løpet av en periode på to år ha en kursutvikling som ligger tett opp mot euroens. Dette er, for å si det mildt, ikke lett når man er midt oppe i en historisk dyp økonomisk krise.

Jeg vil for det andre gi utenriksministeren honnør for den gode og saklige framstillingen av mulige konsekvenser for Norge og EØS-avtalen dersom Island skulle bli EU-medlem. EØS-avtalen er dynamisk og forholder seg til forandringer. Det har den vist gjennom sin historie. Selv om enkelte institusjonelle forhold vil måtte endres, vil avtalen være like stødig som nå, også uten Island. Avtalen er allerede i dag først og fremst en avtale mellom Norge og EU, hvis vi ser på handelsstrømmer og bidragene til EØS-finansieringsordningene.

For det tredje vil jeg gi utenriksministeren min fulle støtte når det gjelder betydningen av EØS-avtalen. Her er utenriksministeren på meget trygg grunn. Samtlige partier som har vært i regjering de siste åtte årene, har skrevet under på at EØS-avtalen har tjent Norge vel. Vi har hørt representanten Høglunds innlegg her i dag, hvor han skriver under på det samme. Derfor har utenriksministeren hele Stortinget i ryggen i den vurderingen av EØS-avtalen så langt. Det jeg vil skal komme klart til uttrykk, er at han har Kristelig Folkeparti fullt ut i ryggen for stø

kurs når det gjelder EØS i denne tiden, som kan bli litt mer turbulent.

Kristelig Folkeparti er, i likhet med flertallet i det norske folk, tilhenger av EØS-avtalen fordi den sikrer norske bedrifter markedsadgang til vårt desidert viktigste eksportmarked, det indre marked. Dette er viktig for verdiskapingen, velferd og arbeidsplasser i hele landet. Det er ingen ting ved en eventuell islandsk medlemskapsøknad som rokker ved dette. Derfor bør de som er interessert i å ivareta brede, norske interesser, holde seg unna å sette EØS-avtalen i spill i en urolig tid i verden.

Jeg er også glad for at Europakommisjonen, i tråd med Regjeringens forsikringer i Stortinget nylig, uttrykte støtte til Norges erklæring om tjenstedirektivet vedrørende faglige rettigheter. Regjeringens forsikringer, som ble gitt fra Stortingets talerstol, viste seg å holde stikk. Det gir jeg også honnør for i dag.

Så vil jeg si at representanten Høglund i dag har tatt opp meget viktige forhold når det gjelder det samlede norske miljøets fokusering på parlamentarisk innflytelse, både i EU og mellom Norge og EU. Det bør både Stortinget og Regjeringen legge seg på sinne. Parlamentarikere kan være en viktig kraft i utenrikspolitisk påvirkningsarbeid. Vi har den disiplin at når vi opptrer utenfor landets grenser, opptrer vi i pakt med brede norske interesser, og det tror jeg vi kan trenge framover innenfor EU. Jeg tror at Stortinget også bør revurdere spørsmålet om en fast representasjon i Brussel.

La meg til slutt si: Utenriksministeren kan forvente sterk støtte til forsvaret av EØS-avtalen fra Kristelig Folkeparti, og vi forventer det samme av utenriksministeren.

Åslaug Haga (Sp) [10:34:23]: La meg også få takke utenriksministeren for en nyttig og grundig redegjørelse.

Det er ulike syn på EØS-avtalen i Stortinget. Noen mener EØS-avtalen er glitrende. Noen mener EØS-avtalen er det beste av dårlige alternativer, og noen er sterkt kritiske til avtalen. Åkkesom er avtalen et minste felles multiplum i Stortinget, og den har eksistert i 15 år.

Senterpartiet støtter dem som tar til orde for en full gjennomgang av avtalen. Det vil ikke være noe i nærheten av å sette EØS-avtalen i spill. Det vil handle om at vi får en grundig gjennomgang av fagfolk. Alle mener at Norge er avhengig av å ha et avtaleregulert forhold til EU.

Det er viktige spørsmål som bør gjennomgås. EØS-avtalen er dynamisk. Hvordan har dynamikken i avtalen fungert? Er avtalen blitt det vi faktisk tenkte oss for 15 år siden at den skulle bli? Det ligger en reservasjonsrett i avtalen. Den er ikke brukt. Er det faktisk slik at vi mener at den ikke kan brukes? Hva mener fagfolk om det? Hva betyr nasjonale garantier som blir gitt på ulike områder, seinest i forbindelse med tjenstedirektivet? Dette er bare noen eksempler på saksfelt som det ville være klokt at vi fikk belyst etter 15 år med denne avtalen.

Miljø og energi er to sider av samme sak. Vi løser ikke miljøutfordringene uten å løse energiutfordringene og vice versa. For å redde miljøet må vi som globalt samfunn bevege oss fra den fossile tidsalder og over i den fornybare. EU har satt seg djerpe miljøpolitiske mål ved sine

20-20-20-målsettinger. De er krevende å nå. Norge har naturgitte forutsetninger for å bli en betydelig eksportør av rein og fornybar energi, og vi kan bistå EU med å nå sine fornybarmål ved å bygge sammen vindkraft til havs med vår regulerbare vannkraft. Slik vil vi kunne tilby kontinentet et stabilt, fornybart energiprodukt. Utenriksministeren er innom dette i sin redegjørelse, og det er bra.

Nå skal det en ny kommisjon på plass i EU. Det skal være valg i Norge. Etter vår vurdering haster det å komme i konkret dialog med EU om hvordan samarbeidet om utvikling av fornybar energi kan utvikles. Klimautfordringene øker dag for dag. Utviklinga av energiproduksjon tar lang tid. Derfor haster det.

Med samme utgangspunkt er Senterpartiet opptatt av at Norge skal gjennomføre fornybardirektivet så raskt som mulig. Norge er sjølsagt i en unik situasjon og ligger himmelhøyt over gjennomsnittet i EU når det gjelder fornybar energi, men det er ingen grunn til at vi ikke skal påta oss økte forpliktelser, snarere vil det sende veldig gale signaler om vi ikke ønsket å påta oss forpliktelsene som ligger i fornybardirektivet.

Vi er opptatt av at man i samtalen man nå har med EU om gjennomføring av direktivet, ikke legger til grunn at Norge skal forhandle seg ned når det gjelder forpliktelser. Det vil være uklokt miljøpolitikk. Det vil være uklokt i forhold til de mulighetene som ligger i Norge for å etablere arbeidsplasser på dette området, og det vil være uklokt i et perspektiv hvor vi ønsker å utvikle Norge til å bli en stor eksportør av fornybar energi.

Så helt til slutt til Island. Ja, det tyder på at Island kommer til å søke medlemskap. Det gjenstår å se om de blir medlem. Jeg registrerer at en del slår fast at et eventuelt islandsk medlemskap vil få store konsekvenser for EØS-avtalen. Det er jeg ikke sikker på, og det er ganske enkelt fordi ja, EU er viktig for Norge, men Norge er også viktig for EU. Jeg tenker det er viktig å stille kontrollspørsmålet: Hvorfor skulle EU ønske å lage trøbbel for EØS-avtalen? (Presidenten klubber) Jeg tror ikke at de gjør det. Vi kan måtte gjøre små endringer, men jeg regner med at EØS-avtalen står trygt.

Presidenten: Presidenten må be om at taletida blir respektert.

Anne Margrethe Larsen (V) [10:39:49]: Jeg vil også takke utenriksministeren for en god og interessant redegjørelse. Jeg synes også det var betryggende å høre at han ser det som et klart ansvar for Regjeringen å arbeide systematisk for å ivareta EØS-avtalens virkemåte og integritet. Han framholdt at krisen på Island så langt ikke hadde gått ut over EØS-avtalens funksjon. Vi skal imidlertid ikke se bort fra at en islandsk EU-søknad setter i gang en dynamikk som ender opp med å sette EØS-avtalen, slik vi kjenner den, i spill. Jeg mener derfor at vi må sette alle krefter inn på å ivareta EØS-avtalen. 15 års erfaring har vist at avtalen oppfyller sin hovedmålsetting, nemlig å sikre forutsigbare og likeverdige rammebetingelser for norsk næringsliv i EUs indre marked. Per i dag har vi ingen andre realistiske alternativ til EØS-avtalen.

Utenriksministeren framholdt at Regjeringen vil foreta en grundig vurdering av mulige konsekvenser for Norge dersom Island skulle beslutte å søke om EU-medlemskap. Jeg forutsetter at han allerede nå har stilt sitt store utredningsapparat i beredskap til dette. Da EØS-avtalen er av stor betydning for Norge, ville det vært uansvarlig ikke allerede nå å ha innledet arbeidet med å tenke gjennom alle mulige konsekvenser av denne mulige islandske EU-søknaden. Som et ledd i dette arbeidet ser jeg gjerne at det lages en offentlig utredning av EØS-avtalens innhold og virkemåte. Dette kan bidra til en viktig debatt i Norge. Jeg er imidlertid noe skeptisk til at hovedfokus for en slik utredning skal være på alternativer til EØS, hvis hensikten er å svekke EØS-avtalen. Det tyder på at motstandere av EØS internt i Regjeringen ønsker å bruke nettopp dette for å svekke avtalen. Til det har jeg lyst til å si at jeg leser utenriksministerens forsikring om at Regjeringen er seg sitt ansvar bevisst, slik at han vil holde eventuelle motstandere av EØS-avtalen i Regjeringen i sjakk. Han kan i så fall påregne full støtte fra Venstre.

Flere kontroversielle direktiv er for tiden til behandling. Dette gjelder bl.a. forslaget til direktiv om forbrukerrettigheter. Jeg mener det ville være svært uheldig for Norge hvis forbrukerlovgivningen i EU går fra å være minimumsregulert til full harmonisering. Dette vil kunne bety at vi ikke kan opprettholde et strengere forbrukervern i Norge enn i EU. Det var derfor betryggende å høre at utenriksministeren aktivt ønsker å påvirke forbrukerdirektivet i riktig retning. Han framholdt at Regjeringen vil bruke alle tilgjengelige kanaler for å endre direktivforslaget.

Når det gjelder andre aktuelle forslag til direktiv, ble disse ikke mye kommentert. Dette gjelder spesielt datalagringsdirektivet. Det er her nærliggende å tolke dette som uttrykk for at det kan være en vanskelig sak innad i Regjeringen. Venstres holdning til datalagringsdirektivet er krystallklar: Vi er imot det. Vi vil arbeide for å hindre at det blir en del av norsk lov, og om nødvendig bruke reservasjonsretten i EØS-avtalen. Men dersom direktivet blir gjennomført i Norge mot Venstres uttrykte vilje, har vi et ønske om å begrense omfanget til å gjelde lagring av data i maksimalt 6 måneder. Vi har fremmet forslag om dette i Stortinget flere ganger, men så langt har vi ikke kunnet registrere noen støtte fra regjeringspartiene.

Det er positivt at EU har tatt mål av seg til å innta en internasjonal lederrolle for klima- og energiområdet. Dette gjør EU til en verdifull partner for Norge, en partner som vi skal forsøke å gjøre enda mer ambisiøs. Norges store andel av vannkraft, som utenriksministeren riktig påpekte, bør ikke bli en sovepute. Jeg mener tvert imot at Norge må gå tungt inn i arbeidet med å fremme fornybar energi. Regjeringen må derfor ikke i sine forhandlinger med kommisjonen om tilpasninger av direktivet prute kravene i direktivet ned.

Norge har store naturgitte forutsetninger for produksjon av fornybar energi – faktisk noen av de beste i Europa. Dette er muligheter vi må ta i bruk for å løse klimautfordringene og bidra til nye arbeidsplasser og bedrifter.

I tiden fram mot klimatoppmøtet i København i desem-

ber mener jeg det blir ekstra viktig å vektlegge nettopp dette.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [10:44:47]: Det er riktig at dette er den siste redegjørelsen om EU og Europa-saker i denne perioden. Når jeg kommer tilbake med min neste redegjørelse til høsten, er det naturlig å omtale framdriften i Islands eventuelle medlemskapsambisjoner og de konsekvensene det vil få for Norge og EØS-avtalen. Som vi har hatt debatt om her tidligere, er det naturlig at vi ved en eventuell søknad går gjennom de konsekvensene på en ryddig måte. Jeg vil da stille mitt store utredningsapparat til disposisjon for den oppgaven.

Når det gjelder EØS-avtalen, deler jeg representanten Larsens vurdering, at det ville være naturlig at man i neste stortingsperiode har en gjennomgang av den avtalen, rett og slett fordi den har eksistert i 15 år, i skiftende tider. Den har vist seg ualminnelig robust, tilpassningsdyktig, ikke bare hvordan avtalen selv har utviklet seg, men også hvordan avtalen har vært et referansepunkt for at vi har utviklet samarbeid med EU på andre områder, inspirert av en del av løsningene i EØS-avtalen: Schengensamarbeidet, utenriks- og sikkerhetspolitikk, forsvar, miljø, kystspørsmål, maritim politikk, osv.

Jeg er enig med representanten i at det ikke bør være en gjennomgang med sikte på alternativer til EØS-avtalen, men om kunnskap om denne avtalen. For noen er den ikke akkurat et kjærlighetsbarn, men er det noen som ser den slik, så er det faktisk utenriksministeren. Det er slik med denne utenriksministeren at jeg føler at jeg var med som fødselshjelper da avtalen kom, i en annen posisjon. Men jeg mener at det tilligger den til enhver tid sittende norske utenriksminister det ansvar å arbeide hardt og målrettet for å ta godt vare på denne avtalen. I dagens situasjon er det den som sikrer norske arbeidsplasser. Hver dag, når norske menn og kvinner går på jobben, vet bedriftene at de har like spilleregler. Det er en veldig viktig erkjennelse. At man slipper å tenke på å stille spørsmål ved om det er slik, er i seg selv en stor verdi. Det har avtalen bidratt til.

Så ble forholdet til Europaparlamentet tatt opp. Når det fra Høyres side sies at Regjeringen har nedprioritert forholdet til Europaparlamentet, vil jeg ta sterk avstand fra det. Spørsmålet er jo hele tiden om vi klarer å oppdatere den tilstrekkelig og målrettet nok, fordi det er et krevende organ å jobbe mot.

Jeg takker representanten Høglund for kommentarer til arbeidet med å få en norsk generalsekretær i Europarådet. Det arbeidet er godt og strategisk. Vi håper det fører fram. Vi kan lære av det i mange sammenhenger.

Jeg tror nok ikke at selsaken ville fått et nevelig annet utfall. Der er jeg mer av den holdning at et fullt medlemskap, med full deltakelse i Europaparlamentet, kunne sikret Norges interesser på en annen måte enn utenforskapet. Det er verdt å merke seg at Danmark, som er like imot dette direktivet som vi er, har i direktivet sikret seg en omtale av fangst for inuitter, og dermed vist at man på innsiden kan få de tilpasningene som er mulig for å ivareta et medlemslands helt sentrale interesser. Men det får vi ta med.

Det er en kostnad. Vi skal ikke godta at det er gitt at det er slik. Vi må arbeide for å ta vare på norske interesser.

Det som ble sagt om at databasen er dårlig oppdatert, tar jeg som en tilbakemelding fra en viktig bruker. Vi skal selvfølgelig se på at databasen til enhver tid er så god som mulig. Det er riktig at jeg har snakket om dette ved flere anledninger. Det er et viktig instrument for oss, og vi skal sørge for at det er så godt som mulig for alle brukere.

Hvis det er ett element som jeg i dag mener er en trussel for EØS-avtalen, er det forhandlingene om EØS-finansieringsordningene. De er i en slutfase. Vi skal lande de forhandlingene, håper jeg, på en god måte. Her er det viktig å sende et veldig tydelig signal til EU om at uanstendige og ublu krav til Norge på finansieringssiden vil møte en grense. Det kan nemlig ikke være slik at vi ved ethvert møte med EU for å oppdatere og videreføre de ordningene som Norge på et frivillig, ikke juridisk forpliktende, men politisk nivå inngår, skal være en form for «himmel er målet», i form av oppgradering av hva vi skal betale. Det er ikke urimelig at Norge deltar. Vi kommer til å delta. Vi gjør det på et meget høyt nivå. Vi diskuterer nå den endelige fastsettelsen. Men om de kravene inntar urimelige proporsjoner, er det svært uheldig for samarbeidet og respekten mellom partene.

Til Island tror jeg Norge skal si lykke til, som et respektfullt naboland. Det er riktig som det er sagt, at det er mange skjær i denne sjøen. Det skal søkes. Det skal forhandles, og det skal være valg til Alltinget og folkeavstemning på veien. Det har betydning for Norge. Det er ingen grunn til å omtale et islandssug, men det er heller ingen grunn til å spille ned det faktum at et nytt nordisk land kan komme til å bli medlem av unionen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Morten Høglund (FrP) [10:49:59]: Når det gjelder det som skjer til høsten og neste redegjørelse, kan vi vel uansett være enige om at utenriksministeren nok kan komme til å være til stede her for å debattere saken.

Til mitt anliggende: Representanten Høybråten var inne på at vi nå ikke må sette EØS-avtalen i spill og gjøre noe som kan sette den i fare. Der er vi helt enige. Utenriksministeren understreket det veldig godt i sitt innlegg.

Er det noe av det utenriksministeren har hørt her i dag, eller generelt kjenner til fra den norske debatten, som er en fare for EØS-avtalen? Er det noe utenriksministeren mener vi må være forsiktige med å debattere eller ta opp i sammenheng med EØS-avtalen?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [10:50:47]: Jeg kan bekrefte at jeg vil stå her og svare på spørsmål fra representanten Høglund også ved neste debatt. Jeg ser fram til det, for spørsmålene er som regel gode.

Nei, jeg kan i tråd med hva som har vært min holdning når det gjelder utenrikspolitiske debatter generelt sett, ikke i dag se at det er noen slik fare. Vi må ha høy terskel for debatt. EØS-avtalen er den mest omfattende internasjonale avtale Norge noen gang har inngått. Den omfatter alle fagområder, alle departementer, alle deler av samfunnet,

ikke minst Kommune-Norge. En av de utfordringene jeg har sett og arbeidet mye med, er å trekke kommunene inn i debatten om EØS-avtalen, for det er de som i mange beslutninger møter dette daglig. Jeg kan ikke stå her og si at jeg ser det. Jeg vil vel mene at man skal ha en høy terskel for å debattere, men jeg synes ikke at man i dag skal så tvil om EØS-avtalens virksomhet ved å peke på at det finnes bedre alternativer. Jeg ser ikke det, selv om jeg er av dem som mener at et medlemskap bedre ivaretar norske interesser. Det må det også være lov til å diskutere i et demokratisk ordskifte der vi må følge med på et Europa i endring.

Siri A. Meling (H) [10:51:59]: Et islandsk medlemskap kan få konsekvenser for EØS-avtalen. Enkelte eksperter sier at EØS-avtalen ikke kan overleve i sin nåværende form, fordi overvåkingsorganet mister sin troverdighet når det i praksis bare er Norge som passer på seg selv.

Et islandsk medlemskap kan få negativ virkning for norske fiskere og fiskeprodusenter fordi islandske fiskeprodukter ved et EU-medlemskap vil få bedre markeds-tilgang enn det norske produkter har. Fiskerinæringen er også bekymret for å forhandle med et Island som har hele EU i ryggen.

Det virker som om Regjeringen har god tid i disse spørsmålene. Jeg vet ikke om jeg kan få en kommentar til tidsaspektet har. Har vi god tid, eller kan dette skje fort? Har vi tid til å vente på en konsekvensutredning om hva et islandsk medlemskap har å bety for norske interesser?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [10:52:49]: Jeg mener at EØS-avtalen kan overleve i dagens form når det gjelder dens materielle innhold. Den ble inngått med Sverige, Finland og Østerrike på laget, og også Sveits var med i forhandlingene. Nå er det bare tre land som er igjen. Det er ikke en avtale som er datostemplet ut fra hvor mange land som er med.

De utfordringene på det institusjonelle området som måtte oppstå hvis Island blir medlem og forlater EFTA-pilaren – vel, dem får vi drøfte i fred og ro med kommisjonen, men jeg er enig med dem som har sagt her i dag, også representanten Haga, i at det er en avtale som er inngått fordi begge parter har interesse av det, og jeg går ut fra at det kommer til å fortsette.

Når det gjelder interessene til norske fiskere og fiskeprodusenter – vel, de får analyseres. Jeg vil minne om at vi har inngått avtale med EU om reguleringer av alle bestander nå. Med silda var det på plass. Det er to parter som forhandler. Jeg synes det er vanskelig her i dag å stå og fastslå at et islandsk medlemskap kommer til å ramme norske fiskere, men det er klart at det kan komme en situasjon hvor en viktig konkurrent får lavere tollsatser. Men nå har jo etterspørselen i Europa i særdeles stor grad vært etter fersk fisk og ikke-bearbejdede produkter, så det må man vurdere nærmere, noe jeg går ut fra at næringens organisasjoner vil delta aktivt i.

Dagfinn Høybråten (KrF) [10:53:59]: Først en påminnelse til utenriksministeren, og da ikke en påminnelse

om at det er et valg mellom nå og neste gang vi har en EØS-redegjørelse – det er sikkert utenriksministeren fullstendig klar over – men en påminnelse om at det faktisk er noen i denne sal som har kjærlighet til EØS-avtalen. Kristelig Folkeparti har EØS-avtalen som sitt primære standpunkt og ikke som noen dårlig reserveløsning.

Nettopp derfor lyttet jeg med stor oppmerksomhet til hva utenriksministeren sa om gjennomgang av EØS-avtalen i neste periode. Jeg forstod det slik at utenriksministeren mente at det også i neste periode er behov for å gjennomgå erfaringene med EØS-avtalen, slik man har gjort det i de to foregående stortingsperioder, at det er denne type gjennomgang man skal ha, og ikke en utredning av alternative løsninger.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [10:54:56]: Jeg tror vi deler både kjærlighet og nestekjærlighet når det gjelder denne avtalen. Det er godt å ha noen å dele kjærligheten med.

Det er korrekt at det er slik jeg vurderer den saken. Hva stortingsflertallet og regjeringen vil mene i neste periode om behov for en gjennomgang, må man se på da, men jeg vil mene at en så omfattende avtale, som er så viktig for så mange sektorer, bare i opplysningsøyemed vil være tjent med at vi har en gjennomgang og evaluerer erfaringer. Det vil også være, sett med mitt perspektiv, om jeg fortsatt har ansvaret, naturlig å gjennomgå den debatten vi hadde om arbeidsformene, som vi tok initiativ til i 2006 med stortingsmeldingen om arbeidsformene, opp mot hvordan vi forvalter EØS-avtalen. Så det synes jeg er naturlig.

Det er altså ikke et spørsmål som stiller spørsmål ved eksistensen av avtalen. Kommer det spørsmål om veivalg, må det komme på helt andre grunnlag, etter helt andre vedtak i denne sal. Men, som det påligger oss med vedlikehold av alle avtaler, så bør vi ha en fornuftig gjennomgang av dem for å se at de virker etter hensikten.

Anne Margrethe Larsen (V) [10:56:02]: Først takk for en positiv tilbakemelding på dette med en grundig gjennomgang av EØS-avtalen, gjerne en offentlig utredning.

Jeg nevnte i mitt innlegg at Venstre er klart imot datalagringsdirektivet, og at vi vil arbeide for å hindre at det blir en del av norsk lov, om nødvendig bruke reservasjonsretten i EØS-avtalen. Men dersom nå direktivet blir gjennomført i Norge, mot Venstres uttrykte vilje, har vi et ønske om å begrense omfanget til å gjelde lagring av data i maksimum seks måneder. Vi har som nevnt fremmet dette forslaget i Stortinget flere ganger. Jeg vil derfor be utenriksministeren om å kommentere dette, og gjerne klargjøre sitt syn på nettopp datalagringsdirektivet.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [10:56:54]: Vi har dette til gjennomgang og vurdering, så Regjeringens endelige oppsummering av det kan jeg ikke gi nå. Jeg vil bare si, som utgangspunkt, til de kritiske merknadene til direktivet, som jeg mener det er berettiget å stille: Det er altså et vedtak som er truffet av 27 nærstående land, så jeg mener at dette svarer på samtidens utfordringer når det

gjelder datasikkerhet. Det er ikke et påfunn fra land som tenker helt annerledes enn oss. Men vi skal gjennomgå det kritisk. Det pågår av de kompetente myndighetene. Så får vi konkludere med det når det gjelder norsk syn.

Skulle det bli slik at direktivet vedtas, er jeg enig med representanten Larsen. Da må vi følge opplegget med direktiver, nemlig at direktivet overlater til statene å gjennomføre det, ut fra statenes egen lovgiving, regler osv., og se på om det er grunn til å gjøre tilpasninger i forhold til hva som er norsk virkelighet. Men, som sagt, konklusjonen om hvordan vi skal stille oss til dette direktivet, vil vi trekke når vi har fått det grundig utredet. Så viktig er det at det fortjener en grundig utredning.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Svein Roald Hansen (A) [10:57:58]: Regjeringen lovet en mer aktiv europapolitikk, og det har den levert. Hver gang EU-landene har utvidet samarbeidet til nye områder gjennom de 15 årene EØS-avtalen har eksistert, har Norge ønsket å få delta, og ønsket er blitt oppfylt. Denne dynamiske utviklingen i vår integrering i EU-samarbeidet har fått fornyet styrke i denne perioden. Vi har utvidet vår deltakelse i EUs samarbeidsprogrammer, og vi har kommet med i flere nye byråer. Vår deltakelse i Schengen-samarbeidet har økt, med Prüm-avtalen som det siste tilskuddet. Det samme har skjedd innenfor EUs utenriks-, sikkerhets- og militærpolitiske samarbeid.

Utenriksministerens redegjørelse varsler en fortsettelse av denne politikken. Vi har bedt om å få være deltaker i EUs østlige partnerskap, som sjøsettes i dag, hvor deltakerlandene bl.a. er Ukraina, Armenia og Georgia. Regjeringen ønsker at vi blir tilknyttet EUs planlagte asylkontor, og skulle gjerne deltatt i EU-landenes politikktutforming om asylpraksis og retningslinjer.

Det er ønskelig å trekke EU tettere inn i samarbeidet i Arktisk Råd, men det ses med bekymring på Europaparlamentets ønske om en egen traktat for Arktis. Denne bekymringen er, i likhet med det ulykksalige vedtaket om forbud mot salg av selprodukter, en påminnelse om hvordan vi svekker vår evne til å ivareta norske interesser fordi vi ikke er representert i det parlamentariske organ som får sterkere og sterkere innflytelse på politikktutformingen i det indre marked. Lobbyvirksomhet blir ikke like virkningsfullt.

I går kom bekreftelsen på at Island kommer til å søke EU-medlemskap. Dermed er også EFTAs og EØS-avtalens framtid på dagsordenen. Færøyene ønsker å bli med i EFTA. Andorra har undersøkt mulighetene for å bli med i det indre marked gjennom EØS-avtalen.

I løpet av ett til to år står vi sannsynligvis i den situasjon at vi bare har ett eller to fyrstedømmer som partnere på EFTA-siden i EØS, hvis da ikke også fyrstedømmene San Marino og Monaco vil se EØS som et verktøy til å komme inn under reglene i det indre marked. Det kan være hyggelig med flere partnere på EFTA-siden i EØS, men vi må ikke glemme at det kreves enighet på EFTA-siden ved implementering av nytt regelverk. Det kan bli en utfordring for Norge å skulle sikre enighet med småstater som

har ganske andre interesser og utfordringer enn dem vi har. Vi tapte ett år når det gjaldt å komme inn under EUs kvotehandelssystem, fordi Island ikke delte vårt ønske om å implementere dette gjennom EØS-avtalen. Slike problemstillinger kan bli vanligere hvis vi om et par år må ha enighet med to, tre eller fire europeiske fyrstedømmer. Det er ikke sikkert at det arbeidet som nå pågår for å innlemme deler av EUs klima- og energipakke i EØS-avtalen, ville være enklere om vi også skulle bli enige om tilpasningene vi ønsker, med Andorra og Monaco.

Utenriksministeren sa i sin redegjørelse at Regjeringen vil «foreta en grundig vurdering av mulige konsekvenser for Norge» når Island søker medlemskap. Denne vurderingen må også omfatte konsekvensene av den mulighet at EØS kan bli en tilknytningsform for europeiske fyrstedømmer.

Den dynamiske utviklingen av Norges integrering i EU-samarbeidet de siste 15 årene, til tross for at vi sa nei til medlemskap i 1994, har vært et produkt av en slags stilltende tverrpolitisk overenskomst i norsk politikk. Derfor har det vært lite oppmerksomhet omkring dette i det offentlige ordskiftet. EU-striden har i stedet vært holdt levende gjennom debatten om noen få av de mange tusen lover og regler vi har importert uendret fra Brussel.

Jeg tror at vi gjør klokt i å starte en dialog med det norske folk om realitetene bak vår omfattende integrering i EU-samarbeidet og de utfordringer vi må regne med å stå overfor om kort tid når det gjelder dagens EØS-avtale, og kanskje også EFTA-samarbeidet. Det er rett og slett ikke sikkert at det vil være mulig å oppnå det som utenriksministeren sa var Regjeringens ansvar, nemlig «å ivareta EØS-avtalens virkemåte og integritet», som vi har hørt i debatten at det er et bredt ønske om at vi skal lykkes med. Men det er ikke sikkert man kan lykkes. Det spørsmål vi må stille, er dette: Hvordan kan vi best ivareta norske interesser i det brede og dype samarbeidet det i realiteten er et tverrpolitisk ønske om å ha med EU?

Representanten Morten Høglund sa i sitt innlegg at oppgaven er å ivareta våre interesser, uansett tilknytningsform til EU. Jeg tror ikke representanten Høglund er i tvil om hvilken tilknytningsform som gir størst grunnlag for å ivareta våre interesser. Vi så i selsaken i EU-parlamentet at det var krevende å gjøre det som lobbyister. Jeg tror vi hadde lyktes bedre som medlemmer.

Øyvind Vaksdal (FrP) [11:03:32]: I sin fyldige redegjørelse satte utenriksministeren fokus på krisen i verdensøkonomien og hevdet at denne utfordret EU som organisasjon. Han slo videre fast at det var liten tvil om at EU hadde bidratt til samordning, og at EUs regelverk hadde bremset opp proteksjonistiske fristelser. Jeg er enig med utenriksministeren i disse betraktninger, og deler også hans syn på at det også er klare grenser for hva man kan forvente av EU-samarbeidet, da viktige deler av medlemslandenes finanspolitikk og økonomiske politikk er nasjonalstatenes eget ansvar.

Finanskrisen rammer landene i EU/EØS-området ulikt, og det er selvfølgelig motsetninger i interesser mellom de ulike land. Det er ofte i vanskelige tider man oppdager

hvem som er seg selv nærmest, og vi har derfor sett ulike forsøk fra medlemsland som posisjonerer seg og sine nasjonale interesser. Det har derfor vært utfordrende å få medlemslandene til å gå i takt og trekke i samme retning, men man har likevel i stor grad klart å lykkes i å føre en samlet politikk for å motvirke finanskrisen.

Uten at vi i dag skal dra i gang noen debatt om vår tilknytningsform til EU-samarbeidet, er det utfordrende for Norge som ikke-medlem å gjøre sin stemme gjeldende i ulike sammenhenger. Jeg vil derfor understreke at Regjeringen må ha sterkt søkelys på disse utfordringene og benytte så vel formelle som uformelle kanaler for å påvirke utviklingen med våre innspill. Jeg vil også i den forbindelse vise til den debatten vi tidligere har hatt i Stortinget om hvordan vi innenfor dagens tilknytningsform kan komme tidligst mulig i inngrep med sakene også på det parlamentariske nivå.

En av de åpenbare konsekvensene av finanskrisen er sammenbruddet i den islandske økonomien, med etterfølgende politisk krise og nyvalg på parlamentsmedlemmer. En søknad om EU-medlemskap fra Island, som ble aktualisert i går, kan få betydning for EØS-samarbeidet, og jeg er derfor tilfreds med at Regjeringen vil foreta en grundig vurdering av hvilke konsekvenser det kan få for Norge.

Så til mitt gamle fagfelt, energi. Utenriksministeren peker i redegjørelsen på at spørsmålet om energisikkerhet nå har fått enda større plass i europeisk politikk. Gasskonflikten mellom Russland og Ukraina har medført at det nå er mye større fokus på energi- og forsyningssikkerhet i EU. EU-toppmøtet i mars fattet vedtak om å styrke energiinfrastrukturen i Europa, noe som innbefatter både elektrisitets- og gassforsyningsnett.

Norge er en betydelig leverandør av energi til EU. Vi har stor og økende gassseksport til det europeiske markedet, og vi blir oppfattet som en stabil og seriøs leverandør av energi. Fra norsk side må vi se mulighetene som ligger foran oss, bruke den goodwill vi gjennom mange år har opparbeidet, og ta høyde for å ta enda større andeler av det europeiske energimarkedet. Dette betyr at vi ikke bare må satse på gass i rør til Europa, men også sørge for at våre ambisjoner om å bli store innen LNG-markedet må realiseres raskt. Vi slutter oss til Regjeringens målsetting om å bidra til et mest mulig stabilt marked for gass i Europa, og at dette best kan oppnås i tett og tydelig dialog mellom leverandører og kunder. Vi har også merket oss Regjeringens retorikk rundt satsingen på fornybar energi. Der slår man fast at vår høye andel fornybar energi betyr at vi har færre muligheter for omlegging enn andre land, og fortsetter:

«Samtidig er våre naturgitte forutsetninger for produksjon av ny fornybar energi til stede».

Videre:

«Vi har fortsatt muligheter til å utvikle vannkraften.»

Jeg synes dette var oppsiktsvekkende og vil be utenriksministeren gjøre rede for om Regjeringen nå har snudd 180 grader og igjen vil støtte vannkraftutbygging, etter å ha kjempet imot dette i en årrekke og hevdet at tiden for vannkraftutbygging i Norge var over.

Bjørn Jacobsen (SV) [11:08:14]: Det er ikkje vanskeleg å vere einig i at det er mykje å vere glad i i Europa. Om konfirmanten EØS er ein av dei, kan vi jo diskutere, og det er derfor vi har debatten i dag. I konfirmasjonstida bruker ein å stake ut ein ny kurs, finne ut, lure på: Er dette rett vegval? Ein vil finne dei gode vegvala. Så eg helsar jo veldig velkommen det utanriksministeren seier, at vi i neste runde bør få til ein full gjennomgang av EØS-avtalen. Det bør sjølvsagt også inkludere utgreiing av alternativ. Det kan jo vere andre land å sjå til, med handelsavtalar – det kan vere gode alternativ til EØS-avtalen ute og gå. Med ein full gjennomgang med alternativa på bordet får vi ein endå betre debatt.

Det vi rett og slett diskuterer her, er jo grad av overnasjonalitet, og det aller viktigaste: kor mykje folkestyre det er inne i den overnasjonaliteten. Det blir snakka om Island, det blir snakka om sug her og sug der. Det viktigaste er jo faktisk kva det er av nytt i forhold til graden av folkestyre i det som er av overnasjonalitet. Verda blir styrt av konvensjonar og resolusjonar. Vi veit at i Europarådet er det rettsbindande for medlemslanda. Vi veit at resolusjonane i FN når det gjeld f.eks. Midtausten ikkje er spesielt bindande. Vi må kople på folkestyre, for får vi ikkje kopla på folkestyre, så får vi ikkje fleirtal for noko som helst av overnasjonalitet i den norske befolkninga.

Så ser vi no at EU er ute på test. Dei har vore feira, både EU og NATO, i dei nye medlemslanda, men det har vore «med oppsida». Finanskrise gjer at dei no vil få testa denne forma for overnasjonalitet i ein nedtur. Det skal bli spennande å sjå korleis både EU og NATO og dei nye medlemslanda i begge organisasjonane taklar denne nye situasjonen, for det er i nedgangstider det vil bli sett på ein sterk prøve. Så det skal bli interessant å følgje.

Så er eg veldig glad for at utanriksministeren så til dei gradar understreka at innhaldet i EØS-bidraget er like viktig som størrelsen. Her får vi igjen miljø, klima, karbonfangst, NGO-er, sivilsamfunn og demokratiutvikling. Det er det dei nye medlemslanda både i EU og i NATO kanskje treng aller mest av når dei no skal inn og oppleve den økonomiske nedturen som Europa og verda er inne i. Her har Noreg viktige bidrag å kome med, og det verkar som vi kjem med dei, sjølv om vi sjølvsagt har eigeninteresse av dei marknadsdelane som vi då oppnår.

Så eit lite eksempel frå EU-kvardagen der ute, frå Sunnmøre, der presidenten har gode kontaktar. Eg skal lese frå Sunnmørsposten førre dagen: Dette utspillet verkar heilt håpløst firkanta og vil gjere det svært vanskeleg for alle som driv trafikk med båtar. EU-direktivet, som kan kome til å rasere reiselivet, ambulansetenesten og mindre passasjerruter ute langs kysten, blir no sak i Stortinget.

Då stiller altså Høgre-representantar frå Møre og Romsdal spørsmål og krev svar frå Arbeidarpartiet om korleis dette er mogleg å få til. Er det sånn at vi kan forvente ei ny linje frå Høgre på dette området? Då treng dei ikkje å spørje Arbeidarpartiet. Det er jo berre å støtte SV og Senterpartiet mot dette direktivet, mot tenestedirektivet, mot postdirektivet og mot helsedirektivet. Høgre er velkomne inn, i staden for å politisere dette på annan måte. Det Høgre sjølvsagt trekkjer fram, er at EU i alle tilfelle

ikkje er tilpassa den norske verkelegheita, i alle fall ikkje på Møre-kysten, som mange gonger slit med at konkurranse og marknad skal vere det beste for kystkommunane på Møre. Det er sjeldan at konkurranse og marknad er det desse kyststrøka treng. Dei treng det òg, men aldri heilt fritt spel. Velkommen etter til Høgre dersom dei vil prøve å tilpasse den norske verkelegheita!

Så er det sånn at dette med sel er eit lite innblikk i korleis vår måte å tenkje på i forhold til miljø og norske prinsipp i forhold til forvaltning i nord blir sett på ute i Europa. Vi skal ikkje trekkje det for langt, men det er jo miljø og forvaltning som ligg til grunn for vår måte å tenkje på. Vi får håpe at EU ikkje går imot måten Noreg kjem til å tenkje miljø på når det gjeld forvaltning, både når det gjeld energi og hav.

Marianne Aasen (A) [11:13:36]: Tidligere denne uken var det en interpellasjonsdebatt her i stortingssalen hvor finanskomiteens medlemmer deltok, og hvor vi diskuterte den økonomiske situasjonen. Det var i og for seg en dyster debatt, slik den forløp, men igjen kom, da vi diskuterte dette, dette med internasjonale organisasjoner opp – i hvilken grad EU og andre organisasjoner kan avhjelpe situasjonen, og i hvilken grad vi kunne forhindre at den krisen vi har kommet opp i, oppstod. Det var tilløp til en liten EU-debatt, og det skjer stadig oftere i finanskomiteen. Jeg oppfordret folk til å komme hit, så kunne vi fortsette her, men det er ikke så mange som deltar av den grunn.

Det er ingen tvil om at finanskrisen viser hvor viktig det er med internasjonale organisasjoner. Det er jo fordi rammebetingelsene for internasjonal samhandling ligger i disse organisasjonene. Det kan være fordi det er mangel på regelverk, det kan være fordi det eksisterende regelverket som er der, er mangelfullt, eller at de arenaene vi har internasjonalt, i seg selv er mangelfulle fordi de ikke fungerer godt nok.

Samme dag la EU-kommisjonen fram sine prognoser for økonomien, og de var dystre. Man regner med at unionens bruttonasjonalprodukt vil falle med 4 pst., og at det blir opptil 11 pst. ledighet neste år. Tyskland vil få en nedgang på 5,6 pst., anslår kommisjonen. Økonomiene i de nordiske EU-landene er også negative, og det er våre viktigste handelspartnere, så det er ingen tvil om at dette vil påvirke oss.

Det som er ekstra dramatisk, er – én ting er nedgang i bruttonasjonalproduktet og tall som flagrer over nyhetsskjermene – at finansministrene i EU også varsler en sosial katastrofe. For dette handler om mennesker som bor i hele Europa, og som kommer til å miste jobbene sine – og det kan hende de kommer til å være uten arbeid i lang tid. I mange europeiske land er de ikke i nærheten av å ha det sikkerhetsnettet som vi har i vårt land, noe som gjør at dette kan bli alvorlig og dramatisk også politisk.

Den europeiske økonomien er midt inne i sin dypeste og mest utbredte resesjon siden annen verdenskrig, sa EUs finanskommissær, Almunia. Det vi nå ser, er langt mer alvorlig enn det noen av oss har opplevd tidligere. Jeg tror også mange har problemer med å ta inn over seg hva kon-

sekvensene egentlig vil bli, og i hvor lang tid dette kanskje kan vare. Finanskrisen har spredt seg med stor fart, fordi vi lever i en globalisert verden. Det er ikke noe som bare diskuteres i ulike debattfora, som vi startet med for ti år siden. Globaliseringen er her, og økonomiene er så integrerte at da finanskrisen oppstod i USA, smittet den mellom land, på samme måte som virus fra influensa.

Tiltakspakker er igangsatt, og til dels er de koordinerte – og det er veldig bra. Det gjelder både pengepolitikk og finanspolitikk. Men vi vet ennå ikke om det er nok. Vi er usikre på hvordan dette vil fungere, om de er sterke nok og koordinerte nok.

Forrige gang dette skjedde, var det mellomkrigstid. Vi vet alle hva det førte til når de ulike landene og mangelfulle internasjonale organisasjoner ikke klarte å løse de problemene som oppstod. Alvorlig økonomisk krise er farlig. Det fører til vold, det truer den politiske stabiliteten, og det kan i verste fall føre til krig.

Etter annen verdenskrig var det politiske svaret styrking av og opprettelsen av internasjonale organisasjoner. Vi fikk FN, vi fikk Verdensbanken, IMF, OECD, og vi fikk EU. Europa hadde et spesielt behov for å ha en sterk og handlekraftig organisasjon. Dermed ble den en overnasjonal kraft som det ikke finnes noe liknende av i resten av verden.

EU har vokst seg større, og det er særlig i etterkant av kriser. Det er ikke tilfeldig at Island nå søker. Forrige gang nordiske land gikk inn i EU, var det også i økonomisk krisetid. Det er egentlig ikke rart, for det å avgi suverenitet er krevende for en nasjon. Og det bør det være. Men det er nødvendig om nytten er større enn kostnaden.

EU som arena er viktig. Men vi i Norge strever med å bruke den riktig, og det er beklagelig. Vi trenger det forpliktende samarbeidet over landegrensene. Vi trenger mer av det, ikke mindre av det. Finanskrisen er nok et bevis på akkurat det.

Steinar Gullvåg (A) [11:18:54]: Europaparlamentets vedtak om å forby import og omsetning av selprodukter gir etter min oppfatning grunn til noen få refleksjoner, for det første den at EU-parlamentet stadig tiltar seg større makt og innflytelse på bekostning av kommisjonen, dernest at parlamentet etter hvert også er blitt en viktig arena for lobbying, og at europeiske politikere i like høy grad som norske politikere er spesielt påvirkelige i valgtider.

EU-parlamentets vedtak i selsaken bygger nemlig ikke på rasjonell argumentasjon og dokumentasjon. Det er resultatet av dyrevernorganisasjonenes langsiktige påvirkningsarbeid og motstand på selfangst i Europa. I Europa mener folk at det er galt å drepe sel – punktum. Denne oppfatningen styrkes selvfølgelig av bildene av relativt grusomme avlivningsmetoder som har flagret over europeiske fjernsynsskjærmer i flere år. Det er heller ikke tilfeldig at vedtaket gjøres nå, slik at europeiske velgere har selsaken friskt i minne når de går til valgurnene om temmelig nøyaktig en måned. Jeg vil anta at det blant de vel femti som stemte mot importforbudet, er opptil flere parlamentsmedlemmer som ikke skal gjenvelges.

Vår beskrivelse av dagens humane avlivningsmetoder,

kontrollrutiner og fangsttradisjoner har ikke hatt noen betydning for parlamentsflertallets avveininger. All verdens argumentasjon og dokumentasjon i siste fase av EU-parlamentets behandling av selsaken kunne ikke endre dette, selv om vi kanskje bidro til en utsettelse på noen uker. Av det kan vi lære at stuntaksjoner i Brussel og Strasbourg sjelden virker når vi ønsker å påvirke avgjørelser. Informasjon og kommunikasjon kan være et effektivt virkemiddel i påvirkningsarbeid – det vet jeg faktisk ganske mye om – men holdninger, standpunkter og meninger endres sjelden på kort sikt. Det er gjerne resultatet av et kontinuerlig påvirkningsarbeid. Derfor er det konstant flere lobbyister enn byråkrater i Brussel. Derfor er vår egen tilstedeværelse i Europa-hovedstaden så viktig – ja, den er om enn enda viktigere for et utenforland enn for et medlemsland.

Det er selvfølgelig naturlig og viktig at mye av vår oppmerksomhet rettes inn mot kommisjonens arbeid. Det har vist seg at vi på en rekke områder, først og fremst der Norge har spesiell kompetanse og erfaring, både blir tatt hensyn til og oppnår resultater. Men jeg tror vi skal erkjenne at vi har forsømt parlamentet, at vi ikke i tilstrekkelig grad har utnyttet de mulighetene vi har til å hevde våre interesser overfor Europas folkevalgte. Stortinget har en stående invitasjon til å opprette sitt eget kontor i EU-parlamentet, uten å benytte seg av det. Det er en invitasjon vi snart bør akseptere.

Videre har de ulike partigruppene – i hvert fall gjelder det sosialistgruppen – anledning til å møte og vil bli tatt imot av europeiske parlamentarikere når vi ønsker det. Vi vet alle hvor stor betydning personlige relasjoner har i internasjonalt arbeid.

Nå skal vi selvfølgelig ikke overdimensjonere selve selsaken. Norsk selfangst er beklageligvis på vei til å bli avviklet. Det har den vært i mange år. På vestkysten skjøt vi i 2008 1 263 sel av en totalkvote på 31 200 dyr. Uttaket burde jo ha vært langt, langt større om vi med en viss troverdighet skal kunne si at vi skal bidra til en bærekraftig bestandsutvikling. Det er naturligvis også et uttrykk for at land etter land har forbudt import av selprodukter, og at det derfor er vanskelig å finne avsetning for skinn, kjøtt og spekk. Ikke minst av hensyn til forvaltningen av viktige fiskebestander er det viktig at selbestanden holdes på et forsvarlig nivå, vel vitende om at hver sel spiser mellom sju og ti kilo fisk om dagen. Selen i Barentshavet spiser faktisk en og en halv gang mer fisk årlig enn den totale norske fiskekvoten, altså hele 3,5 millioner tonn. Det er en del av beregningsgrunnlaget når forskerne nå anbefaler det totalt mulige uttaket av fisk.

Gerd Janne Kristoffersen (A) [11:24:21]: Utenriksministeren kom inn på mange områder i sin halvårslige redegjørelse for Stortinget om viktige EU- og EØS-saker. Det som er tydelig, er budskapet om hvor tett sammenknyttet vi er med resten av verden, og ikke minst med Europa, i den pågående finanskrisen og følgerne den får for realøkonomien både her i landet og ellers. Dette gjelder også alle de andre store utfordringene som klima og helse. Det er med på å anskueliggjøre viktigheten av et tett internasjonalt samarbeid og ikke minst

en aktiv europapolitikk for å løse utfordringene vi står overfor.

Den 24. april la Regjeringen fram en ny forskningsmelding, Klima for forskning. Den er nå til behandling her i Stortinget. Meldingen har klare ambisjoner for fortsatt økt satsing på forskning og utvikling. Et av kapitlene omhandler internasjonalisering i forskningen. Forskning har bestandig vært en internasjonal virksomhet. Det ligger i forskningens natur å søke samarbeid uavhengig av geografi. Norge er helt avhengig av kunnskap utenfor landets grenser om vi skal makte å utvikle velferdssamfunnet videre og øke verdiskapingen. Samtidig har vi en forpliktelse til å bidra med kunnskapsoppbygging i det internasjonale samfunnet der vi har spisskompetanse. Utenriksministeren var i sitt innlegg inne på flere områder, bl.a. energi og miljø.

For Norge er deltakelse i EUs rammeprogram for forskning helt avgjørende. Rammeprogrammene for forskning står helt sentralt som virkemiddel for internasjonalisering av norsk forskning og utvikling. I EUs 6. rammeprogram deltok norske forskningsmiljø aktivt, og vi fikk god uttelling i forhold til vår andel av kontingenten i programmet. Fra og med 2007 er EUs 7. rammeprogram i gang. Dette er et større og mer omfattende program, som nok vil utfordre norske forskningsmiljøer på om vi skal kunne ta på oss lederskap og koordineringsansvar i store forskningsprogram. Forskningsmeldingen vi nå behandler, er da også opptatt av hvordan vi skal sikre gode og robuste forskningsmiljøer i Norge som kan ta på seg en slik rolle.

Vi har områder der vi absolutt er robuste. Det er innenfor energi og miljø- og klimaforskning. Vi har også fortrinn innenfor hav og matsikkerhet. Norge er jo en energinasjon. Vi har store energiressurser som kan gjøre oss til eksportør av ny fornybar energi. Dette vektla utenriksministeren og flere andre i sine innlegg. Disse energiressursene kan skape grunnlag for ny industri og gode kompetansemiljøer som bygger opp under Norge som miljøvennlig energinasjon. Et grunnleggende hinder for utbygging av fornybar ressurs er at den ofte er dyrere enn fossilt brensel. Utvikling av ny teknologi som kan gjøre fornybare energikilder og energibesparende løsninger mer lønnsomme, er derfor helt nødvendig. Dette krever en systematisk satsing på forskning og teknologiutvikling. Dette er et område som har stor oppmerksomhet fra Regjeringen. Det er et område der vi kan bidra sterkt til kunnskapsutvikling. Det vil være et innsatsområde der vi kan gjøre oss gjeldende innenfor EUs 7. rammeprogram for forskning og utvikling.

Utenriksministeren er svært opptatt av nordområdene og utviklingen der. Jeg er glad for at forskning og utvikling har så stor oppmerksomhet i Regjeringens nordområdestrategi. Det er viktig at våre forskningsmiljøer i nord blir med i den forskningen som er knyttet til klima. Utviklingen av Svalbard som internasjonal forskningsplattform er i den sammenheng svært viktig. Også for å øke Europas interesse for nordområdene er det vesentlig. Ved å etablere Svalbard som et internasjonalt sted for forskning som en hovedpilar for norsk virksomhet på Svalbard, styrker vi både bosettingen og egen tilstedeværelse på dette

viktige området for Norge. Jeg har selv vært på Svalbard sammen med kirke-, utdannings- og forskningskomiteen og blitt imponert over både universitetet på Svalbard og andre forskningsmiljøer i Longyearbyen og i Ny-Ålesund og deres aktivitet. For ytterligere å styrke det europeiske samarbeidet innenfor klimaforskning er det viktig at vi fortsetter å utvikle vår nordområdestrategi bygd på forskning og utvikling, slik det også tydelig kommer til uttrykk i den forskningsmeldingen vi nå behandler.

Til slutt har jeg lyst til å gi uttrykk for at jeg er glad for at Regjeringen og utenriksministeren fører en aktiv europapolitikk. For at Norge skal utvikle seg som kunnskapsnasjon, er det helt avgjørende. Også for Norge som en nasjon med ambisjoner om å utvikle velferdssordningene og øke verdiskapingen i landet er det europeiske samarbeidet helt avgjørende.

Gjermund Hagesæter (FrP) [11:29:32]: Fleire har vore inne på at vi bør ha ein betre kontakt med dei besluttande organa i EU. Det er sjølvsagt riktig, og eg er sjølvsagt heilt einig i det. Nederlaget i selsaka viser jo at kontakten med dei besluttande organa i EU ikkje er optimal. Vi kom for seint på banen i den saken. Det var ikkje først og fremst vår skuld, men prosessen var komen for langt før ein eigentleg ønskte å høyre på Noreg sine argumenta. Attpåtil er det lita interesse for dei norske argumenta. Sjølv om vi hadde saklege argument i denne saka, kom vi altså til kort. Dermed kom vi uheldig ut, og det blei ei avgjerd som ikkje er i vår interesse, og heller ikkje i Europas interesse totalt.

Same kva vi meiner, EU-medlemskap eller ikkje, er sjølvsagt ei minimal gjennomslagskraft i EU ein av kostnadene ved å stå utanfor. Men dette må ikkje bli ei sovepute, dette må ikkje bli ein grunn til at vi ikkje skal kjempe for våre interesser. Og vi må openbert bli flinkare, kanskje meir kreative også, og kome tidleg på banen for å få gjennomslag for våre argument og bli høyrte i viktige saker for framtida.

Det er også fleire som har vore inne på dette med framtida for EØS-avtalen. No er det riktig at det er mykje som tyder på at Island snart søker om EU-medlemskap. Eg er sjølvsagt klar over Regjeringas posisjon og norsk posisjon i den saka, at ein kan halde fram med EØS-avtalen sjølv om Island søker medlemskap og også blir medlem i EU. Det er enkelte EU-parlamentarikarar som er meir tvilande til det. Derfor er det viktig at vi også er i forkant og er offensive i denne saka, at vi følgjer utviklinga nøye, og at vi også avklarar korleis vi best kan ta vare på norske fiskeinteresser i ein situasjon der Island blir EU-medlem.

Ein har vore inne på dette med finanskrisen og dei utfordringane det skaper. No synest eg at finanskrisa på mange måtar er handtert rimeleg bra både frå EU, frå Noreg og frå dei fleste andre land. Men ei utfordring som det er viktig å passe på for oss, er at vi ikkje får ei utvikling som går i retning av proteksjonisme. Noreg som eit lite land med ein open økonomi vil vere spesielt utsett for det, dersom det blir resultatet av finanskrisen.

I talen nemnde utanriksministeren EØS-avtalens artikkel 19, om vilkåra for basislandbruksvarer med sikte på

ei gradvis liberalisering. Det at Noreg ikkje i større grad har opna opp for landbruksvarer, blir sjølvsagt sett på som negativt i EU. Enkelte oppfattar det som eit proteksjonistisk tiltak at vi har høge tollbarrierar på matvarer, samtidig som vi ønskjer fri tilgang for fisk. Eg konstaterer også at utanriksministeren bekreftar at desse forhandlingane er vanskelege. Eg synest det er leitt at ein slit med å få på plass forhandlingar her. Eg trur det er grunn til å håpe at dei forhandlingane som går på EØS-avtalens artikkel 19, finn sin konklusjon, og at ein kjem fram til ei løysing i den saka som gjer at begge partar, både Noreg og EU, blir fornøgde. Eg trur at om ein står for steilt i forhold til det, kan dette også skape problem for Noreg på andre område, og det trur eg ikkje Noreg totalt sett vil vere tent med.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Inge Lønning (H) [11:34:33]: Fra Høyres side fremmet vi i desember i fjor et forslag om å be Regjeringen om å iverksette en umiddelbar utredning av konsekvensene av et islandsk EU-medlemskap. Jeg går ut fra at slik situasjonen ser ut i dag, kan alle være enige om at det ikke hadde vært noen ulempe om Stortinget hadde sluttet seg til det forslaget, og at utredningen hadde vært igangsatt for lengst.

Det som er helt åpenbart, er at det institusjonelle rammeverk som i dag ligger i EØS-avtalen, ikke vil kunne videreføres ved et islandsk EU-medlemskap.

Det som imidlertid er langt mer interessant, er de politiske konsekvensene. Hvis Norge innenfor det nordiske samarbeid i fremtiden skal være i en situasjon hvor vi er det eneste av de fem land som ikke deltar i samarbeidet i EU, vil det også forandre det nordiske samarbeid i Norges disfavør, helt åpenbart.

I forrige periode, da EU var inne i sin siste store utvidelsesprosess, hadde vi besøk i utenrikskomiteen av representanter for søkerlandene, de var jo delvis også søkere om NATO-medlemskap. Og fra vår side av bordet ble det unisont sagt hver eneste gang: Det er i Norges interesse at flest mulig europeiske land blir medlemmer av EU. Det er jeg hjertens enig i. Det betyr at det omfatter Island. På et nylig avholdt partilandsmøte ble det forsikret om at det også omfatter Tyrkia.

Det som er det virkelig store spørsmål, som berører Norges troverdighet i samhandling med andre land, er hvorfor vi samtidig opererer med en tilleggsprotokoll av hemmelig art som sier: Denne regel, det er i Norges interesse at flest mulig land blir medlemmer av EU, gjelder ikke for Norge. For det er i Norges interesse at denne regel ikke gjelder Norge, som det eneste europeiske land. Jeg har lyst til å utfordre utenriksministeren til å kommentere denne underlige dobbeltkommunikasjonen, for ikke å si dette politiske dobbeltbokholderi. Hvor lenge mener utenriksministeren at norske regjeringer med troverdigheten i behold kan fortsette å kom-

munisere et så grunnleggende tvetydig budskap som dette?

Etter mitt skjønn er den måten vi håndterer vårt forhold til EU på, blitt et traume i norsk politikk som det er denne forsamlings oppgave, Stortingets oppgave, å sørge for at vi kommer ut av så snart som overhodet mulig, for ellers vil det svekke vår troverdighet både i det nordiske samarbeid, i det europeiske samarbeid og i forhold til verden for øvrig.

Svein Roald Hansen (A) [11:37:51]: Det har i debatten vært reist ønske om å få en bred gjennomgang av EØS-avtalen i neste periode. Det har utenriksministeren respondert positivt på – at det er naturlig; det har vi hatt tidligere.

Men så har noen også ønsket en såkalt uavhengig utredning av alternativene. Under dette ønsket tror jeg det ligger et ønske om eller en drøm om å få en avtale som sikrer norsk næringsliv godt nok i det indre marked, men hvor vi slipper å følge regelverket. Noen slik avtale med EU vil vi aldri få, det eksisterer ikke. Vi kan få en frihandelsavtale, som noen land har. Men det gir ikke norsk næringsliv samme konkurransemuligheter på det indre marked som EØS-avtalen. Sveits har en egen avtale. De må også følge spillereglene. Vi hadde en gjennomgang i EFTA-parlamentarikerkomiteens møte nå i mars i Brussel, hvor den sveitsiske ambassadør redegjorde for Sveits-avtalen. De ekspanderer. De har kommet med i Schengensamarbeidet og kommer også med i samarbeidsprogrammene. Deres problem nå er at Sveits-avtalen er for stivbent. De ønsker en endring som gjør den mer dynamisk, å la EØS-avtalen.

Så jeg tror vi må ta inn over oss at det finnes ikke et alternativ hvor Norge kan velge og vrake mellom de reglene som gjelder i det indre marked. Det er som når vi deltar i europeiske fotballturneringer: Offsideregelen må gjelde også for Norge, selv om vi gjerne skulle sluppet.

Så har jeg bare lyst til en kort kommentar til Ågot Valle, som først uttrykker stor skepsis til noen direktiver – som enten ligger til behandling, eller som er underveis, som helsedirektivet – men som ønsker at vi skal ligge foran EU og implementere fornybardirektivet så snart som mulig. Hvorfor i all verden skal vi det? Jeg trodde hele poenget med å stå utenfor EU var at vi på noen områder kunne ha frihet til å gjøre som vi ville. Det er jo ingenting i denne verden som hindrer oss i å gjennomføre en fornybarpolitikk som er spenstigere enn den man legger opp til i EU. Vi trenger da ikke EU-direktiver for å gjøre det. Så dette suget fra nei-siden etter nye EU-direktiver er litt underlig.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:40:43]: Som jeg har sagt før: Jeg takker for Inge Lønning, som bringer perspektiver inn i debatten. Jeg tror at mitt svar til ham vil være å si at både han og jeg tilhører partier som har hatt regjeringsansvar, og som har måttet leve med det faktum at vi forvalter folkets flertall, som i 1994 sa nei til norsk medlemskap i EU. Stortinget gav med tre fjerdedels flertall, og med mange valg siden det, sin tilslutning til en EØS-avtale. Det er realiteten.

Som jeg sa: En utenriksminister som er en funksjon i en regjering som baserer seg på et alternativ som har forankring i Stortinget, har som sin primære oppgave å arbeide for å ivareta norske interesser. Det er pr. i dag å sikre EØS-avtalen. Utover det kan jeg som politiker og som individ slutte meg til alt det Inge Lønning sa. Jeg deler den tilnærmingen til analysen. Det er et paradoks at Norge sier nei til EU, men mottar delegasjoner, som vi ikke bare ønsker lykke til på veien mot EU, men som vi også støtter aktivt ved å dele av vår erfaring med å ha forhandlet medlemskap med EU.

Jeg, i min personlige politiske refleksjon, har jo tidligere sagt at det er en stor fordel for Norge at andre ikke har valgt som Norge. En av grunnene til at en utenriksminister kan legge seg roligere om kvelden, er at andre ikke har valgt som Norge, nemlig at de har bundet seg opp i det samarbeidet EU gir.

Så vil jeg også si at jeg er skeptisk til analysen Lønning gir om at det forhold at vi ikke har valgt som alle andre, svekker Norges troverdighet som en partner og en som inngår avtaler. Det er ikke mitt inntrykk når jeg møter andre land, at det trekkes i tvil Norges evne og vilje til å leve opp til sine forpliktelser. Tvert imot, vi lever opp til forpliktelser, og vi overoppfyller mange av dem, og vi er en sjenerøs bidragsyter i mange sammenhenger der vi kan bidra, og der vi har ressurser til å bidra. Det mener jeg også er vårt ansvar.

Det er også slik, og det må vi vedgå, at de som ser mot Norge, ikke ser et land som har gått til grunne som følge av de valgene det har tatt, men et land som, mener jeg, på ansvarlig vis har ivaretatt både sitt ansvar og sine forpliktelser, og søkt å utnytte de mulighetene som Norge har. Jeg mener, som jeg sa i mitt innlegg tidligere i dag, at ansvaret vi har som regjering med EØS-avtalen er å sikre at norske menn og kvinner som går på jobb, som studerer og som er engasjert i mange typer virksomheter, kan gjøre det under likest mulige forhold som dem som står oss nærmest, nemlig de europeiske land. Det har vi klart. Det er i vår interesse, men jeg mener det også er i europeisk interesse. Derfor er også EØS-avtalen den avtalen vi har inntil videre som regulerer det forholdet på en fornuftig måte.

Inge Lønning (H) [11:43:44]: Jeg takker utenriksministeren for svaret.

Jeg synes nok at han trekker grensen mellom rollen som utenriksminister og rollen som privatperson unødig skarpt. For slik utenriksministeren nå ordla seg, skulle man tro at rollen som utenriksminister egentlig er en slags departementsrådsrolle. Jeg trodde at også utenriksministeren er politiker. I hvert fall ville jeg anse det som en fordel for et land å ha en utenriksminister som er politiker.

Derfor vil jeg gjerne forsøke å føre samtalen et lite skritt videre. Jeg satte ikke noe spørsmålsteget ved Norges alminnelige troverdighet – den tror jeg står seg rimelig godt. Mitt spørsmål om troverdigheten var formulert slik: Hvor lenge kan vi fortsette dobbeltbokholderiet eller dobbeltkommunikasjonen som går ut på å hevde at det er i Norges interesse at alle andre europeiske land enn Norge

blir medlem av EU, samtidig som det er i Norges interesse at denne regel ikke omfatter Norge? Det er en holdning som i beste fall er paradoksal, og i verste fall nettopp er egnet til å svekke troverdigheten.

Jeg vil gjerne knytte spørsmålet opp til det som utenriksministeren nå ikke kommenterte, nemlig: Hvorledes vil en situasjon hvor fire av fem nordiske land er medlemmer av EU, og Norge er det eneste nordiske land som står utenfor, påvirke det nordiske samarbeid, som vi i dagens situasjon er i ferd med å vitalisere? Jeg mener at det er godt og riktig at vi er i ferd med å vitalisere det, bl.a. gjennom den rapport som Thorvald Stoltenberg har lagt på bordet, og som de nordiske utenriksministrene – så vidt jeg har forstått – skal drøfte på et møte i begynnelsen av juni. Er ikke utenriksministeren enig i at det vil berøre Norges posisjon også innenfor det nordiske samarbeid dersom vi som det eneste nordiske land velger å bli stående utenfor EU, og enda mer hvis utenriksministerens regjeringspartnere skulle ønske å svare på et eventuelt islandsk EU-medlemskap med å løse på Norges tilknytning til EU, nemlig avvikle EØS-avtalen og isteden gå inn for en bilateral handelsavtale?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:46:46]: Jeg har regjeringssystemets beste departementsråd, så jeg behøver ikke å gjøre ham rangen stridig.

Det er en politikers ansvar å forholde seg til flertallet i Stortinget. Det er det jeg gjør, og som jeg mener at min forgjenger også gjorde – som Inge Lønning står nærmere enn jeg – da han hadde ansvaret. Det mener jeg er et klart utgangspunkt her. Det er ikke noe unaturlig skille mellom en privatpersons oppfatninger og funksjonen som utenriksminister. Jeg fører ikke min egen, personlige utenrikspolitikk. Jeg fører utenrikspolitikk på vegne av mitt parti og på vegne av den regjering jeg sitter i, som har et avklart flertall i Stortinget.

Når det gjelder regjeringspartnere, kan jo representanten Lønning vurdere sine egne potensielle partnere og se om de hadde hatt et annet syn på tilnærmingen til dette.

Det er én nyanse i det logiske resonnementet til Lønning som svikter litt, dette med hvordan vi kan hevde hva som er bra for andre land, men skal ikke gjelde oss selv. Jeg vil si det er en forskjell på de ti–tolv landene som ble medlem av EU, og Norge. De ti–tolv landene som ble medlem av EU, gikk igjennom en historisk prosess med forankring i de euroatlantiske strukturer, gjennom medlemskap i NATO og EU, hvor EU-medlemskapet var av essensiell betydning for å stabilisere samfunnene politisk, økonomisk og sosialt. At den prosessen ikke er fullendt, ser vi i disse dager, når krisen raser. Så det er snakk om at disse landene burde bli medlem av noe som gav dem stabilitet – en stabilitet Norge langt på vei har i utgangspunktet, som NATO-alliert, som EØS-partner, som et land som på en indikasjon av integrasjon er blant de mest integrerte landene. Det at det ikke stilles spørsmål ved vår integrasjon, gjør at det er forutsigbarhet rundt investeringer i norsk næringsliv. Det var avgjørende for disse landene, som kom ut av den interessessfæren de hadde vært i etter den kalde krigen, å sikre seg det samme.

Så jeg mener det er mulig, selv om det ikke er mitt syn, å si at man er mot norsk medlemskap i EU, men ser fordelene ved at disse landene sikrer seg den tilnærmingen. Mitt personlige syn er altså at jeg er for begge deler.

Når det gjelder det nordiske samarbeidet, er det ingen tvil om at når et nytt nordisk land eventuelt blir medlem av EU – jeg understreker, til min beklagelse, at flertallet på Island er mot medlemskap i EU, men om de skulle bli medlem – så får det betydning. Får det avgjørende betydning? Det tror jeg ikke. Med all respekt for Island tror jeg ikke at islandsk medlemskap kommer til å få betydning for det samarbeidet vi nå ser på utenriks- og sikkerhetspolitisk og forsvarspolitisk område i Norden. Der er hovedmotorene – i tillegg til Norge – Sverige, Finland og Danmark. De landene er medlem av EU, og det er ikke registrert at det gir et vesentlig skille mellom oss når det gjelder å kunne videreutvikle det samarbeidet. Jeg mener at alle fem nordiske land i EU hadde gitt en tydeligere profil internt i EU, men jeg er ganske trygg på at det oppsvinget i nordisk samarbeid vi nå ser, ikke vil hindres av et eventuelt islandsk medlemskap.

Gunnar Gundersen (H) [11:49:59]: Beklager at jeg kommer litt sent inn i debatten, men det gikk litt fortere enn jeg hadde trodd. Jeg hadde lyst til å si litt om forskning, for det ble jo så vidt berørt av utenriksministeren i hans i og for seg gode redegjørelse.

Forskning er uhyre internasjonal av natur. Det gjelder bruken av resultatene, og det gjelder behovet for å ha internasjonalt nettverk når man skal utføre forskning på internasjonalt toppnivå. Og den er grenseoverskridende på begge områder. Forskning dreier seg om hvilket samfunn man skal ha framover, og det dreier seg om hvilken næringsstruktur man skal ha framover.

På forskningsområdet har EU uhyre store ambisjoner. I motsetning til dagens regjering, som er mer opptatt av å komme seg bort fra de målene som man trakk opp for forskning i forrige periode, holder EU fast på målene og jobber ganske bevisst for å komme i havn med dem. Det ser vi i det enorme hoppet man gjør fra 6. til 7. rammeprogram. Man ser det også på at EU er i ferd med å skape ERA, European Research Area, som på mange måter er et indre marked når det gjelder forskning. Det skal være fri flyt av forskere, og det skal være fri flyt av resultater. Der er ikke Norge med, og vi er heller ikke tilknyttet gjennom EØS-avtalen. Det bør være et område man ser ganske nøye på, hvordan Norge skal ha sin tilknytning der. For vi sitter faktisk utenfor når EU gjør sine prioriteringer i disse programmene, og vi er, som sagt, heller ikke bundet opp til ERA gjennom EØS-avtalen.

Ved å sitte utenfor når EU gjør sine prioriteringer på så store programmer, som også vi dekker veldig store kostnader av – det er vel oppe i 1,2 milliarder kr nå som går fra Norge og inn i europeiske forskningsprogrammer – kan det være fare for at EU gjør prioriteringer som ikke norske bedrifter ser seg tjent med. De foreløpige evalueringene av det 6. rammeprogram opp mot det 5. rammeprogram tyder på at den prosessen allerede er litt i gang. Det får vi jo se. Det er en hel gjennomgang som varsles i forbindel-

se med den forskningsmeldingen vi nå har til behandling, men de foreløpige signalene jeg får fra bl.a. NHO, er at så har skjedd.

Jeg synes at forskningsområdet er et av de områder hvor paradokset er størst, ved at vi velger å stå utenfor der alle prioriteringer gjøres, og der alle beslutninger tas, samtidig som vi er helt avhengig av den utviklingen som skjer. For norsk forskning, isolert norsk forskning, vil ikke kunne utvikle seg på langt nær så godt som den vil kunne gjøre i et tett samarbeid med EU.

Presidenten: Representanten Inge Lønning har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Inge Lønning (H) [11:53:21]: Jeg deler utenriksministerens skepsis mot privatpraktiserende utenriksministere. Det er en uting.

Nå var ikke utenriksministeren til stede i utenrikskomiteen i forrige periode – av gode grunner – så han fulgte ikke den kommunikasjonen. Kommunikasjonen var faktisk akkurat slik som jeg refererte den. Det ble fra alle representanter på vår side av bordet, nei-partier og ja-partier, sagt, uten begrensninger og forbehold av noe slag, at det er i Norges interesse at flest mulige europeiske land – ingen nevnt, ingen glemt – blir medlemmer av Den europeiske union. Da vil jeg anta at utenriksministeren vil være enig med meg i at det budskapet går logisk sett ikke veldig godt sammen med det motsatte budskap for Norges vedkommende.

Nå regner jeg med at utenriksministeren fra høsten av vil stå på denne talerstolen i en annen egenskap enn utenriksminister. Vil han da føle seg fri til å gå i brodden?

Bjørn Jacobsen (SV) [11:54:38]: Eg må få korrigere representanten Lønning litt når det gjeld situasjonen i utanrikskomiteen i førre periode. Det som då mange gonger skjedde, var at vi i møte med andre land sine representantar kom i pinlege situasjonar ved at ein hadde gløymd kva det norske folk faktisk hadde sagt – hadde det ikkje vore for det gjenstridige folket, kunne dette gått bra. Det var det vi på nei-sida heile tida måtte streke under. Sjølv om det kan vere ei overvekt av ja-folk i komiteen som akkar og ber seg fordi vi ikkje har komme oss inn, er det det som er situasjonen, og det er det det norske folk har bestemt.

Så må ingen vere i tvil om at det traumet som Inge Lønning snakkar om, er eit traume som ja-sida går og ber på. Dei ventar enno på den dagen der dei trur det kan vere ein sjanse til å vinne ei folkeavstemming. Det er klart at den dagen kjem EU-saka til å komme opp i full breidd. Eg registrerer at det er det Inge Lønning har lyst til. Lat oss no sjå når den dagen kjem. Det skal bli interessant. Då er vi i ein heilt annan situasjon.

Så til det som representanten Svein Roald Hansen tek opp i forhold til klimapolitikk. Det går godt an å vere mot EU, men likevel sjå at EU på enkelte område faktisk har ein betre politikk enn Noreg. Delvis har dei det når det gjeld klimapolitikken. Det var det representanten Valle meinte.

Det er også fullt mogleg å vere imot norsk EU-medlemskap og ikkje leggje seg opp i om andre land eventuelt skal melde seg inn eller ikkje.

Så til Island igjen: Vi har gjort det vi skal gjere. Det begynte vi med allereie i mars i fjor då den norske og den danske nasjonalbanken gav støtte til Island. Island var i ein situasjon der det blei spekulert bevisst i deira økonomi. Vi gjorde eit vennlegsinna oppkjøp av islandske kroner, nettopp for å støtte islendingane og stå last og brast med dei i den situasjonen dei var i. At dei islandske firma Kaupthing og Glitnir samtidig raida norske bankar, får no vere ei anna side av kapitalismen. Men det er ingen tvil om at vi støtta. Vi stod last og brast med det islandske broderfolket vårt. Det kjem vi til å gjere uavhengig av korleis dei vel i Europa – om dei vel å gå inn eller om dei vel å stå utanfor. At det skulle føre til problem for det nordiske samarbeidet, viser dei siste 10–15 åra at det overhovedet ikkje vil – det er ingen samanheng der. Vi har eit veldig godt samarbeid i Norden, sjølv om nokon har valt NATO, nokon har valt EU, og nokon står utanfor.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:57:28]: Jeg skal gjøre dette kort, for jeg har til hensikt å gi Inge Lønning det siste ordet. Uansett hvor jeg står eller sitter i denne sal til høsten, kommer jeg til å savne Inge Lønning. Jeg mener at det at han ikke kommer til å være her, er nok et eksempel på de historiske feil Høyre kan ta!

Det jeg vil si, og som jeg har sagt tidligere i debatten, er at jeg har til hensikt å stå på denne talerstol i samme funksjon, og da vil jeg arbeide systematisk, hvileløst og maksimalt for norske interesser ut fra de politiske rammevilkår vi har for å gjøre det. Det å få gjennomslag for det standpunkt jeg har når det gjelder Norges tilknytning til Europa, og som jeg deler med Inge Lønning, vil jeg ta i mitt parti, og jeg vil være med på utformingen av de posisjonene mitt parti har. Så vil jeg som representant for det partiet arbeide for de løsningene det partiet får til i samarbeid med andre partier.

Så må vi være slik at det gode ikke blir det bestes fiende, eller omvendt. Og i dag er det slik at EØS-avtalen er den gode løsningen vi har. Jeg mener som sagt at i dagens situasjon er det en utenriksministers plikt og ansvar å arbeide for å ta godt vare på den, fordi den er så viktig for norsk velferd, norske arbeidsplasser og også i summen av det for norsk sikkerhet.

Presidenten: Representanten Svein Roald Hansen har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Svein Roald Hansen (A) [11:58:55]: Representanten Bjørn Jacobsen sa at det går an å være imot EU, men mene at EU på noen områder har en bedre politikk enn Norge. Ja, det går selvsagt an. Men mitt poeng var at Norge ikke trenger et EU-direktiv for å gjennomføre den fornybarpolitikken vi ønsker. Vi kan jo stappe kysten full av vindmøller uten å måtte få hjelp fra EU. Jeg trodde poenget fra nei-siden var at man skulle kunne stå fritt og gjøre som man ville.

Jeg synes kjernen i det Jacobsen sier, egentlig er ganske betegnende for nei-siden. For de ønsker at Norge skal være i en situasjon hvor vi har fordeler av EU-samarbeidet der vi ønsker det, men hvis det er noe som passer oss dårlig, skal vi slippe unna. Hvis alle land i Europa tenkte slik, hadde ikke EU funnes, og hvis alle land hadde tenkt slik i alle sammenhenger, hadde det ikke vært mulig å få til internasjonale konvensjoner. Det er det som er så trist med et parti som SV, som ønsker en sterkere politisk styring. Da trenger vi nemlig internasjonalt samarbeid og felles vedtak.

Presidenten: Bjørn Jacobsen har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Bjørn Jacobsen (SV) [12:00:13]: Når det gjeld å velje bort det verste og velje det beste, ser eg heilt klart at representanten Hansen kan ha eit poeng, men slik er den politiske verkelegheita. Men det er jo ikkje det som er grunnlaget for SV sin motstand mot EU. Det har eg gjort god greie for tidlegare. Det går sjølv sagt først og fremst på mangelen på folkestyre.

Så tilbake til den konfirmanten som vi delvis feirar i dag, og som vi skal utgreie neste år: EØS-avtalen. Kvifor er ein så redd for å utgreie alternativa til EØS-avtalen? Det blir liksom ei slik skjelvande stemning i salen her når ein skal få opp alternativa. Trur vi ikkje såpass på konfirmanten, trur vi ikkje såpass på EØS at vi kan få utgreidd alternativa? Det kostar jo berre to–tre menn og kvinner i UD fire–fem månader å lage ein god rapport om det, og så kan vi få sjå han. Kanskje dei jobbar på kortare tid? Utenriksministeren har allereie peika ut kven som skal gjere det. Eg håpar vi får det til neste års gode debatt.

Åslaug Haga (Sp) [12:01:29]: Jeg vil gjerne gi representanten Hansen rett i ett poeng, nemlig at det er slik at man ikke trenger EU-direktiv for å drive en bedre fornybarpolitikk i Norge. Det er helt riktig. Problemet er at vi ikke har greid å drive fram den fornybarpolitikken vi burde hatt, fordi det har vært krefter innad i regjering som har gjort det vanskelig. Det er mange i regjering som gjerne skulle sett at vi hadde en skarpere fornybarpolitikk.

Så vil jeg også vise til det som antydes her, nemlig at de som er imot EU-medlemskap, også er imot et sterkt internasjonalt samarbeid. Der tar representanten Hansen feil. Mange av oss som er imot EU-medlemskap, er *for* et klart forsterket globalt samarbeid, og det er vi fordi vi ser at de største utfordringene vi har – som handler om miljø, som handler om fattigdom – kun kan løses i en global sammenheng og ikke i en regional sammenheng. Dilemmaet er at det går så mye utenrikspolitisk energi inn i det regionale samarbeidet at vi ikke har tilstrekkelig utenrikspolitisk energi til å håndtere det globale.

Så er det interessant å høre på denne flørten mellom Arbeiderpartiet og Høyre i EU-saken. Og den er ikke ny, så vi lar oss jo ikke forundre over den. Men det er klart at det går an å forundre seg over at man ønsker å flagge felles interesser så høyt på dette feltet, når man i praktisk politikk ikke er villig til å ta konsekvensen av det. I gamle

dager snakket vi om «lilla-alliansen». Vel, den er fjern nå, og jeg er glad for det. Men en bør kanskje legge seg på sinne at det også kan se litt pussig ut fra utsida at man har denne eventyrlige feiringen av hverandre.

Når det så gjelder EU-spørsmålet i Norge, er saken den at det er et flertall i folket som sier nei. Det har vært et sammenhengende nei-flertall i Norge i over fire år. Og når det gjelder denne flørten mellom Arbeiderpartiet og Høyre, lar jeg meg forundre over at man ikke er opptatt av at det faktisk fins et flertall i folket som etter alt å dømme sier nei.

Marianne Aasen (A) [12:04:26]: Jeg tar ordet som en reaksjon på det forrige taler sa, med hensyn til at vi bruker mer utenrikspolitisk energi på regionale enn på globale arenaer. Mitt helt klare inntrykk er at Norge bruker masse utenrikspolitisk energi på alle disse arenaene. Problemet med det regionale nivået i internasjonal sammenheng for Norge har vært at man for å delta i EU på fullt plan er nødt til å avstå suverenitet. Og det er det noen partier som har større problemer med enn andre, fordi det har en kostnad. Det er da man må avveie, som jeg også sa i mitt innlegg, fordeler og ulemper knyttet til det. Man kan ikke velge det ene eller det andre, som representanten Hansen sa. Skal man være med på å få de resultatene som verden har behov for, enten det gjelder å bekjempe fattigdom, løse finanskrisen eller løse miljøproblemene, må man avgi suverenitet. Og det er det som skiller EU fra de andre organisasjonene.

Så er det helt riktig at EU som regional organisasjon er for liten til en del problemområder – ja, slik er det. Men vi trenger det nordiske nivået, vi trenger det europeiske nivået, og vi trenger det globale nivået. Problemet med de globale organisasjonene er at man må ha full enighet mellom alle land, og da blir disse organisasjonene handlingslammet. Ett eksempel på det er landbrukssektoren og Doha-runden. Der er Norge et av de land som har en forhandlingsposisjon der det handler om å avgi suverenitet og gi til de fattige landene på områder som er vanskelige for f.eks. norske landbruksinteresser.

Jeg mener at dette handler om suverenitetsavståelse i forhold til den gevinsten vi kan få med å få forpliktede samarbeid, for det er den eneste veien for å løse fattigdomsproblemene, løse finanskrisen og løse klimakrisen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

(Votering, se side 2896)

Sak nr. 3 [12:06:43]

Innstilling frå utanrikskomiteen om samtykke til inngåelse av en avtale mellom Norge og Island av 3. november 2008 vedrørende grenseoverskridende hydrokarbonforekomster (Innst. S. nr. 198 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 43 (2008–2009))

Olav Akselsen (A) [12:07:08] (leiar i komiteen og ordførar for saka): Dette kan sjå ut til å vera ei lita sak. Men ho kan få store konsekvensar dersom Island sine planar om leiting og eventuelt utvinning av olje og gass i dette aktuelle området blir realiserte. Eg vil seia at med bakgrunn i Islands vanskelege økonomiske situasjon må det vera lov å håpa at dei finn utvinnbare ressursar i området. Men dersom det er tilfellet, vil det òg påverka haldninga vår til petroleumsaktivitet i området. Dersom vi får islandsk olje- og gassutvinning her, vil det måtta påverka vår aktivitet. Skal Noreg vareta sine egne interesser, blir me nøydde til å driva leiting og kartlegging av dei ressursane som finst i det grensenære området. Eg trur at det meste tyder på at dei lettast tilgjengelege petroleumsressursane i verda er kartlagde og tekne ut. Med tanke på framtidig etterspørsel etter energi trur eg me må vera budde på at det blir eit auka internasjonalt press på tilgang til dei områda der det er mogleg å driva petroleumsaktivitet, og der det er mogleg å gjera funn.

Det er uansett ein klar fordel at alle juridiske forhold knytte til slik aktivitet er avklarte, og derfor er det veldig positivt at denne avtalen går i større detalj enn tidligere avtaler Noreg har gjort med andre land. At det er meir føreseieleg, er ein fordel både for styresmaktene og for eventuelle kommersielle aktørar. Denne aktuelle avtalen er ein klar fordel både for Island og for Noreg. Med denne avtalen får me på plass ei avklaring med nok ein nabostat. No har me vel fått ei avklaring som gjer at ein stadig større del av den totale grensa eller delelinja vår er regulert gjennom liknande avtalar. Men dessverre står det enno att ein del. Derfor tenkte eg at eg skulle avslutta dette innlegget mitt med ei lita oppfordring til naboland som enno ikkje har fått avklart juridisk denne typen spørsmål med Noreg: Gjer som Island! Det vil alle ha nytte av.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

(Votering, se side 2896)

Sak nr. 4 [12:09:48]

Innstilling fra utenrikskomiteen om overenskomster inngått med fremmede makter i 2007 (Innst. S. nr. 187 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

(Votering, se side 2896)

Sak nr. 5 [12:10:03]

Innstilling fra utenrikskomiteen om Årsrapport fra Stortingets delegasjon til Den Interparlamentariske Union (IPU) for 2008 (Innst. S. nr. 199 (2008–2009), jf. Dokument nr. 7 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 2896)

Sak nr. 6 [12:10:18]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om investering i teknologisenter for CO₂-håndtering på Mongstad (Innst. S. nr. 206 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 38 (2008–2009))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 5 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene: Arbeiderpartiet 20 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Høyre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter og Venstre 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [12:11:39] (ordfører for saken): Jeg får begynne å snakke litt sent, så kommer vel gjerne statsråden inn i salen.

La meg allikevel gå rett på sak. CO₂-rensing, som vi prøver å få til på Mongstad, kan bli et viktig virkemiddel for å kutte verdens CO₂-utslipp. Samtidig vil CO₂-rensing kunne medføre kutt i mange andre utslipp som har mer lokal forurensningsproblematikk knyttet til seg. Det fikk komiteen et godt innsyn i på høringen. Det gjør at CO₂-rensing her kan slå mange fluer i en smekk og må sees i et større perspektiv enn et rent CO₂-regnskap. Men det er òg verdt å merke seg at Det internasjonale energibyrå i World Energy Outlook for 2008 har anslått at ca. en sjettedel av de CO₂-kuttene som må til for å nå togradersmålet til FNs klimapanel, vil komme gjennom CO₂-rensing. I tillegg foreslår IEA en massiv satsing på kjernekraft, fornybar energi og energieffektivisering. Dette er et av de fire effektive virkemidlene som det må fokuseres på.

Slik sett er det interessant og bra at Norge tar et grep her. En vet at det i dag er mellom 5 000 og 8 000 store CO₂-kilder som kan egne seg for rensing. Vi vet òg at et betydelig antall fossil energi-kraftverk vil bygges framover. Et teknologisk gjennombrudd på dette området i forhold til å fange CO₂, vil ikke bare være et godt CO₂-tiltak, men det vil òg være en spennende forretningsmulighet for de bedriftene eller de nasjonene som lykkes i å utvikle en teknologi som kan konkurrere på det internasjonale markedet.

Samtidig skal vi i den norske debatten ta inn over oss at konkurransen er stor. Av det en hører i debatter, får en ofte inntrykk av at resten av verden sitter og venter i spenning for å se hva Norge får til på Mongstad, fordi det er det

som vil være bærebare eller briste for CO₂-renseteknologien. Jeg tror at de som reiser rundt i verden, ser at det ikke bare er i Norge en tenker på dette. Her er det mange prosjekter, konkurransen er stor og det mangler ikke på innsatsvilje. I siste utgave av avisen Recharge som handler om fornybar energi, var det en lang liste over CO₂-renseprosjekt – alt fra Nord-Tyskland med Schwarze Pumpe og helt til Kina med Huaneng-selskapet som i innledningen nå bare skal fange CO₂-forbruk i brusproduksjon, men som allikevel håper å finne teknologi som kan brukes. I USA er det flere prosjekt, og i Australia åpnes et demonstrasjonsprosjekt. Statoil er involvert i Algerie, og vi har altså Mongstad.

Grunnen til at jeg nevner dette, er både for å vise at det er mange som tenker som vi gjør, og også for å understreke viktigheten av at vi finner opp og utvikler teknologi som faktisk kan konkurrere. Det er ikke nok at vi får en teknologi der vi først skal ha bygd et eller annet, hvis andre land bygger noe som fungerer mye bedre eller har en mye lavere kostnad. Derfor er måten en setter opp prosjektet på, og måten ingeniørene jobber på, særdeles viktig. Det må være mye viktigere enn at vi setter oss ambisiøse tidsfrister som gjør at ingeniørene må ta snarveier, der man gjerne får det første fullskalaanlegget opp en gang i framtiden, men der en året etterpå blir utkonkurrert av et selskap eller en nasjon som har lagt mer vekt på ingeniørkunsten og mindre vekt på den politiske prestisjen. Seieren på dette området går jo som kjent til dem som bygger best og billigst, ikke bare dem som bygger først.

I så måte er det gledelig å se på komiteens arbeid i denne saken. Komiteen står samlet om veldig mye. Ved forrige korsvei, i 2006, da en diskuterte Mongstad på et litt mer overordnet plan, var det en samlet komité som stilte seg positiv til at staten skulle bidra til forskning og utvikling av en CO₂-kjede. Dette følges opp. Jeg mener komiteens merknader legger grunnlag for at Mongstad kan bli et godt prosjekt. Bredden i komiteens merknader, det at en står samlet om stort sett alt, gjør at prosjektet også vil være robust overfor regjeringsskifter og ulike budsjettforhandlinger i årene framover. Det er viktig, for dette er langsiktig.

Jeg skal ta en liten gjennomgang av de punktene der komiteen helt og holdent deler syn, og så vil jeg til slutt ta av meg hatten som saksordfører og fokusere litt på det Fremskrittspartiet mener burde vært gjort annerledes.

I teknologisenteret på Mongstad skal altså staten gå inn og eie 80 pst. og Statoil 20 pst. Komiteen er veldig positiv til at andre selskap skal kunne gå inn på eiersiden på bekostning av staten, hvis selskapene ønsker. Jo, flere aktører som deler lasset, jo flere gode hoder det er sammen, jo større sjanse tror vi det er for suksess.

Kostnaden anslås til 5,2 milliarder kr, og driftskostnadene anslås til 250 mill. kr i året. Dette er betydelige beløp, og det er ikke beløp som det er lett å prioritere i forhold til alle andre gode tiltak og de størrelsene man har på miljøbudsjettet fra før av. Det gjør at vi må vektlegge kostnadsstyring og budsjettstyring i dette prosjektet, slik at vi får det vi betaler for. Det er ingen grunn til å tro noe annet enn at Gassnova, som koordinerer dette, har fokus på det.

Byggingen av anlegget skal komme i gang snarest mulig, og formålet skal være å teste ut ulike CO₂-teknologier for CO₂-rensing. Komiteen synes det er spesielt positivt at en i testsenteret har lagt opp til at en skal kunne justere CO₂-innholdet i avgassen, slik at en både kan lage tester som simulerer gasskraftverk, og også kan simulere kullkraftverk. Det mener jeg er veldig viktig, for med tanke på hvor enn i verden en først vil begynne å rense, er nok kullkraft det andre land vil starte med.

Vi ser at dagens tiltakskostnader anslås til å være mellom 700 kr og 2 000 kr pr. tonn CO₂. Dette er kostnader som er langt høyere enn andre CO₂-tiltak rundt i verden. Ambisjonen er jo selvsagt at en skal redusere dette kostnadsnivået betraktelig. Det er viktig, for skal CO₂-rensing være et virkemiddel på området CO₂-reduksjon, må en få kostnadene ned for å få utbredelsen opp. Det er ingen grunn til å tro at land som Kina og India vil ta i bruk CO₂-rensingsteknologi som koster mer enn det selve kraftverket koster. Den dagen dette blir billig, vil også utbredelsen bli stor, og da har en fått suksess.

I utgangspunktet er det Aker Solutions som skal teste ut amin, og Alstom som skal teste ut en karbonatløsning. Komiteen mener det er viktig at anlegget bygges med stor grad av fleksibilitet og også tester andre teknologier framover, slik at dette anlegget har en framtid utover kun disse to testene som er nå. Det skal altså være et senter som gjerne er attraktivt og trekker til seg ulike selskap og ulike teknologier, og har fleksibilitet til å teste ut mer enn én teknologi om gangen. Det er viktig, slik at en ikke her vedtar noe som har en veldig kortvarig effekt, og der en bruker store penger på infrastruktur som blir borte i fremtiden. Det er også viktig at norske aktører får mulighet til å bidra, og det gjør de i første omgang gjennom Aker Solutions. Men det har også vært flere andre prosjekter på gang i Norge – flere av disse aktørene var på komitéhøringen. I den grad Mongstad kan ivareta dem, vil det være veldig bra.

Så vil jeg også vektlegge at vi skal ta arbeidet med testsenteret og den testingen de skal gjøre, på alvor. Arbeidet som gjøres og erfaringene man gjør, må bli brukt i beslutningsprosessen for et fullskala CO₂-renseanlegg. Komiteen forutsetter i merknadene at tester på anlegget evalueres og inkluderes i beslutningsgrunnlaget for en fullskala CO₂-rensing på Mongstad. Det er nok ulike synspunkter på hvor fort ting kan skje, men jeg synes det er et viktig signal til ingeniørene i prosjektet at deres arbeid faktisk vil bli brukt og ikke bare vil være et skalkeskjul for at noe skjer. Jeg tror også en forutsetning for at en skal få suksess, er at en faktisk får testet dette skikkelig og evaluert og justert det, før en begynner å bygge i fullskala.

Komiteen har også vektlagt at helsesidene ved f.eks. bruk av aminer må evalueres grundig. Folkehelseinstituttet har sett på de studiene som ligger rundt utslipp av aminer. Det går fram av en pressemelding publisert 4. mai at det finnes «forbausende lite kunnskap både om helseeffekter og miljøeffekter av flere stoffer som kan dannes». Det uttaler forsker Marit Låg. Det er ikke et argument for at dette ikke skal kunne gå an, men et argument for at det må vektlegges i den totale prosessen at en studerer de ulike sidene. Det gjelder ikke bare amin, det gjelder også karbonat

og andre teknologier, slik at en vet at når en får gjennombrudd på teknologisiden, har en også ivaretatt helsesidene, som gjør at det er tillit i befolkningen til at teknologien kan tas i bruk.

Dermed er det altså en samlet komité som støtter det som skjer, det er en samlet komité som viser vilje til å få det til, og det er en samlet komité som legger mange av premissene for hvordan arbeidet skal skje. Det er et par punkter der en skiller litt ad. Flertallet skal få begrunne sine synspunkt. Jeg vil begrunne Fremskrittspartiets syn i enkelte saker.

Vi skulle gjerne hatt enda større fleksibilitet i prosjektet. Høringen i komiteen viste at det var mange aktører på banen. Vi opplever at en har fått litt for liten fleksibilitet i prosjektet, fordi en fra Regjeringens side tidlig i prosessen hadde hastverk i forhold til å nå målet om realisering av et fullskalaanlegg innen 2014. Jeg tror prosjektet kunne ha vært enda mer framtidsrettet og robust hvis 2014 hadde vært vektlagt mindre i starten og en heller hadde vektlagt den langsiktige effekten av hva en kunne ha fått til av utslippsreduksjoner over f.eks. en 30-årsperiode eller fram mot 2050, for det er kostnadsreduksjonen som er viktig. Kostnadsreduksjonen vil være liten til å begynne med. Det er i hvert fall anslagene som også kommer fram i stortingsproposisjonen på det området. En anslår altså at aminrensing vil kunne redusere kostnadene med opp til 10 pst. i løpet av denne testen. Hvis en ikke engang får evaluert testen, er det liten grunn til å tro på en stor utvikling. Men hvis en altså får til en revolusjon når det gjelder teknologien, vil nytten av det være mye større i et 30-årsperspektiv enn nytten av å begynne å rense Mongstad fullskala ett år tidligere. Hadde en hatt mer tid i forkant, kunne en ha hatt en enda større fleksibilitet, slik at de argumentene som kom fra f.eks. Sargas, Institutt for energiteknikk og Christian Michelsen Research, kunne ha vært vektlagt og gjort opplegget mer fleksibelt, og en kunne hatt en litt annen teknologitilnærming i utgangspunktet.

Jeg mener samtidig at vi ikke bør stoppe Mongstadprosessen slik som den nå er. Men en bør i det videre arbeidet med CO₂-kutt og -teknologi sørge for at de alternative prosjektene som finnes i Norge, som er tunge, som har tunge institutt bak seg, og som har en viss troverdighet med tanke på å lykkes, bør få en mulighet til å prøves ut eventuelt andre steder. Jeg minner om at Sargas tidligere har forsøkt å få konsesjon på et gasskraftverk med CO₂-rensing på Melkøya, men har fått avslag. Det bør vurderes om igjen om en skal prøve å få til noe lignende. Vi vet òg at det i Midt-Norge er ønske om gasskraftverk, men kravet om CO₂-rensing ved oppstart gjør at det ikke er realistisk. Kanskje kunne en ha kombinert et pilotanlegg av dem som ikke får være med på Mongstad, med et gasskraftverk i Midt-Norge? Løsningene som IFE og CMR og Sargas promoterer, går jo mye mer på at en integrerer rensing med produksjon av kraft, og det kunne da være velegnet til å bli bygd sammen med et nytt kraftverk i Midt-Norge. Jeg håper derfor at statsråden i sitt innlegg vil komme inn på disse tilnærmingene for å øke bredden i forskning og utvikling ytterligere når det gjelder CO₂.

Jeg håper òg at en i større grad kan drøfte mulighetene

for å lage et system der staten garanterer å kjøpe CO₂ til en gitt pris pr. tonn – dette for å lage en fleksibilitet som gjør at en ikke nødvendigvis må gå gjennom en byråkratisk myndighetsmølle for å få godkjent et prosjekt, men at de som er villige til å ta en risiko på egen hånd, slik Sargas har vært, faktisk kan sette i gang, vel vitende om at det er generelle rammebetingelser som vil tre i kraft den dagen de selv legger penger på bordet for å ta en investeringsbeslutning. Det vil etter min oppfatning gi en stimulans til et bredere miljø enn det en har i dag, samtidig som en unngår at en kaster alle risikokostnader over på staten, fordi denne private aktøren selv må risikere en del.

Så skulle jeg gjerne ha sett at en hadde laget en bredere strategi med tanke på bruk av CO₂. I dag er det deponering som er den mest omtalte løsningen. Det brukes stort sett til injeksjon i mineralvannproduksjon. En har ønske om dette i forbindelse med oljeutvinning, men har ikke funnet det lønnsomt i Norge. Men en vet at det er prosjekt, f.eks. ved IFE, som kan binde CO₂ til olivin og ilmenitt. Vi vet at Shell jobber med muligheten for å deponere CO₂ i mursteinsproduksjon, og det er norske miljøer som jobber med å deponere CO₂ i plastikk. Og et tidsskrift viser hvordan en kan bruke CO₂ for å lage drivstoff. Ergo: En bruker et utslippsproblem i dag til faktisk å bli en energikilde. Dette gir ikke TCM svar på, og det burde ha vært en del av en mer helhetlig tilnærming ved neste korsvei. En burde begynne å jobbe med det området mye mer konstruktivt.

Tore Nordtun (A) [12:27:20]: Jeg takker saksordføreren for en grundig innledning om denne saken. Jeg synes han gav en detaljert beskrivelse av mange ting her. Som han sa, er komiteen stort sett samlet i hele innstillingen, og selvfølgelig når det gjelder beslutningen, som er viktig. Det synes jeg styrker denne saken veldig.

Men la meg ta noen betraktninger omkring det. Det som er bakteppet her, er jo først og fremst at kampen mot klimaendringene er en utfordring, og det er øg knyttet opp til verdens energibehov. Det er bakgrunnen for at vi nå satser så sterkt på fangst og lagring av CO₂. Vi kan jo ikke snu oss rundt og kjøpe slike anlegg på hvert hjørne. Man må begynne et sted, det må legges til rette for det, og vi må få erfaring. Derfor er det viktig for Norge å få prosjektplanlegging nå, og et utredningsarbeid. Vi vet øg at andre land holder på med dette, men det er ingen som har kommet fram til en endelig løsning. Det er viktig at vi nå får utviklet en CO₂-teknologi, og det er også viktig at man gjør det i et økonomisk perspektiv, slik at det ikke blir så kostbart, og slik at man kan få dette implementert over hele verden.

Med tanke på de store globale klimautfordringene mener vi at Norge har et betydelig ansvar for å få på plass teknologi som kan bidra til å redusere klimautslippene og samtidig sikre tilgang på energi. Jeg vil øg understreke noe jeg har sagt tidligere i debatter om klimaspørsmål her i salen, at Norge har et spesielt etisk og moralsk ansvar, i og med at vi har denne tunge industrien hos oss, og vi utvikler den så bra. Men det er jo ikke tvil om at olje og gass bidrar til økte utslipp.

I henhold til Det internasjonale energibyrådet vil fangst og lagring av CO₂ kunne bidra til opp mot 19–20 pst. av reduksjonen i CO₂-utslippene i verden. Dette er betydelig. Det kan man ikke overse. Men som jeg sa innledningsvis, er formålet med dette teknologiseret for fangst og lagring på Mongstad å identifisere, utvikle, teste og kvalifisere mulige teknologiske løsninger for fangst av CO₂ samt å redusere kostnadene ved å fange CO₂, slik at teknologien kan få bred anvendelse. Dette er den første plassen, men som statsministeren en gang sa i en tale, er dette et «månelandingsprosjekt», og det er det det er. Jeg mener at det er viktig at vi også i Stortinget tør å ta dette skrittet fullt ut. Vi er ikke helt sikre på absolutt alt, men det er viktig å være banebrytende på dette området. Derfor går vi også så tungt inn økonomisk, setter sammen organisasjonsmodellen og får det plass, og det viser at vi tar et stort ansvar.

Det er heller ikke for ingenting at EU har gått inn og godkjent dette anlegget – slik at vi ikke bryter EØS-reglene osv. Vi vet også at EU og landene der har store prosjekter i forhold til 2020-målsettingen og karbonnøytralitet. Det er klart at da er dette ett av bidragene. Vi er også kjent med at EU satser tungt på dette, og de legger også merke til hva vi gjør. 5,2 milliarder 2009-kroner er et ikke ubetydelig beløp, og vi kommer sikkert til å komme tilbake til visse justeringer på et senere tidspunkt, for dette vil bli ytterligere fulgt opp.

Vi har store ambisjoner, som jeg sa, og Gassnova har skissert dette ganske tydelig. Som sagt, jeg går ikke i detalj på dette, men det vi politisk ber om, er jo å teste, verifisere og demonstrere CO₂-fangstteknologien – eiet og markedsført av leverandører – videre å redusere kostnadene samt den tekniske og finansielle risikoen ved en slik fullskala CO₂-fangst, å bevirke at CO₂-fangstteknologien kan få en bred nasjonal og internasjonal anvendelse, og til slutt – og det var også det jeg begynte med – å redusere den miljømessige risikoen, relatert til fullskala CO₂-fangst.

Jeg vil også knytte noen kommentarer til merknadene og til den tidsplanen som det er lagt opp til her. Vi ønsker – sammen med en samlet komité, som saksordføreren var inne på – å nytte erfaringene fra testsenteret som grunnlag for å fatte en best mulig avgjørelse i forhold til investeringsbeslutningen for et fullskalarensanlegg på Mongstad. Dette er alle partier helt enige om. Vi var imidlertid klar over at dette kunne misforstås og tolkes slik at det ville innebære en mulig utsettelse av fullskalarensing på Mongstad. Dette er ikke og har aldri vært meningen. Av den grunn la de rød-grønne inn en merknad som nettopp understreket viktigheten av å opprettholde en tidsplan om fullskala rensing på Mongstad senest innen 2014. Det er litt merkelig at regjeringspartiene står alene om denne merknaden.

Den rød-grønne regjeringen står for trygghet i forhold til den opprinnelige tidsplanen i denne saken. Det har undret meg litt at de borgerlige partiene står for utrygghet og usikkerhet med hensyn til når fullskalarensing på Mongstad kan være på plass. Dette får de imidlertid selv svare for og klargjøre. Men fra vår side er politikken den samme

i dag som den alltid har vært i denne saken: Vi vil ha fullskalarensing på Mongstad senest innen 2014, og det er i tråd med tidsplanen.

Ivar Kristiansen (H) [12:34:52]: La meg starte med å takke saksordføreren for et særdeles grundig arbeid med denne store og viktige saken. Selv da han tok av seg saksordføreren og satte på seg fremskrittspartihatten, ble ikke hans redegjørelse noe vesentlig svekket av den grunn. Uansett støtter Høyre omtrent hvert ord av det som saksordføreren redegjorde for – derfor bare noen små tilleggsbemerkinger som går ut på at vi vil ha høyt trykk på denne saken. Høyre sier klart fra at dette skal vi selvfølgelig gå videre på, som Arbeiderpartiets talsmann var inne på.

Men viktigst av alt er det som ligger rundt teknologiutviklingen. Det er der vi må ha blikket stivt festet. Så kan man si: Har vi som ikke tilhører regjeringssiden, noe mindre blikk på tidsplanen? Nei, vi har ikke det. Men det er ikke sikkert at den mest velegnede veien er å starte med månelanding, og deretter bestemme når, hvor og hvordan. Det er omtrent som om Stortinget skulle fatte et vedtak om at vi i 2014 skal ha en norsk hundremeterløper som er i stand til å nå målstreken på syv sekunder. Det er ikke sikkert Stortinget er det mest velegnede organ til å fatte en slik beslutning.

Men vi har de samme djerpe mål på dette området som regjeringspartiene. Derfor har Høyre vært med krone for krone og bevilget de pengene som må til. Dette handler om å løse klimautfordringene i en periode hvor vi vet at bruken av fossilt brensel verden rundt ikke vil reduseres, men økes. Norge har gjort seg søkkrik på produksjon og eksport av fossilt brensel. Det har fylt vår statskasse til et nivå som ingen land i verden kan sammenligne seg med, og vi har gjort oss rike på å eksportere nokså mange hundre millioner tonn CO₂ pr. år som andre land får baske med. Derfor har vi, som også representanten Nordtun var inne på, et moralsk ansvar for å bidra til å løse teknologifloken som sådan. Men dette må være anvendbart, og det må være en teknologi som kan anvendes overalt i verden.

I likhet med saksordføreren er det for meg helt avgjørende å henvise til at vi må ha blikket festet på samarbeid. Teknologeutvikling skapes først og fremst gjennom samarbeid. Utviklingen av norsk sokkel er kanskje det beste eksemplet på hvordan vi worldwide er blitt best på teknologi og god på miljø – kanskje best også på miljø. Det er gjennom internasjonalt samarbeid vi har nådd de nivåene. Derfor synes jeg regjeringspartiene kanskje skal lytte litt ekstra når vi fra opposisjonen understreker behovet for at de som ønsker å være aktører for å utvikle denne formen for teknologi, får anledning til å slippe til. Dette blir, tror jeg, både Stortingets og ikke minst departementets utfordring fremover.

Det er – i parentes sagt – litt betenkelig at noen av de fremste miljøene vi har i Norge, i høringen gav uttrykk for at de føler at de ikke får slippe til på denne ferden. De påstår selv i alle fall at de er minst like kompetente som de aktørene vi har innenfor staten og Statoils eksisterende system. Derfor har vi fra Høyres side ingenting imot om staten som sådan går ned fra 80 pst. eierandel i

prosjektet, gjennom å la andre få lov å slippe til hvis det er mulig, eller at man utvikler alternativ teknologi, enten vi snakker om Melkøya, Industrikraft Møre, eller hvor det måtte være. Uansett blir utfordringen å sørge for at teknologi og kostnad må kunne gå hånd i hånd. Det hjelper svært lite hvis Norge blir alene, å ha råd til å få på plass et fullskalarensanlegg til en prislapp på 25 milliarder norske kroner. Det blir så dyrt, som Solvik-Olsen var inne på, at andre ikke vil ha råd til å være med på dette. Derfor er begrepene fleksibilitet, samarbeid og åpenhet en rettesnor i det videre arbeidet. Når vi vet hvor store programmer man har i dagens USA og dagens EU for å utvikle teknologi på dette området, sier det også litt om hvem Norge skal være med å samarbeide med. Men Norge har muligheten og kunnskapen, og det er selvfølgelig viktig at departementet og statsråden er veldig hands-on i den videre drift for å nå frem til et fullverdig resultat helst innen 2014.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [12:40:18]: Jeg har lyst til å starte med å minne om bakgrunnen for denne saken, nemlig kampen mot sterkt forurensende gasskraftverk. Det er en forutsetning for at vi skulle klare å få på plass et såpass trøkk som vi nå har for å få renset gasskraftverk. Det bør vi ha i bakhodet også når vi står overfor nye veivalg framover. Det å si nei til en forurensende framtid kan være å si ja til en klimavennlig framtid, som også gir norske teknologiske miljøer og norsk industri muligheter til å hevde seg. Derfor bruker vi nå mange milliarder kr på CO₂-håndtering.

Nå er de fleste enige om at det er bra at vi har satset på dette av klimahensyn, men også, som jeg sa, av hensyn til norsk næringsliv og teknologiske miljøer. Ivar Kristiansen fra Høyre hadde en bra beskrivelse av det moralske ansvaret. Han snakket også om Norges historiske ansvar for klimaproblemet gjennom vår CO₂-eksport, som er betydelig sett i forhold til hvor lite land Norge faktisk er. Men jeg skulle ønske at det resonnementet som Ivar Kristiansen hadde, også vil bli ført videre, slik at han så at veien fram for Norge må være å gå bort fra oljeavhengighet, at vi ikke nå posisjonerer oss i forhold til de mest sårbare områdene våre, som f.eks. Lofoten og Vesterålen, men at vi satser på en fornybar framtid.

Kanskje er vi helt avhengig av å lykkes med CO₂-håndteringsprosjektene hvis vi skal klare å redde jorda fra de mest alvorlige klimaendringene. I henhold til det internasjonale energibyrået, IEA, vil fangst og lagring av CO₂ kunne bidra til 14–19 pst. av reduksjonen i CO₂-utslippene i verden. Regjeringas satsing på dette nå er et eksempel på at vi ikke bare overlater regninga til dagens og morgendagens barn. For det blir nemlig, som vi vet bl.a. gjennom Stern-rapporten fra Storbritannia, mye dyrere – ekstremt mye dyrere – jo lenger vi venter med å ta et skikkelig klimaansvar.

Nå vet vi at Norge må kutte sine utslipp med kanskje minimum 85 pst. I 2015 må vi kanskje være CO₂-negative. Det er altså en formidabel omstilling som vi må gjennom.

Vi og vår regjering mener at Norge har et betydelig ansvar for å få plass teknologi som kan bidra til å redusere

klimagassutslipp og samtidig sikre tilgang på energi. Vi ønsker at Norge skal være et foregangsland når det gjelder fangst og lagring av CO₂. Regjeringas målsetting med CO₂-håndteringsprosjektet på Mongstad er å bidra til å utvikle teknologi slik at også andre land kan bruke denne effektivt som er virkemiddel for å redusere CO₂-utslipp. Men det er også et poeng å påvirke andre land til å satse, og det er et poeng at Norge må ta et ekstra ansvar som et land som altså har historisk ansvar for klimaproblemene.

Noen kommentarer til Ketil Solvik-Olsen fra Fremskrittspartiet. Han gjorde et poeng av at Norge ikke er alene om å satse på såkalt CCS, altså CO₂-håndtering. Vi får inntrykk av at verden venter i spenning, hoverte representanten Solvik-Olsen. Vi er jo glad for at andre land ikke sitter med hendene i fanget, men at de også gjør en innsats for å prøve å få dette til, hvis målet er å redde verden fra de mest alvorlige klimaendringene. Da er det jo bra at det er flere land som satser. Men det som er flott, er jo at Norge har vist lederskap og mot i denne saken, bevilget mange milliarder kroner og lagt et betydelig press på EU for at også EU skal satse. Vi har faktisk klart å påvirke EUs politikk gjennom at vi har vist vilje til å satse. Så håper vi jo på flere prosjekter som hver for seg kan lykkes, men også at norske teknologiske miljøer kan samarbeide internasjonalt.

På lørdag lyste en absurd forside mot oss fra Bergens Tidende: «Mongstad kan få ti år uten rensing», stod det. Det ble hevdet der at Stortinget åpner for en utsettelse av rensinga, noe representanten Ketil Solvik-Olsen fryder seg over i intervjuet.

For det første: Det har aldri vært aktuelt å utsette bygging av fullskalarensaneanlegg. De tre regjeringspartiene står nemlig sammen bak en helt vesentlig merknad i denne innstillinga, som jeg hadde trodd at Kristelig Folkeparti og Venstre ville stilt seg bak. Vi skriver at et fullskalaanlegg skal komme på plass på Mongstad seinest i 2014, jf. tidsplanen. Hvorfor er ikke Venstre og Kristelig Folkeparti med på denne, når de klager over at Regjeringa stadig vekk bryter egne løfter? Det håper jeg at særlig representanten Line Henriette Holten Hjemdal vil redegjøre for, i og med at hun var med på å så tvil om tidsplanen i artikkelen fra Bergens Tidende.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [12:45:38]: Vi har et CO₂-utslipp i verden som ikke er bærekraftig. Ifølge FNs klimapanel må vi redusere med 85 pst. innen 2050 hvis vi skal nå togradersmålet.

EBL har denne uken lagt fram rapporter der det går fram at vi bør ned til 2 tonn per capita i Norge hvis vi skal klare dette i 2050, og Bellona la i går fram en helhetlig klimahandlingsplan for oss, der de mener at vi bør være CO₂-negative i 2050.

IEA sier at fangst og lagring kan bidra til 14–19 pst. av reduksjonen i CO₂-utslippene i verden. Dette sier noe om nødvendigheten av å lykkes med det vi i dag vedtar.

Kristelig Folkeparti mener vi har et betydelig ansvar for å få på plass teknologi som kan bidra til å redusere klimagassutslippene og samtidig sikre tilgang på energi. Vi mener at Norge bør være et foregangsland når det gjel-

der CO₂-fangst og -lagring. Hvorfor bør vi være et foregangsland? Hvorfor bør vi ta et betydelig ansvar? Jo, det er på grunn av vår egen historie. Hvis vi ser på CO₂-utslippene fra olje- og gassektoren i 1990, var de på 7–8 millioner tonn CO₂-ekvivalenter. Går vi fram til 2007, ser vi at det er en dobling i denne sektorens CO₂-utslipp. Vi har altså et betydelig ansvar for å legge til rette for fangst og lagring på egen hjemmebane.

Men vi er tidlig ute når det gjelder teknologiutvikling, og det er mange typer teknologier vi prøver ut. Derfor er det viktig å få på plass et teknologiser på Mongstad som jobber grundig, der vi kan etterprøve metodene slik at vi til slutt kan få en fullrealisering av CO₂-rensaneanlegget. Vi har ikke råd til å mislykkes med dette.

Kristelig Folkeparti har merket seg en del usikkerhet rundt helsemessige sider ved bruk av aminrenseteknologien. Det er bl.a. kommet advarsler om at aminer som slipper i ut luften, vil kunne være helsekadelige i større doser. Kristelig Folkeparti forutsetter at de helsemessige sidene ved teknologivalgene blir gjenstand for grundig forskning, og at resultatene tas med når ulike teknologier skal velges. Vi må skape trygghet – og ikke frykt.

Kristelig Folkeparti konstaterer nok en gang at Regjeringen bryter sine klare løfter i gasskraftpolitikken. Løftene om rørtransport og lagring fra testanlegget på Mongstad er allerede brutt. Løftene om rensing av gasskraftverket på Kårstø innen 2009 er også allerede brutt. Det er, i alle fall når det gjelder teknologien, stor usikkerhet knyttet til om vi klarer 2014-målet, som Regjeringen legger opp til for Mongstad.

Så utfordrer representanten Inga Marte Thorkildsen meg og Kristelig Folkeparti på hvorfor vi ikke er med på den merknaden som regjeringspartiene har i denne innstillingen. Det henger sammen med følgende: Hvorfor skal vi tro på at vi vil lykkes i framtiden, når vi ikke har klart å lykkes med den delen av avtalen som allerede er gjort? Det vi skulle ha gjort, har vi ikke klart. Men vi støtter opp om dette prosjektet. Vi skal være med og bevilge de kronene som trengs. Vi skal være utålmodige i forhold til å lykkes på dette området.

Men Mongstad-prosjektet er fullt og helt denne regjeringens prosjekt. Det er statsminister Jens Stoltenbergs månelandingsprosjekt. Vi vil gjerne være med på månen. Men la oss feire den dagen vi står der. Jeg skal gjerne være med representanten Inga Marte Thorkildsen – om så i bakgrunnen – den dagen hun er med og klipper snoren. Jeg er ikke sikker på om det blir i 2014, men ingenting vil glede et Kristelig Folkeparti-hjerte mer enn hvis vi møtes på Mongstad i 2014 og klipper snoren. For vi har egentlig ikke tid å miste på dette prosjektet, men teknologiutviklingen er krevende, og det må vi også ta inn over oss, selv om vi sitter på ulik side av dette bordet.

Erling Sande (Sp) [12:50:59]: Lat meg berre fyrst kommentere at det er eit nytt trekk frå Kristelig Folkeparti og opposisjonen at ein vel ikkje å skrive inn sine egne ambisjonar fordi ein ikkje stolar på Regjeringa. Så det var ei artig forklaring.

Det har av saksordføraren og andre vore gjort grundig

greie for innholdet i proposisjonen – investeringa i teknologisenteret på Mongstad. Frå Senterpartiet si side stiller vi oss bak dei merknadene og den konklusjonen komiteen og komitéfleirtalet har i saka. Det er viktig, som saksordføraren òg understreka, at komiteen i stor grad har samla seg i denne saka, men det er også å rekne som ei støtte til dei ambisjonane og dei måla Regjeringa har for arbeidet på Mongstad spesielt, og også for det store arbeidet med å utvikle teknologi for fangst og lagring av CO₂.

For Senterpartiet er det viktig at testsenteret er eit attraktivt og fleksibelt senter på den måten at det kan spele ei viktig rolle for uttesting av ulike teknologiar i åra som kjem. Det er viktig å understreke at testsenteret ikkje er knytt til fullskalaanlegget på ein sånn måte at det må vere ferdig bygt, testane gjennomførde og evalueringa avslutta før ein går vidare i arbeidet med etablering av fullskalaanlegget. Tvert om ligg Regjeringa sine planar om etablering av eit fullskalaanlegg seinast i 2014 fast. Dette er det viktig å presisere på bakgrunn av den usikkerheita som ein har forsøkt å så om dette spørsmålet den seinare tida.

Så må vi leggje til grunn at planlegging, bygging og driftsaktivitet ved eit testsenter gjev verdifull erfaring og kunnskap undervegs som kan nyttiggjerast ved etableringa av fullskalaanlegg.

Avgjerda i dag er eit av mange små, men viktige steg i arbeidet med å redusere dei globale klimautsleppa. Som fleire har vore inne på, har Noreg hatt store inntekter av petroleumsressursane sine, og derfor ligg det òg eit moralsk ansvar på oss for å bidra til å få fram dei teknologiane som kan møte dei globale problema som følger i kjølvatnet av store CO₂-utslepp. Med det arbeidet vi legg ned knytt til fangst og lagring av CO₂, bidreg vi òg til den globale grøne dugnaden som verda er inne i, og arbeidet med etablering av eit teknologisenter på Mongstad er ei viktig brikke i eit sånt bilete.

Gunnar Kvassheim (V) [12:53:57] (komiteens leder): Jeg deler representanten Erling Sandes oppfatning at klimautfordringene gjør at vi har behov for en global dugnad. Vi har behov for en global dugnad hvor land bidrar – og bidrar på områder hvor de har gode forutsetninger for å levere noe som får betydning utover landets egne grenser.

Innenfor energi- og klimapolitikken ser jeg to hovedområder hvor Norge kan levere et slikt bidrag. Det ene er innenfor marin energiproduksjon, hvor vi har mulighet for å produsere ren energi til glede for flere enn dem som bor og virker i Norge. Det kan også danne grunnlag for spennende nærings- og industriutvikling. Det andre området hvor Norge kan og bør bidra til prosjekt som kan få betydning langt utover landets grenser, er knyttet til CO₂-fangst og deponering. Og det er knyttet til dette andre punktet at Mongstad-satsingen inngår, og at Mongstad-satsingen er viktig.

Venstre støtter fullt og helt opp om innstillingen. Vi samtykker i at Olje- og energidepartementet kan delta med inntil 80 pst. av investeringene og driftskostnadene knyttet til et teknologisenter for CO₂-håndtering på Mongstad. Det er åpenbart at testarbeidet er relevant i forhold til bygging

av fullskala CO₂-rensaneanlegg, og en forutsetter at evalueringer fra teknologitester tas med i investeringsbeslutningen for fullskalaanlegg. Det betyr ikke at en skal vente hele testperioden og legge opp til et løp som tar sitt utgangspunkt i en senere oppstart av fullskalaanlegg enn det en tidligere har lagt til grunn. Dette er Venstre meget tydelig på. Vi ønsker oppstart av fullskalarensaneanlegg på Mongstad så fort som overhodet mulig.

Dette er et område hvor det ikke er plass for nye utsettelse – de har vi nemlig hatt svært mange av. Da Soria Moria-erklæringen ble presentert, sa SVs leder at nå var debatten om rensing av gasskraftverk over. Nå var det slik at rensing av gasskraftverk skulle skje fra dag én, og rensing av Kårstø-anlegget skulle skje før 2009. Nå vet vi at Kårstø-anlegget tidligst kan bli rensert i 2012, kanskje enda senere. Så vet vi at Mongstad-anlegget ble tillatt startet opp uten rensing fra dag én, slik som man hadde lovet, og man vet at løftet om rensing i 2012 er brutt. Det er god grunn til å diskutere om det er mulig å få rensing i 2014. Jeg håper det, og Venstre vil gi sine bidrag til at det skal være mulig. Men StatoilHydro har bl.a. i innspill bidratt til at en kan si at det er mer sannsynlig at det drar ut.

Det som er skapt av usikkerhet når det gjelder tidsfrister og rensing av gasskraftverk, er ikke skapt av den innstillingen som foreligger til behandling i dag – den er skapt av Regjeringens nøling, av Regjeringens løftebrudd og av gjentatte tidsplaner som ikke er holdt. Det er bakgrunnen for at folket underer seg over om vi står overfor nok en tidsplan, nok et løfte som skal brytes. Det er frekt når en fra Regjeringens side forsøker å legge ansvaret for manglende framdrift over på f.eks. Kristelig Folkeparti og Venstre. Det framgår også av innstillingen at vi er sterkt kritiske til løftebruddene, sterkt kritiske til gjentatte utsettelse, og å utlegge det som om vi nå åpner for en ny utsettelse, er meningsløst.

Så min oppfordring til Regjeringen er: Hold trykket for fullt på dette, og se nå om det er mulig å ha én frist i gasskraftpolitikken som kan overholdes.

Statsråd Terje Riis-Johansen [12:58:23]: Jeg vil starte med å si at det er gledelig at Stortinget i dag gir bred støtte til Regjeringas framlegg om investering i teknologisenteret for CO₂-håndtering på Mongstad. Jeg mener det er en viktig dag og et viktig vedtak i forhold til både CO₂- og CCS-problematikken og i forhold til den store, overordnede klimapolitikken.

Staten vil med dette være klar til å fatte investeringsbeslutning sammen med StatoilHydro og andre industrielle samarbeidspartnere når det fullstendige investeringsgrunnlaget foreligger om kort tid.

Med teknologisenteret for CO₂-håndtering på Mongstad er ambisjonen å etablere en arena for målrettet utvikling, testing og kvalifisering av CO₂-fangstteknologi. Det er helt nødvendig å utvikle og teste slik teknologi for at den tekniske og økonomiske risikoen kan reduseres og teknologien slik sett kan spres.

Klimaendringene er vår tids største utfordring. Klima-problemet er nær knyttet til verdens energisituasjon. Hovedmålene må være å sikre tilgang på sikker og rimelig

energi og samtidig bidra til en rask overgang til et mer miljøvennlig energisystem globalt.

Jeg mener det er tre tiltak som kan bidra til å bekjempe den globale oppvarminga og samtidig levere energi til en verden med økende energietterspørsel: satsing på fornybare energikilder, energieffektivisering og fangst og sikker lagring av CO₂.

Det å lykkes i arbeidet med å realisere fangst og lagring av CO₂ i stor skala er en stor utfordring. Utvikling av ny teknologi er kostnadskreven og tar tid. Det er teknisk og økonomisk risiko involvert knyttet til å utvikle teknologier fra forskningsstadiet til industriell skala. Det må vi ha respekt for.

En oppdatert 50/50-kostnadsestimering før investeringsbeslutning i prosjekter, inkludert utsikkerhetstillegg, tilsier samlede investeringskostnader på om lag 5,3 milliarder 2009-kroner inkludert merverdiavgift. Det er en økning på om lag 100 mill. kr i forhold til kostnadsestimatet som ble presentert i proposisjonen. Jeg vil holde Stortinget godt orientert om budsjettutviklinga i gjennomføringa av prosjektet videre. Staten skal dekke maksimalt 80 pst. av kostnadene. Arbeidet med å rekruttere ytterligere industrielle deltakere vil intensiveres i tida som kommer.

Gjennom teknologisenteret på Mongstad og de andre CO₂-håndteringsprosjektene er vi i gang med konkret arbeid. Vi følger opp CCS-delen av klimaarbeidet. Det gjør oss til et foregangsland for utvikling av CO₂-håndtering. Gassnova bidrar med helt sentral og solid oppfølging. Vi har også CLIMIT-programmet, som stimulerer til forskning og utvikling innenfor fangst og forskjellige former for lagring av CO₂.

Det er gjennom aktiv satsing på å utvikle konkrete prosjekter vi i tide kan finne fram til løsninger for bred anvendelse av CO₂-håndteringsteknologier. Arbeidet med CO₂-håndtering på Mongstad er således unikt i verdensammenheng.

Testing av to ulike eksosgasstrømmer med to ulike fangstteknologier gjøres ingen andre steder i verden. Det gir en unik fleksibilitet og øker relevansen for prosjektet. Jeg er glad for å kunne meddele at vi nå har bekreftelse på at både aminteknologi ved Aker Clean Carbon og karbonatteknologien ved Alstom vil inngå i testinga ved teknologisenteret.

Det vil testes i en skala som ikke er gjort før, noe som utgjør et nødvendig steg mellom små pilotprosjekter og fullskala fangstanlegg for CO₂. Med teknologisenteret tar vi et viktig skritt mot å utvikle effektive teknologier for CO₂-fangst.

Det er en stor og vanskelig jobb som nå skal gjøres – det er ikke hyllevarer vi diskuterer. Teknologisenteret er et stort og komplekst industriarbeid hvor investeringsgrunnlaget er omfattende. Planleggingsarbeidet har tydeliggjort utfordringer når det skal fanges CO₂ fra store prosessanlegg i drift. For å tilfredsstille krav til helse, miljø og sikkerhet planlegges det for infrastruktur som ivaretar ulike og definitivt da slike hensyn.

Teknologisenteret er et framtidsrettet prosjekt. Det vil kunne gi grunnlag for forskningsoppgaver til universiteter

og andre forskningsmiljøer. Investeringa skal være noe vi kan ha glede av i mange år framover.

Innsatsen vil gi erfaringer som vil være viktig ved kommende prosjekter. Blant annet ligger det mye læring i planlegginga, prosjekteringa og bygginga av teknologisenteret. I tillegg vil driftserfaring kunne komme til nytte ved investeringsbeslutninga for fullskalaanlegget på Mongstad, bl.a. avhengig av utforminga av planen for fullskalaprojektet.

I henhold til StatoilHydros utslippstillatelse skal det etableres fullskala CO₂-håndtering på Mongstad innen utløpet av 2014. Regjeringa forholder seg til gjeldende utslippstillatelse og gjennomføringsavtalen fra 2006.

Solveig Horne hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [13:03:57]: I arbeidet med CO₂-rensing, -frakt og -lagring er bruk av CO₂ et viktig spørsmål, etter mitt skjønn. Statsråden vektla sikker lagring. Men sikker lagring kan jo like godt innbefatte at man lagrer i mineraler eller produkt som at man lagrer det under jorda.

Komiteen skriver at de ber Regjeringen vurdere hvorledes vi skal stimulere forskningsprosjekt hvor CO₂ brukes som en innsatsfaktor. Har statsråden gjort seg noen refleksjoner om hvilke prosjekttilnærminger som han vil forsøke å jobbe fram, og hvordan Stortinget blir involvert i dette arbeidet framover?

Statsråd Terje Riis-Johansen [13:04:38]: Jeg mener representanten Solvik-Olsen har et godt poeng med hensyn til det å jobbe bredt når det gjelder anvendelse av CO₂ og å se på CO₂ som en mulighet, ikke bare et problem. Det har vært gjort store forsøk på det tidligere i forhold til trykkstøtte på sokkelen, hvor CO₂ skulle bli definert som et plussprosjekt. Det er så langt noe krevende.

Når det gjelder konkret oppfølging av det, har vi programmer som jobber med CO₂-problematikk i et bredt spekter. CLIMIT-programmet, som Stortinget er vell informert om, er jo det mest konkrete i så måte. Innenfor det programmet er det åpne muligheter for å jobbe med den type prosjekter som representanten tar opp. Jeg mener det er et område som vi med fordel kan ha økt fokus på framover. Jeg kan også bidra til at det temaet får en bredere omtale enn det som så langt har vært tilfellet, i framtidige dokumenter på dette området som Stortinget får oversendt.

Ivar Kristiansen (H) [13:05:52]: I høringsprosessen ble det klart uttrykt fra flere tunge norske miljøer at de følte at de ikke slapp til med å få lov å være på tilbudssiden for å få testet ut alternative teknologier til det som prøves ut i dag fra Alstom og Akers side. Sargas eksempelvis sier jo klart fra om at de allerede er i stand til å håndtere CO₂-fangst.

Er det fra statsrådens side ønskelig at alternative miljøer får lov og gis anledning til å teste ut sine muligheter, sine teknologier? Og i så fall: Hvis statsråden har et slikt

ønske, hvordan kan han bidra til at andre og nye miljøer får lov å slippe til på dette området?

Statsråd Terje Riis-Johansen [13:06:49]: Svaret på spørsmålet er ja. Skal vi lykkes med jobbinga på CO₂-området, kan vi ikke putte alle eggene i en kurv, vi er nødt til å ha et mangfold av forskningsmiljøer, bedrifter og institusjoner som jobber med disse spørsmålene. Sånn sett er det viktig å se på jobbinga innenfor CCS/CO₂ også som en jobbing utover det konkrete prosjektet på Mongstad. Jeg tror at teknologisenteret og utviklinga av det kommer til å føre til at det er mange flere selskaper i Norge enn Aker Clean Carbon som kommer til å få relevante oppgaver og sånn sett utvikle sin kompetanse.

I tillegg til det har vi, som jeg nevnte i mitt forrige svar, CLIMIT-programmet, som helt åpent inviterer næringslivet i Norge til prosesser knyttet til dette. Vi har også de nylig definerte prosjektene knyttet til senter for forskning innenfor bl.a. CCS, som for kort tid tilbake fikk mye penger som oppfølging av klimaforliket, som også er å regne med i forhold til dette området framover – så ja!

Gunnar Kvasshem (V) [13:08:04]: Det har vært vist til en artikkel i Bergens Tidende, som har skapt en viss uklarhet. Jeg mener selv at jeg formulerte meg slik i den artikkelen at det kom klart fram at Venstre ønsker fullt trykk på gjennomføringen av fullskalarensing så raskt som mulig. Vi har også forsøkt å formulere sterk kritikk til gjentatte utsettelse av gitte tidsfrister.

Jeg ønsker å ha statsrådens bekreftelse på at han har oppfattet Venstre slik at vi er en sterk tilhenger av å ha så stort trykk på full rensing at det kan skje senest i 2014.

Så har jeg lyst til å ha statsrådens vurdering av hva det var som gikk galt da han lovte rensing på Kårstø innen 2009 og på Mongstad innen 2012?

Statsråd Terje Riis-Johansen [13:08:56]: Uten å legge noe mer i det enn det, må jeg si at etter den tiraden som komiteens leder kom med fra Stortingets talerstol for noen få minutter siden om hva han oppfatter å være manglende oppfølging på dette området fra Regjeringa, er det relativt frimodig nå å skulle be om en generell friskmelding av Venstres politikk på samme område!

Jeg skal være litt mer raus enn det jeg oppfattet representanten Kvasshem for å være for noen minutter siden, og si at jeg oppfatter Venstre som en medspiller i dette. Jeg oppfatter at Venstre ønsker å finne løsninger på det. Jeg oppfatter Venstres miljøengasjement som oppriktig og skikkelig også på dette området.

Slik sett vil vel mitt svar mer være en oppfordring tilbake om at de kanskje skal vise noe mer av den samme rausheten overfor det arbeidet som Regjeringa gjør, hvor jeg mener at vi ikke har noen andre ambisjoner enn å forsøke å finne de beste løsningene innenfor dette området, samtidig som jeg er ydmyk overfor at vi opererer med vanskelige saker. Vi kommer til å gjøre feil framover. Vi gjør ting som ingen andre har gjort før oss. Det kommer også til å merkes.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [13:10:15]: Jeg synes statsråden er i det konstruktive hjørnet i dag. Jeg har derfor lyst til bare å vise til en merknad i innstillingen der komiteen «forutsetter at evalueringer fra teknologitester på TCM tas med i investeringsbeslutningen for et fullskala CO₂-renseanlegg på Mongstad».

I Dagens Næringsliv for noen uker siden var statssekretær Robin Koss ute og uttalte at det ikke var sikkert man ville rekke å bli ferdig med testsenteret før en gikk videre med fullskalaanlegg.

Hvordan vil statsråden forholde seg til komiteens merknad? Vil han sørge for at en forutsetter at evalueringen fra testanlegget tas med i investeringsbeslutningen for et fullskalarensanlegg – med håp om at det går så fort som mulig selvsagt?

Statsråd Terje Riis-Johansen [13:11:05]: Fra dags dato, når Stortinget nå ser ut til å fatte det vedtaket som det ligger an til, vil det være en kontinuerlig læringsprosess ved teknologisenteret på Mongstad. Vi skal være veldig forsiktige med å mene at i jobbinga med CO₂ og CCS framover er det noen «absolutter» med hensyn til datoer når det gjelder når læring har skjedd, og når kompetansenivåer er nådd. Vi kommer til å lære hver dag framover. Det vil være meningsløst hvis vi ikke bruker den læringa fra teknologisenteret ved bygging av fullskala rensanlegg på Mongstad.

Så er det samtidig slik at de konkrete utslippene på Mongstad er det viktig å få håndtert. Derfor har vi heller ikke tid til nå å avvente dette på en måte som gjør at vi hele tida skal se etter den mulige nye teknologien som hele tida kommer til å ligge der framme. Det kommer den til å gjøre. Vi kommer hele tida til å bryte nye barrierer. Derfor gjentar jeg det jeg sa i stad om at jeg har 2014 som tidspunktet for målet.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [13:12:23]: Statsråden holdt et godt og balansert innlegg. Han sa at det er en «stor og vanskelig jobb» som skal gjøres, dette er ikke «hyllevarer», det er en stor risiko knyttet til teknologi og økonomi, og det «må vi ha respekt for». Dette er tre cirka-sitater med håndskrift fra dette innlegget.

Fra Kristelig Folkepartis side håper jeg vi lykkes. Vi vil jobbe for at vi skal lykkes. Vi skal være med og bevilge de nødvendige midler. Vi skal ta kampen som trengs for dette, ikke fordi det er viktig politisk først og fremst, men fordi dette er viktig for klimaet og de klimautfordringer vi står overfor.

Jeg kunne egentlig ha trukket denne replikken, men statsråden snakket så lavt på slutten av sitt svar til foregående replikant, så jeg spør: Vil vi lykkes i 2014?

Statsråd Terje Riis-Johansen [13:13:17]: Jeg oppfatter meg selv som en relativt praktisk fyr, som er opptatt av hva vi skal få til, og som også ser gleden i konstruksjonene på Mongstad – å etablere det fysiske vi skal gjøre der borte, som også er en teknologisk utvikling. Jeg har vært der og sett på det som er gjort så langt. Det som kommer videre derfra, er enda mye mer spennende.

Jeg sa på talerstolen i stad, og jeg gjentok det i svaret til Solvik-Olsen, at jeg jobber etter én plan, og det er å lykkes både med teknologiseret og med å nå målet 2014 når det gjelder fullskalaanlegget. Det er mitt mål.

Så synes jeg at vi alle gjør oss selv en bjørnetjeneste hvis vi nå går inn i en diskusjon som dette: Hvis vi ikke klarer det i 2014, hvem sin skyld er det? Jeg kan si det på samme måten til representanten Holten Hjemdal som jeg sa til representanten Kvasheim: Jeg tror på Kristelig Folkepartis engasjement i denne saken. Jeg ber om å bli trodd på mitt engasjement i den samme.

Derfor har jeg ikke behov for nå å legge noen andre planer enn den planen vi har om 2014. Hvis så skulle skje (presidenten klubber) at vi ikke når det målet, skyldes det ikke mangel på politisk vilje, (presidenten klubber igjen) det vil skyldes praktiske problemer.

Presidenten: Presidenten vil minne om at når den røde lampen slutter å lyse, er taletiden over.

Replikordskiftet er over.

Øyvind Halleraker (H) [13:15:02]: Jeg tror vi gjør lurt i å se CO₂ i perspektivet fra problem til ressurs. Klimaendringene er en av vår tids største politiske utfordringer. Det kan vi fort enes om. Norge som nasjon har forpliktet seg gjennom Kyoto-avtalen til å redusere sin del av den globale reduksjonen av klimagassene.

En kraftig satsing på forskning og utvikling av kostnadseffektiv teknologi for rensing av klimautslipp er påkrevd. Spørsmålet er om denne satsingen er ensidig og lite framtidsrettet. Statens etablering av teknologiseret for CO₂-fangst på Mongstad skal jo i utgangspunktet være en framtidsrettet satsing på utvikling av metoder til å fange CO₂ samt å ta disse metodene i bruk globalt gjennom eksport av teknologien. Dessverre er denne store satsingen først og fremst et forsøk på miljøtiltak og i liten grad en framtidsrettet industriutvikling med unntak av selve rensing og lagringsteknologien.

Regjeringens og statsministerens store behov for internasjonal popularitet tvinger dem nå til fullskala rensing av CO₂ fra raffineri til kraftproduksjon, som man håper vil være eksporttjeneste til de mange kullkraftverkene rundt om i verden. Men spørsmålet er jo om det er interesse for løsningen, og om den er konkurransedyktig.

Stortingsproposisjonen som vi behandler i dag, omhandler satsing på fangst og lagring ved kraftvarmeverket og raffineriet på Mongstad, som har fått fellesbetegnelsen «månelandingen». Mye tyder på at kostnadsrammene blir svært høye, og at løsningene har en rekke usikre sider ved seg, som f.eks. lagringen på havbunnen. Stortingsproposisjonen sier ingenting om bruk av CO₂ verken nasjonalt eller internasjonalt.

Skal statens satsing på CO₂-rensing ha en bærekraftig funksjon, må man også få til utnyttelse og bruk av CO₂. En rekke forskningsmiljøer er allerede godt i gang med prosjekt basert på anvendelse av CO₂ i industriell sammenheng. Dessverre har Regjeringen så langt utelukkende hatt fokus på rensing og lagring, noe som også gjenspeiles i satsingen i forskningsmiljøene.

Høyre ønsker en mer bærekraftig satsing på bruk og fangst av CO₂ i verdiskapende næringer. Vi vil derfor at teknologiseret for CO₂ må omfatte mer enn fangst av CO₂. Senteret må også få i oppgave å forske på bruk av CO₂ i industriell eller annen verdiskapende sammenheng. Vi mener derfor det bør komme en ny stortingsmelding som omhandler framtidig anvendelse av CO₂. Teknologiseret på Mongstad må få en funksjonsrolle knyttet opp til de ulike forskningsmiljøene på dette området, fra CO₂-fangst til deponering og utnyttelse av CO₂ i en ny verdiskaping. Samspillet mellom de industrielle aktørene ved energiproduksjonen på Mongstad og forskningsmiljøene vil dermed føre til at teknologiseret får en mer helhetlig håndtering av de utfordringer og muligheter som er knyttet til CO₂-håndteringen.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [13:19:09]: Som sakens ordfører synes jeg det nå er tid for en liten oppsummering.

Jeg synes det har vært en god og konstruktiv debatt, der signalene fra de ulike partiene, og ikke minst fra statsråden, har vært bra. Jeg synes statsråden har rett i at vi skal være forsiktig med å fordele skyld i forkant i tilfelle ting ikke går som planlagt, og at dette, med tanke på den viljen som alle partier står bak, ikke kan skyldes politisk sommel, eller manglende ønske, men at man skal ha respekt for den teknologiske kompleksiteten som man her har med å gjøre.

Så tror jeg også det er viktig og riktig, som statsråden sier, at det her ikke er noen absolutter i forhold til tid og alt dette, men at man gjerne må ha ambisiøse målsettinger som man strekker seg etter. Dette prosjektet har et langsiktig perspektiv, selv om man prøver å komme i gang så raskt som mulig, og det må være et globalt utsyn i det man prøver å gjøre. Derfor er jeg glad for at forsknings- og utviklingsprosessen vektlegges, og at man da samtidig understreker god framdrift. Men jeg synes det blir litt smålig når Sosialistisk Venstreparti forsøker å skape en debatt om hvem som er mest ambisiøse, og skylder på Venstre og Kristelig Folkeparti for ikke å ville stå bak målsettingen om 2014, når vi vet at slike målsettinger – på Kårstø i 2009, Mongstad i 2012, ja, sågar krav om rensing fra dag én – har vært brutt mange ganger før. Det er viktigere da, synes jeg, at det store flertallet her stiller seg bak at det er prosessen og premissene som er gitt her, som er positive, som er gode og klare, og som gjør at aktørene som står bak og skal jobbe i prosjektet, vet hva de har å forholde seg til.

Så er det også veldig bra å se at det er en bred stemme her for å stimulere til ytterligere forskning også fra andre aktører, at man skal prøve å legge til rette i større grad for at selskap som IFE, Sargas og andre skal kunne teste ut sin teknologi både på kort og ikke minst i hvert fall på lang sikt, men at dette må være praktisk mulig. For man kan ikke bare trylle Mongstad og TCM-prosjektet til å bli av dobbelt størrelse med tilrettelegging for alt mulig.

Jeg ser fram til å få Regjeringens innspill til bruk av

CO₂ i et mangfold. Jeg tror det er helt riktig, som representanten Halleraker sier, at dette burde vi nok ha fått en egen stortingsmelding om. Man har sett at f.eks. på Kårstø har man gått i én retning og så ombestemt seg underveis ved å inkludere andre premisser for hvem som skulle være prekvalifisert, med de kostnadene som det vil medføre. Jeg tror det hadde vært mye bedre at man tidlig i neste stortingsperiode fikk en bred debatt gjennom en stortingsmelding om premissen både for nye CO₂-renseprosjekt og for forskning og utvikling og bruk av CO₂. Hvis denne regjeringen kunne ha begynt arbeidet med en slik stortingsmelding, selv om den ikke blir framlagt før i neste periode, ville det være nyttig, tror jeg, for å opprettholde en framdrift på dette.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6. (Votering, se side 2896)

Sak nr. 7 [13:22:20]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Elisabeth Røbekk Nørve og Ivar Kristiansen om å be Regjeringen fremme en handlingsplan for å hindre en forsyningskrise i kraftforsyningen til Trøndelag og Møre og Romsdal (Innst. S. nr. 207 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:30 (2008–2009))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre foreslår presidenten at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Asmund Kristoffersen (A) [13:23:31] (ordfører for saken): Ubalansen mellom kraftproduksjon og forbruk er først og fremst knyttet til Møre og Romsdal med et normalforbruk på ca. 12 TWh og en middelproduksjon på 6,5–7 TWh pr. år. For å få til import av kraft må en ha nær full utnyttelse av importkapasiteten i linjennettet. Det har, spesielt tidligere, gjort området meget sårbart.

Noen vil kritisere at vi har tillatt en eksepjonell økning i kraftforbruket. En årsak er økningen i aluminiumsproduksjonen på Sunndalsøra og gassprosessanlegget på Ormen Lange på Aukra, vekst i produksjon ved Hustadmarmor og en meget positiv utvikling i nærings- og driftslivet i fylket. En annen årsak er at vi forbrukere også bidrar til økning. Jeg er stolt av at vi har fått til disse driftene i regionen, med enorm verdiskaping, høy kompetanseutvikling og sikring av tusenvis av arbeidsplasser. Det er også slik at det ikke har vært åpenbart, ja kanskje ikke engang sannsynlig, at vi skulle få til disse utbyggingene. Det vet jeg som fra politisk hold har jobbet veldig

hardt for disse store industriprosjektene. Et nokså plutselig oppstått kraftbehov har ikke vært like lett for skiftende regjeringer, kraftprodusenter og Statnett å forutse eller ta høyde for.

Faren for rasjonering av kraft i et eventuelt tørrår er også nær fjernet gjennom store forsterkninger og utbygging av ledningsnettet, og ved at reservekraftanleggene på Aukra og på Tjeldbergodden nå er på plass.

Problemet ligger i at ingen har plikt til å bygge ut ny kraft. Dette illustreres godt ved at de to som har konsesjon til å bygge gasskraftverk på Skogn, har lagt prosjektet på vent ut fra lønnsomhetsbetraktninger. Det samme gjelder de omfattende forsøk det har vært med å bygge gasskraftverk på Tjeldbergodden med CO₂-håndtering, og eventuell bruk av CO₂ til å få ut mer olje fra bl.a. Draugenfeltet.

Regjeringen har gjennom hele denne perioden tatt tak i utfordringene. Svaret ligger i nye kraftoverføringsforbindelser, spenningsforsterkningstiltak i nettet, ny produksjon i form av mer vannkraft, bioenergi og vindkraft og effektivisering av energibruken, bl.a. gjennom støtteordningene fra Enova, som er statens redskap for å fremme mer produksjon og energieffektivisering. Statnett har investert 5 milliarder kr de siste årene, og nye store milliardinvesteringer er planlagt. Svaret kan fortsatt ligge i å få på plass gasskraft. Staten skal i 2009 bruke milliarder av kroner på utvikling av storskala CO₂-renseteknologi, slik vi nettopp har diskutert.

Industrikraft Møre sine planer om gasskraftverk i Fræna er spennende, og søknad om konsesjon er nå til ankebehandling i Olje- og energidepartementet. Jeg håper på et positivt utfall.

Selv om svært store utbygginger av vannkraft er historie, er det mye på gang når det gjelder småkraftverk. Det ligger muligheter i opprusting og ikke minst i utvidelse av eksisterende kraftverk. Jeg er presentert for flere spennende planer, bl.a. i Rauma og Nesset.

Det arbeides med mange og viktige planer for økt vindkraftproduksjon. Nå er vi inne i en ny utlysingsrunde. Regjeringen har en klar strategi for havbasert kraftproduksjon.

Interessen for å ta i bruk biomasse til varmeproduksjon og kraftproduksjon har øket betydelig, og mange gode prosjekter er på plass eller underveis. Dette gir store tilskudd til energibalansen.

Det er foretatt store investeringer i nettet som gjør at vi kan utnytte det eksisterende nettet bedre. Økning i overføringskapasiteten fra Midt-Sverige er snart på plass, iallfall i løpet av dette året.

Det svært viktig at vi får på plass overføringslinjen fra Fardal i Sogn og Fjordane og inn til Ørskog i Møre og Romsdal. Dette vil ennå ta tid, men det blir avgjørende for forsynings situasjonen når den linjen er på plass.

Det har blitt arbeidet systematisk på flere fronter over lang tid, og etter hvert som resultatene kommer, øker forsyningsgraden og tryggheten for sikker kraft i hele regionen.

Torbjørn Andersen (FrP) [13:28:24]: La meg få starte med å understreke at det forslaget som vi nå behandler

om å fremme en handlingsplan som skal inneholde forslag til konkrete tiltak for å avverge forsyningskrise i Midt-Norge, selvsagt er noe Fremskrittspartiet stiller seg bak. Fremskrittspartiet gir sin støtte til dette fordi det er viktig, og utfordringer vedrørende kraftforsynings situasjonen i Midt-Norge er noe vi lenge har kjent til, både her i Stortinget og i Regjeringen. Til tross for mye informasjon om den anstrengte kraftsituasjonen i Møre og Romsdal og Trøndelag har det etter Fremskrittspartiets syn ikke blitt gjort nok fra Regjeringens side for å møte denne utfordringen.

Denne påfallende unnfalldenheten fra Regjeringens side ved ikke å ta mer aktivt tak i forsyningsproblematikken i Midt-Norge, gjenspeiler seg også her i dag ved at regjeringspartiene ikke vil støtte det forslaget som vi nå behandler. Saken er dessverre den at nesten ethvert forslag fra opposisjonens side her i Stortinget, som er ment å bidra til økt kraftforsyning i Norge, som vanlig blir nedstemt av de rød-grønne partiene. Denne saken viser klart og tydelig at også de gamle kraftsosialistene i Arbeiderpartiets reker har sovnet for godt. De er blitt totalt overkjørt av det industrifriendtlige og kraftfiendtlige småpartiet SV.

Den rød-grønne regjeringens påfallende passivitet i arbeidet med å bygge ut ny kapasitet i kraftforsyningen både i Midt-Norge og ellers i landet viser klart at den sittende regjering ikke tar på ramme alvor verken prognoser eller realiteter for kraftforsyning og kraftbehov i Midt-Norge. Økende kraftmangel i Midt-Norge og den lenge varslede anstrengte kraftforsynings situasjonen i den delen av landet oppfattes tilsynelatende av Regjeringen som noe som ikke er et problem som trenger ekstraordinær handling. De rød-grønnes avvisning av forslaget som vi nå behandler, vitner om en stadig mer uansvarlig og arrogant energipolitikk fra Regjeringens side.

Jeg vil også få minne om at det er ca. tre år siden daværende olje- og energiminister Odd Roger Enoksen fra Senterpartiet uttalte her i Stortinget at han så alvoret i kraftsituasjonen for Midt-Norge og derfor arbeidet med en handlingsplan vedrørende kraftsituasjonen nettopp i Midt-Norge. Denne varslede handlingsplanen ble til et slag i luften. Hele tre år etter at løftet ble gitt av statsråden i Stortinget, er det blitt gjort svært lite.

Selv statsminister Stoltenberg lovet i sin 1. mai-tale i Verdal i 2006 gasskraftverk på Skogn. Men absolutt ingenting har skjedd her heller. Løftebruddet er for lengst et faktum.

Også det enorme vindkraftprosjektet på Ytre Vikna er lagt på is for tiden – dette sikkert på grunn av Regjeringens manglende handlekraft i arbeidet med å tilrettelegge for gode rammevilkår som kan resultere i økt kraftutbygging i landet.

Sett i lys av hva både statsråder og statsministeren fra denne regjeringen tidligere har uttalt om denne saken, blir det faktisk meget oppsiktsvekkende at regjeringspartiene nå, tre år senere, ikke ser noen tungtveiende grunner til å få ferdigstilt en slik handlingsplan for å avverge en forsyningskrise i Midt-Norge, og som foreslås her i Stortinget i dag.

Fremskrittspartiet kan ikke akseptere den uansvarlige kraftpolitikken dagens rød-grønne regjering i realiteten

står for. Fremskrittspartiet vil av disse grunner, som nevnt innledningsvis, stemme for forslaget. Jeg vil også gjerne ta opp det forslaget som er framlagt for å få Regjeringen til snarest mulig å framlegge en handlingsplan med konkrete tiltak som kan avverge en oppseilende kraftforsyningskrise i Møre og Romsdal og i Trøndelag.

Presidenten: Representanten Torbjørn Andersen har tatt opp det forslag han refererte til.

Peter Skovholt Gitmark (H) [13:32:58]: Tre år er gått siden tidligere statsråd Odd Roger Enoksen i Stortinget lovte en handlingsplan om forsynings sikkerheten. Flere statsråder har gått siden den tid. Det eneste som er tilfellet, er at Odd Roger Enoksens løfte fremdeles henger i luften. Intet har skjedd.

Kraftunderskuddet i Midt-Norge er anstrengt, og det er prekært. I et normalår for Møre og Romsdal alene vil det være en manko på ca. 5 TWh. Det er når man ser på den fantastiske industrireisningen som har funnet sted bare de siste årene, alarmerende for alle dem som ønsker å etablere seg i fylket og i landsdelen.

Men det finnes løsninger. Løsningen vil måtte være å bygge ut mer permanent kraft og få større overføringskapasitet til landsdelen.

Når man ser på dagens regjeringens behandling av bl.a. vindkraft, hvor vi har hatt flere statsrådsskifter enn vindmøller bygd, stiller det Regjeringen i et litt underlig lys. Når man ser på småkraftproduksjonen, hvor vi også hørte saksordføreren rose Regjeringens egen politikk og ikke minst vise til alle de spennende prosjektene i regionen, er det fristende å stille et retorisk spørsmål om hvor mange av disse prosjektene som i løpet av svært kort tid vil bli gjennomført. Svaret vil måtte være: Svært få.

Regjeringen skaper en usikkerhet som gjør at potensiell kraft ikke blir bygd ut fordi man ikke har et langsiktig støttesystem, som grønne sertifikater ville ha vært. Det har en betydning, spesielt i forhold til vindsatsing. Når det gjelder småkraftsatsing, vet vi at NVEs lange saksbehandlingstid er med på å slå bena under en rekke som ønsker å bygge ut miljøvennlig småkraft. I tillegg kommer selvfølgelig de endringer som har funnet sted når det gjelder grunnrente-beskatning og annen type beskatning for kraftproduksjon, noe som igjen skaper økt usikkerhet.

Det er fristende også å nevne at Høyre i Stortinget, sammen med bl.a. Fremskrittspartiet, har støttet opp om økt lokal behandling av småkraft, noe som også ville hatt en betydning for å få kraft raskt inn i markedet og til slutt økt overføringskapasitet og, ikke minst, energieffektivisering.

La meg også si at i likhet med saksordføreren er jeg svært glad for alt som har skjedd spesielt i Møre og Romsdal når det gjelder industribygging. Men jeg er desto mer skuffet over at Regjeringen ikke ser viktigheten av forutsigbarhet også når det gjelder kraftproduksjon i den landsdelen. Får man et tørrår, vil Midt-Norge rammes hardt. Når vi da vet at svært mye av Norges eksportindustri også er samlet rundt den regionen, vil det for nasjonen Norge ha dramatiske konsekvenser. Men, igjen: Hadde man fulgt opp opposisjonens ønske – en samlet opposisjons ønske –

kunne man i det minste kommet med politiske svar på de utfordringer som ligger der. Men Regjeringen skygger unna. Som Torbjørn Andersen også var inne på: Bare fordi det er opposisjonen som fremmer forslaget, ønsker man ikke å være med på en konstruktiv behandling av forslaget, noe det hadde fortjent.

Skuffelsen er aller størst i Midt-Norge. Her er det en hel landsdel som nok en gang skyves langt ned på Regjeringens prioriteringsliste fordi man åpenbart har helt andre hensyn å ta enn hensynet til industri og næringsliv.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [13:37:26]:

Saken om kraftkrisen i Midt-Norge er dessverre blitt en gjenganger i Stortinget, uten at det har bidratt nevneverdig til en løsning på disse problemene. Vi har en ubalanse i forhold til kraftproduksjon og kraftforbruk, som saksordføreren var inne på. Vi har en produksjon i dag på 6,5 TWh og et forbruk som er nesten dobbelt så stort.

Med unntak av bygging av nye overføringsforbindelser fra andre deler av landet og fra Sverige, og bygging av to reservekraftverk, som er dårlige klimatiltak og en dårlig løsning i forhold til energiutnyttelse, har det dessverre skjedd lite i forhold til utbygging av ny permanent kapasitet for energiproduksjon i denne landsdelen.

Kristelig Folkeparti har ment at vi kan bruke denne regionen som et utstillingsvindu i forhold til bærekraftige energiløsninger som kan erstatte bl.a. de to reservegasskraftverkene som det nå er lagt til rette for. Vi har tidligere i denne sal tatt til orde for at Midt-Norge bør bli en modell for utvikling av bærekraftige energiløsninger ut fra de ressursene som finnes i denne landsdelen. Dessverre får vi ikke gjennomslag for det i denne debatten, da heller ikke Regjeringen er med på en handlingsplan på dette tidspunktet.

Kristelig Folkeparti er glad for hver krone som Enova får overført. Men det er jo viktig at de kronene vi overfører til Enova, blir utløst i nye prosjekter, enten i forhold til ny kraftproduksjon eller i forhold til energieffektivisering. Det er bare det som hjelper denne regionen, og resten av landet. Skal vi få det til, har vi større utfordringer, for det ser jo ut som om Enova får mer enn nok penger i forhold til de prosjektene de klarer å ha som kan få støtte. Av to vindkraftprosjekter som fikk støtte i fjor, ser det ut som om kanskje bare ett blir realisert, og da har vi ikke kommet så langt i forhold til å skape mer ny fornybar energi, vindkraft bl.a., i Midt-Norge, til tross for at Enova har fått mer penger til bevilgning til dette disse årene.

Ola Borten Moe (Sp) [13:40:24]: Det er et viktig tema som tas opp her i dag, og noen av oss har jo hatt et svært stort engasjement for dette over lang tid. For min egen del må jeg vel innrømme at vi i løpet av denne perioden ikke har kommet dit jeg håpet vi skulle være. Nå er det jo ennå tid igjen til å få på plass en del vedtak som kan forbedre situasjonen, men det er også, tror jeg, rett å si at de vedtakene har ikke kommet ennå, og i Trøndelag og hos meg er det jo til dels stor forventninger til Regjeringen om at nødvendige tiltak blir iverksatt.

Når det gjelder nettproblematikken i Trøndelag, som

jeg føler at det er viktig å adressere her i dag, og nå, er jeg jo glad for det som er i ferd med å skje, nemlig at man får økt kapasiteten på linjen mellom Nea og Järpströmmen. Det er en linje som har vært der i mange tiår, og som ble bygd for å finansiere utbyggingen i Neadalen i sin tid – det var det jo svenskene som gjorde. Det jeg imidlertid setter spørsmålsteget ved, er om det, når forsynings situasjonen er så anstrengt som den tross alt er, er riktig å plukke ned linjen for så å bygge noe nytt, istedenfor at man kunne ha bygd en ny linje ved siden av og så plukket ned den gamle når den nye stod klar. Det synes jeg er nok et eksempel på det jeg vil si er litt merkelige disposisjoner fra Statnetts side, og som etter mitt skjønn understreker at styringen med situasjonen – fra Statnett, som har dette ansvaret – ikke har vært god nok, og kunne ha vært betydelig bedre.

Det er jo videre slik at fordi man har vært sent ute, fordi man ikke har vært på høyde med situasjonen tidlig nok, er det brukt enorme pengesummer på prosjekter som er av midlertidig karakter, og som et bredt flertall her i Stortinget er svært opptatt av ikke skal tas i bruk. Da sikter jeg til de mobile gasskraftverkene, eller det som egentlig er nødstrømsaggregatene i Trøndelag, og som har kostet mye penger. Det ville etter mitt skjønn ha vært bedre om disse pengene kunne vært brukt til å få på plass varig produksjon, gjerne fornybar produksjon. Det er jo et paradoks at vi på den ene siden klarer å bygge disse reservekraftverkene på gass, mens vi på den annen side altså ikke klarer å utløse de investeringene f.eks. på vindkraft som vi har klare, prosjekt står ferdige, og det er nærmest bare å sette spaden i jorda. Det synes jeg er en del av en større debatt, der man gjerne bør diskutere dynamikken i den politikken og i de rammene som Statnett har, for å sikre seg at vi får en optimal utnyttning av samfunnsressursene, og at de pengene vi bruker, går til varige tiltak som det er bruk for.

Så er det én ting til jeg synes det er rett å si, og det er at den endelige løsningen på den utfordringen vi har i Midt-Norge, ligger i linjeføringen til Fardal i Sogn og Fjordane. Det er et svært viktig prosjekt, det er et prosjekt som det har vært stort fokus på, stor trøkk på. Det opplever jeg også at både Regjeringen og Olje- og energidepartementet har hatt stor trøkk på. Det bør fortsette. Jeg tror imidlertid at det er viktig å være tydelig både overfor lokale og regionale myndigheter og miljøvernorganisasjoner og andre interesser hvis man skal få gjennom prosjektet. Dette er et prosjekt som kommer til å bli kostbart, det er et prosjekt der man, tror jeg, hvis man skal gjennomføre det på tid, er nødt til å være konsistent og si at dette er vi faktisk nødt til å gjøre. Og det har jeg merket meg har vært vanskelig å kommunisere fra en del forvaltningsnivå. Det er i en del miljø skapt forventninger som jeg tror det blir vanskelig å oppfylle, og da tenker jeg spesielt på den omfattende kablingen av denne linjen som jeg tror blir altfor kostbar til at det er forsvarlig.

Gunnar Kvasheim (V) [13:45:39] (komiteens leder):

I dag har vi fått noen spennende erkjennelser fra senterpartipolitikere som står sentralt når det gjelder utforming av energipolitikken i denne perioden, og som konkluderer

med at de er misfornøyde. Det startet i utenriksdebatten hvor Åslaug Haga sa rett ut, ganske oppsiktsvekkende, at det var sterke krefter i Regjeringen som hindret en mer offensiv satsing på fornybar energipolitikk. Det sa altså en tidligere partileder og en tidligere olje- og energiminister, som oppsummerte Regjeringens feilslåtte politikk på dette området på den måten, i Stortinget.

Nå hørte vi Ola Borten Moe slå fast at han hadde håpet at man hadde kommet lenger og fått gjort mer på dette området, som har vært styrt av tre statsråder fra Senterpartiet i fire år. Borten Moe sier at det fortsatt er tid til å handle. Det er ingenting som tyder på at den tiden vil bli brukt til å handle. Blant annet har Regjeringen latt være å legge fram et alternativ til grønne sertifikater, som er like kraftfullt som det, slik en forpliktet seg til i klimaforliket. Så det er nok mer tid for oppsummering etter fire år med feilslått energipolitikk enn handling. Og da har altså Borten Moe og Åslaug Haga i dag gitt verdifulle bidrag til den oppsummeringen.

Den debatten vi har i dag, burde på mange måter vært unødvendig. For det ble fra Regjeringens side lovet en handlingsplan for dette området. Hadde den handlingsplanen kommet, kunne den vært et bidrag til å komme nærmere de mål og de løsninger som det er relativt bred enighet om. Vi har også hatt en debatt tilsvarende denne der opposisjonen har tatt til orde for at en likevel lager en slik handlingsplan. Det har da blitt stemt ned av regjeringspartienes flertall. Men det er gode grunner til å forsøke igjen – fordi situasjonen i dette området er utfordrende, men også fordi mulighetene i dette området er store. Det var det en kunne fått belyst og satt trykk på i en handlingsplan. Den reaksjonen som her kommer gjennom dette forslaget, er en refleks på Regjeringens sviktende satsing på viktige komponenter i energipolitikken.

Jeg har også lyst til å peke på at Venstre og Kristelig Folkeparti gjentatte ganger har tatt til orde for at denne regionen brukes til å lage en modell for bærekraftige energiløsninger. En handlingsplan kunne vært et virkemiddel også i den sammenheng.

Det ble fra Ola Borten Moes side nevnt mobile gasskraftverk som et tiltak. Det kostet milliarder. Jeg håper aldri at det kommer i bruk. Det som var et alternativ til å satse på mobile gasskraftverk, var å ta utgangspunkt i Hafslunds planer om et bioanlegg på Averøy. De var villige til å bruke de samme ressursene som ble lagt ned i det mobile gasskraftverket, til å lage reservekraft på Averøy. Det ivret Venstre for, det ivret Hafslund for, det ivret andre for, men Regjeringen sa nei. En ønsket å låse denne kapitalen og satse den på mobile gasskraftverk.

Statsråd Terje Riis-Johansen [13:49:32]: Den anstrengte kraftsituasjonen i Midt-Norge har nær sammenheng med utvidelsene på Hydro Aluminium på Sunndalsøra og beslutninga om å bygge Ormen Lange-anlegget uten å få på plass ny kraftproduksjon.

Kraftsituasjonen i Midt-Norge er mer anstrengt enn i andre områder av landet, og det har i perioder vært behov for et eget prisområde i regionen. Regionen er særlig sårbar ved betydelig svikt i nedbøren.

Den 13. april i år gjeninnførte Statnett Midt-Norge som et eget prisområde. Årsakene til det var lite vann i magasinene og redusert nettkapasitet inn til området. Reduksjonen i nettkapasiteten skyldtes utkobling av kraftledninger fra Sverige til Midt-Norge i sommer på grunn av bygging av ny ledning med høyere kapasitet. Det vil etter utbedringene bidra til bedre importmuligheter til regionen.

Tiltak i regi av Statnett har hele tida stått sentralt i politikken for å bedre kraftsituasjonen i Midt-Norge. Statnett har foretatt omfattende utbedringer i overføringsnettene innen og inn til regionen med utgangspunkt i foreliggende nettutviklingsplaner. Statnett har gjennomført og idriftsatt nettinvesteringer i Midt-Norge, bl.a. er det bygd ny 420 volts linje mellom Sunndalsøra og Fræna og Fræna og Nyhamna. Videre har Statnett idriftsatt ni kondensatorbatterier og to SVC-anlegg for bl.a. å opprettholde importkapasiteten til området. Statnett er også i gang med byggingen av overføringsforbindelsen Nea–Järpstrømmen. Denne forbindelsen vil som nevnt øke overføringskapasiteten mellom Midt-Norge og Sverige, og skal etter planen settes i drift til høsten.

Arbeidet med nettforsterkninger har muliggjort mer import inn til området og bedre kraftflyt innen regionen. Samlet har Statnett i løpet av de siste årene foretatt investeringer for om lag 5 milliarder kr i regionen, inkludert kostnadene for reservekraftverkene. Statnett planlegger i tillegg ytterligere investeringer for ca. 2,5 milliarder kr.

Det viktigste enkelttiltaket i arbeidet med å bedre kraftbalansen i Midt-Norge er å få på plass en ny overføringsforbindelse mellom Sogn og Møre. Statnetts konsesjonsøknad er nå til behandling i NVE, og NVE planlegger å fatte et vedtak før sommeren. Jeg forventer at vedtaket påklages til Olje- og energidepartementet. I så fall er det en sak jeg vil prioritere svært høyt. En realisering av denne overføringsforbindelsen vil bedre kraftsituasjonen i Midt-Norge vesentlig.

Det andre hovedelementet for å bedre kraftsituasjonen i Midt-Norge er satsinga på fornybar energi og energiomlegging. Som et ledd i dette har NVE styrket sin saksbehandlingsskapasitet når det gjelder konsesjoner. NVE vil nå også prioritere saker i regioner med stort kraftunderskudd, bl.a. Midt-Norge.

Enova har en betydelig aktivitet rettet mot kommuner i Midt-Norge. Dette omfatter både kommunal energiplanlegging, altså energieffektivisering, og konkrete prosjekter. Kommunene i Midt-Norge oppfordres spesielt til å søke tilskudd og realisere konkrete prosjekter i det området.

Regjeringa har som kjent styrket tilgangen på kapital til dette. Energifondet er styrket med nesten 1,2 milliarder kr bare i forbindelse med tiltakspakken. Dette innebærer at vi i år har 2,6 milliarder kr til rådighet for den type tiltak. Alle Enovas satsingsområder vil kunne prioriteres, også i Midt-Norge, inkludert økt vindkraftsatsing. I så måte legger Enova opp til å gjennomføre to utlysingsrunder for vindkraft i 2009. Søknadsfristen for første runde er 15. mai, hvilket er svært nært forestående.

Det arbeides også med andre tiltak for å bedre forsyningsikkerheten i regionen. Blant annet har jeg igangsatt

et arbeid med å vurdere hvilket handlingsrom det er for å støtte ny produksjon og forbrukseffektivisering i Midt-Norge ut fra hensynet til forsyningsikkerhet. Om det har jeg hatt uformelle samtaler med EUs kommissær Piebalgs om saken, og departementets embetsverk har også hatt innledende møter med både ESA og EU-kommisjonen om det samme.

Kraftsituasjonen i Midt-Norge illustrerer at etablering og utvidelser av store forbruksenheter kan medføre store utfordringer for kraftsystemet. Det er viktig, slik vi nå gjør i forbindelse med Ot.prp. nr. 62 for 2008–2009, som er framlagt for Stortinget, at vi ser på forholdet mellom produksjon og forbruk, og legger klare rammer for det i framtiden for å unngå at vi kommer i en slik situasjon som vi har gjort i Midt-Norge, som følge av at det ikke har vært planlagt godt nok over lengre tid.

Samlet sett gjøres det nå en jobb for å bedre kraftsituasjonen i Midt-Norge. Det er ikke en sak som løses fra den ene dagen til den andre. Det er et omfattende arbeid, men et arbeid som vi er i gang med.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torbjørn Andersen (FrP) [13:54:59]: Statsråden sa i sitt innlegg at noe av det viktigste er å styrke overføringskapasiteten inn til Midt-Norge, men statsråden nevnte også at det er viktig å støtte ny kapasitet i produksjonen.

Underskuddet i Midt-Norge er grovt regnet ca. 5 TWh. Hvis vi ser på de prognoser og de statistiske tallfakta som foreligger, er det et betydelig utnyttbart kraftpotensial fortsatt i både Møre og Romsdal og i Trøndelagsfylkene, altså på ca. 7 TWh – hvis vi ser bort fra alt som er vernet, og alt som er utbygd.

Hva slags tanker gjør statsråden seg når det gjelder å utnytte det store nyttbare vannkraftpotensialet som fortsatt finnes der, og som er på 7 TWh – som altså er større enn kraftunderskuddet som eksisterer i Midt-Norge?

Statsråd Terje Riis-Johansen [13:55:55]: Jeg er entusiastisk i forhold til gode vannkraftprosjekter som kan levere ny fornybar energi, og som samtidig kan utvikles innenfor de kravene vi skal og bør sette for inngrep i naturen med hensyn til miljørestriksjoner.

For øvrig hadde jeg gleden av å åpne et utvidet anlegg på Vestlandet, i Sauda, for noen få uker siden, og bare derfra kommer det 600 nye GWh inn i det norske kraftmarkedet. Vi ser også at vi fra småkraftverk får betydelige innslag av ny kraft som følge av nye kraftutbygginger. Det er bra.

Jeg er også veldig entusiastisk i forhold til å kunne få ny fornybar energi inn fra vindkraft. Der ser vi at vi i Midt-Norge, som i landet for øvrig, har fått lite ny kraft inn den siste tida nå. Derfor har vi også gått inn med mer penger. Vi har som kjent en ny utlysningrunde nå om noen få dager, og jeg håper virkelig at det også der vil bli søkt om støtte til gode prosjekter i Midt-Norge, slik at det gjennom det gis en mulighet til å øke produksjonen i regionen.

Peter Skovholt Gitmark (H) [13:57:05]: Representanten Borten Moes innlegg blir som et testament over handlingslammelsen til denne regjeringen i forhold til forsynings situasjonen og ikke minst kraftsituasjonen i Midt-Norge.

Representanten sier at det ennå er tid til å få på plass tiltak. Så mitt spørsmål vil da være, enkelt, til statsråden: Hvilke tiltak planlegger statsråden å legge fram for Stortinget i den tiden han har igjen som statsråd?

Statsråd Terje Riis-Johansen [13:57:33]: Det er cirka én uke til søknadsfristen går ut for Enovas runde på vindkraft. Det er et område som gir mulighet for Midt-Norge. Det kan være konkrete tiltak som der kommer som følge av de pengene Regjeringa har stilt til rådighet for vinkraftsatsing, penger som tidligere ikke har vært tilgjengelig for bransjen.

Jeg kan ikke gå inn og detaljstyre private prosjekter. Jeg skal heller ikke gå inn og ta saksbehandlingen for de prosjektene som det forhåpentligvis blir søkt om penger til. Men gjennom at Regjeringa nå har stilt så mye mer penger til disposisjon, øker det også mulighetene for at konkrete tiltak i Midt-Norge blir gjennomført for å øke produksjonen.

For øvrig må jeg nok si at det er en ganske sterk opplevelse å sitte og høre på representanten Skovholt Gitmarks innlegg her i dag, der han ikke hadde én refleksjon i forhold til hva som ikke ble gjort i forrige periode for å sikre kraftsituasjonen i Midt-Norge.

Tord Lien (FrP) [13:58:40]: La meg begynne med å si at jeg er helt enig med statsråden i at det var kun ett parti i forrige periode som tok kraftsituasjonen i Midt-Norge på alvor. Det var verken Høyre eller Senterpartiet.

Men tidligere statsråd Åslaug Haga fra Senterpartiet var i Midt-Norge i januar 2008 og uttalte med brask og bram at Midt-Norge skal prioriteres når det gjelder de midlene som statsråden nå gjentatte ganger viser til med hensyn til ny fornybar energi.

De midlene som ble tildelt i 2008 til ny fornybar energi, havnet ikke i Midt-Norge, til tross for at vi har to vindkraftverk som til sammen skulle ha gitt nærmere 1 TWh ny fornybar energi inn i et område som har solid og kritisk underdekning. Et av disse prosjektene er Ytre Vikna, et av de aller beste prosjektene i denne regionen.

Er det slik at vi nå kan forstå statsråden slik at man ikke bare sier det, men faktisk også mener at Midt-Norge vil bli prioritert i forhold til utbygging av ny fornybar energi, og at man kan forvente at Vikna blir realisert i denne perioden?

Statsråd Terje Riis-Johansen [13:59:50]: Den ramma som Stortinget har lagt for Enovas virksomhet, er jo klar. Den går på at Enova skal velge de prosjektene som gir mest energiproduksjon pr. innsatt krone. Det er mulig Fremskrittspartiet ønsker å gå bort fra den politikken, men det har vært Stortingets mening. Det betyr også at tiltak i Midt-Norge vil bli vurdert sammen med tiltak i landet for øvrig. Så mener jeg det er en interessant diskusjon å se på hvil-

ke signaler vi velger å gi videre til Enova om kraftsituasjonen i Midt-Norge. Men det krever i så fall at Stortinget er inne her.

Jeg ønsker flere gode fornybare prosjekter i form av søknader fra Midt-Norge til Enova velkommen. Regionen kan absolutt komme med enda flere prosjekter enn det vi har sett så langt. Men jeg vil ikke – og det tror jeg det er forståelse for – gå inn og saksbehandle enkeltprosjekter som det eksempelet representanten Lien tok opp her.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Tord Lien (FrP) [14:01:04]: Jeg fant grunn til å ta ordet på nytt, fordi i det ene øyeblikket hører vi at Midt-Norge skal prioriteres, og at de midlene er veldig relevante, og så hører vi at vi må komme med flere nye prosjekter. Det er ikke det at det er for få prosjekter i Midt-Norge som er problemet. Problemet er at rammevilkårene for å få realisert prosjektene, er for dårlige.

Statsråden var også inne på historien. Siden jeg er utdannet historiker, kan jeg jo ta en liten gjennomgang av den – jeg føler meg for så vidt kvalifisert til det. Det startet med Ormen Lange-utbyggingen, som er det eneste store petroleumsprosjektet på Fastlands-Norge som er bygd ut uten egen kraftforsyning. Statnett sa den gangen – det var i forrige stortingsperiode, så det har ikke statsråden noe ansvar for – at dette må løses enten med ny forsyning eller med nettforsterking. At Statnett ikke var tidlig nok ute og advarte om det, kommer selvfølgelig av at Statnett i sin villeste fantasi ikke kunne forutsette at stortingsflertallet, uten Fremskrittspartiets stemmer, aksepterte at man bygger ut en så stor kraftforbruker uten å sørge for kraftforsyning med det samme. Fra det vedtaket ble gjort, har Statnett vært klokkeklar. De har sagt at ny forsyning er det aller beste i denne regionen, og det er også det som gir den suverent beste samfunnsøkonomien.

Så kommer vi til Statnetts høstkonferanse i 2005: En svært anstrengt kraftsituasjon vil oppstå i Midt-Norge. Fra da av burde hele Stortinget vært klar over denne situasjonen, og forhåpentligvis også alle senterpartistatsråder som har styrt OED etter den tiden. 1. mai 2006 reiser Stoltenberg til Nord-Trøndelag og sier at nå kan vi bare stikke spaden i jorda for gasskraftverk. Et og et halvt år går før Åslaug Haga kommer til Midt-Norge og sier at kraftkrisen skal løses med fornybar energi.

Hvis vi kunne ha forsynt Midt-Norge med løfter i stedet for med kraft, hadde vi ikke hatt noe problem. Ytre Vikna blir ikke prioritert, de får ikke støtte. Vi har, som min kollega Torbjørn Andersen har pekt på, 7 TWh vannkraft i regionen som ikke blir realisert, delvis på grunn av vern, delvis på grunn av at utbyggerne har sittet og ventet på grønne sertifikat-ordninger, som Regjeringen har lovt i tre og et halvt år.

Jeg bruker ofte å gjengi en annen kollega, Ola Borten Moe, fra denne talerstolen. Det skal jeg gjøre i dag også. Han sa at vi ikke har kommet dit vi burde ha kommet.

Det er noe av det sanneste Borten Moe har sagt fra denne talerstolen.

La meg også understreke at den planlagte ferdigstillin-

gen av Fardal–Ørskog-linjen i løpet av de siste tre og et halvt årene har blitt utsatt med ett år. Jeg håper at vi kan slippe flere utsettelser av denne linjen, og at olje- og energiministeren kan gi et signal til sitt byråkrati om at denne linjen må ferdigstilles så fort som overhodet mulig.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7. (Votering, se side 2896)

Sak nr. 8 [14:04:18]

Interpellasjon fra representanten Tord Lien til olje- og energiministeren:

«Det er mange uavklarte forhold rundt framtidig norsk nettpolitikk. Et forhold som ennå ikke er avklart, er spørsmålet om å pålegge norske netteiere kompetansekrav og bemanningsnormer. NVE har hatt saken på høring som forslag til ny forskrift om kompetansekrav til norske nettselskaper. Flere av forslagene i forskriftsutkastet er kontroversielle, og har møtt stor skepsis fra en rekke nettselskaper og lokale fagforeninger. De foreslåtte endringer vil ifølge statsrådets svar av 11. november 2008 på mitt skriftlige spørsmål ikke komme til Stortinget. Dersom en slik forverring av nettselskapenes driftsvilkår ikke skulle debatteres av Stortinget, ville det være uheldig. Kraftbransjen står overfor store investeringer i både fornybar energi og nett og trenger gode og stabile rammevilkår for å få realisert disse.

Vil statsråden vurdere å skrinlegge innføringen av ny forskrift om kompetansekrav?»

Tord Lien (FrP) [14:05:40]: Når jeg har fremmet denne interpellasjonen, er det for at Stortinget skal få sjansen til å si sin mening om forskriften om bemanningsnorm, som mye kan tyde på at Olje- og energidepartementet nå har tenkt å vedta. At Stortinget ikke får saken til behandling, er selvfølgelig beklagelig, men det er et resultat av de vide forskriftshjemlene som ligger i energiloven.

Før jeg sier noe om selve forskriften, vil jeg prøve å peke lite grann på de utfordringene norsk nettpolitikk står overfor. EUs fornybardirektiv vil pålegge oss en solid økning i produksjonen av fornybar energi, noe som selvfølgelig er bra. Primært vil dette måtte utbygges som vind- og vannkraft. Denne utbyggingen vil bli blant de største industrielle satsingene Norge har gjort noen sinne. I tillegg til behovet for et fornuftig støtteregime for utbyggingen av denne fornybare energien er nettilgang en viktig flaskehals. I en annen sak, Ot.prp. nr. 24 for 2008–2009 om energiloven, har Regjeringen erklært at de har løst en del av denne utfordringen ved å innføre tilknytningsplikt. Samtlige aktører i kraftbransjen – som jo er de som må overtales til å forstå at dette er løst – mener imidlertid at tilknytningsplikt i seg selv ikke løser denne utfordringen. Men det blir jo spennende å se – jf. den forrige debatten – om et eventuelt vedtak i medhold av Ot. prp. nr 24 f.eks. vil medføre at utbyggingen av Ytre Vikna vil bli realisert. Der har jo OEDs ytre etater vist til nettilknytningen

som den viktigste utfordringen. Jeg lurer på hvorfor det ikke er gjort allerede.

Man må jo komme fram til regimer som utløser netttilgang til ny produksjon av fornybar energi samtidig som man sørger for at de beste samfunnsøkonomiske løsninger blir valgt, og at kostnadene ikke havner i de lokale distribusjonsnettene – men det er mye som tyder på de kommer til å gjøre det. Det er så langt en fullstendig uavklart problemstilling som man bare kan håpe at Stortinget får ryddet opp i, før man eventuelt fatter vedtak i forbindelse med Ot.prp. nr. 24 for 2008–2009, om en måneds tid.

Utfordringene med innfasingen av mer fornybar energi skal også løses av det man mildt sagt må kunne kalle en sub-optimalt organisert norsk nettbransje. Mens det i de fleste store land i Vest-Europa er mellom én og ti distribusjonsnettaktører, har vi i Norge mer enn 140. Av disse har mer enn halvparten færre enn 5 000 kunder, mange sågar under 1 000 kunder. Finansieringssystemet bidrar til å opprettholde denne strukturen, noe som bl.a. ble forsterket gjennom vedtak gjort av tidligere senterpartistatsråd Odd Roger Enoksen.

Å ha 140 selskaper til å drifte distribusjonsnettet i et land med 4,5 millioner mennesker er dårlig samfunnsøkonomi, men det er også dårlig forbrukerøkonomi. Både samfunnet og forbrukerne, særlig i de minste distribusjonsnettene, taper på denne organiseringen, noe man skulle tro Senterpartiet er opptatt av. Men med tanke på EUs fornybardirektiv og behovet for produksjon av ny fornybar energi er denne organiseringen også et hinder for god og rasjonell utbygging av nettet for å realisere netttilgang til ny produksjon. Bemanningsnorm eller ikke er neppe i seg selv avgjørende for restrukturering av norske distribusjonsnett, men det vil i hvert fall ikke bidra til å øke viljen til fusjoner, all den tid fusjoner ikke på samme måte som i dag vil kunne medføre en mer dynamisk bruk av arbeidsstokken.

NVEs innføring av inntektsrammesystemet medfører også en utfordring. I mange tilfeller er det direkte ulønnsomt å fusjonere, som nevnt tidligere. Men til tross for at prinsippene i inntektsrammesystemet etter vår oppfatning er fornuftige, er det mange utfordringer. En av de største aktørene i distribusjonsnettet i mitt hjemfylke, Sør-Trøndelag, energiselskapet TrønderEnergi, har f.eks. en stor del av sitt nett langs kysten. Men fordi de også driver nett i innlandskommunene, blir den gjennomsnittlige avstanden til havet så lang at de ikke får tillegg i inntektsrammene basert på kystklima i det hele tatt, noe andre aktører som driver nett i kystklima, får.

Statnett sier for øvrig selv at for å utføre alle de viktige oppgavene som er forventet av dem – sikring av forsyningen til Midt-Norge, som vi har snakket om før i dag, etablering av et sterkere nett i Nord-Norge for mer eksport derfra, og nye eksportlinjer til Europa – trenger de mer kompetanse, en kompetanse som nå vil kunne bli låst i beredskapsstillinger i norske regionale nettselskaper.

Med de utfordringene jeg har pekt på ovenfor, skulle man tro at både Regjeringen, NVE, Statnett, Statkraft og alle de andre nett- og kraftaktørene har viktigere ting å konsentrere seg om enn å innføre noe som vanskelig kan

kalles noe annet enn reinspikka statskontroll av næringsaktører. Målet med forskriften, hevdes det fra regjeringshold og NVE, skal være sikrere drift av nettet. Da spør jeg meg: Hvorfor innfører man ikke heller strengere krav om driftssikkerhet og driftstid? Hvilket selskap linjereparatøren eller linjemontøren som reparerer eller bygger nettet får lønnen sin fra, tror jeg ikke kundene er veldig opptatt av. Jeg får mange e-post og telefoner hvert eneste år fra velgere land og strand rundt som indikerer at de er aller mest opptatt av at nettleien er for høy, dernest at strømmen må komme fram. Jeg har ikke mottatt en eneste henvendelse fra velgere som er bekymret for om nettmontøren som henger i masta utenfor stuedøren, er ansatt i Hafslund eller Infratek. Men det må jeg forutsette at statsråden har fått, siden han er så opptatt av å få innført denne forskriften.

Innføringen av en bemanningsnorm, som OED har sendt på høring, vil for de aller fleste aktørene medføre et krav om at de til enhver tid må ha så mange ansatte at de kan håndtere et worst case-scenario. Mange norske nettselskaper, også i distriktene, har bygd opp entreprenørselskaper som gjør jobber også utenfor eget nett. Dette medfører selvfølgelig en mer dynamisk og effektiv utnyttelse av mannskapsressursene. Men slik jeg tolker forslaget fra OED, vil dette i fremtiden ikke være mulig, fordi de som i dag er kunder av disse entreprenørselskapene, i fremtiden må ha nok folk ansatt til å løse alle disse oppgavene selv.

Jeg har også notert meg at motstanden mot dette forslaget fra bransjehold er unisont, og at den eneste organisasjonen som er tilhenger av denne endringen, har mange medlemmer og underorganisasjoner som heller ikke ønsker innføringen av en bemanningsnorm. Primært er det de medlemmene som har forsøkt å jobbe under konkurranseforhold, som i dag ønsker å fortsette med det, mens de som ikke har prøvd dette, er imot. Det burde telle noe.

Dersom man likevel skulle finne på å vedta denne bemanningsnormen, noe jeg håper man ikke vil, vil jeg på det sterkeste anbefale statsråden å se på muligheten for å knytte normen til konsernet, altså morselskapet, og ikke til den enkelte netteier. Dette vil i noen grad gjøre normen lettere å håndtere, det vil åpne for mer effektiv drift og det vil gjøre det mer attraktivt å organisere norske nettselskaper i større enheter enn i dag.

Avslutningsvis vil jeg si at forslaget til forskrift om bemanningsnorm vil medføre en forverring av nettselskaperens driftsvilkår. Det er det vanskelig å være uenig i. Det er en endring praktisk talt ingen vil ha – en endring som vil medføre økt nettleie, særlig i distriktene, noe som også burde bekymre Senterpartiet. Men det vil også føre til dårligere samfunnsøkonomi i nettdriften. Når vi vet hvilke store utfordringer alle deler av norsk kraftbransje står overfor, mener jeg det vil være mer fornuftig å vente med denne endringen som vil forverre driftsvilkårene – eller, kanskje aller helst, avlyse hele saken – og eventuelt heller innføre strengere krav til driftssikkerhet og leveringssikkerhet.

Da vil jeg avslutte med spørsmålet mitt: Vil statsråden vurdere å skrinlegge innføringen av ny forskrift om bemanningsnorm for norske nettselskaper?

Statsråd Terje Riis-Johansen [14:13:48]: Først av alt vil jeg knytte en kommentar til påstanden i interpellasjonen om at det er mange uavklarte forhold rundt framtidig norsk nettpolitikk.

Jeg la 17. april fram Ot.prp. nr. 62 for 2008–2009 om endringer i energiloven. Jeg mener at det forslaget nettopp avklarer norsk nettpolitikk. Gjennom forslaget vil jeg styrke småkrafts og vindkrafts rett til nett, bedre forsyningsikkerheten gjennom å redusere faren for regional ubalanse i kraftsystemet og minske de regionale prisforskjellene på nett og strøm. Samtidig ble det også varslet at vi vil se på en samlet regulering av nettet for å forsikre oss om at reguleringa er hensiktsmessig med hensyn til å optimalisere incentivene for investering og effektiv drift, som nettopp representanten Lien var opptatt av, og vi vil se på muligheten for lik nettleie over hele landet, som jeg ikke vet om representanten Lien er opptatt av, men som uansett er noe jeg er opptatt av.

Regjeringa er opptatt av rammevilkårene for norske nettselskaper. Som forvalter og eier av en av landets viktigste infrastrukturer gjør denne bransjen en svært viktig jobb. Samtidig er det viktig å huske på nettvirksomheten i Norge drives som monopoler innenfor hvert forsyningsområde. For å unngå at enkelte nettselskaper utnytter sin monopolstilling, er det viktig at myndighetene har kontroll med den virksomhet selskapene driver.

Nettselskapene er derfor regulert av myndighetene gjennom bl.a. energiloven, forskrifter og konsesjoner. Reguleringa av nettvirksomheten uttrykker myndighetenes krav og forventninger til nettselskapene og legger rammen for hvilke forhold nettselskapene må tilfredsstille.

Krav til bemanning og kompetanse er ikke et nytt element i reguleringa av nettselskapene. I energiloven kreves det konsesjon for å bygge og drive elektriske anlegg. Av forarbeidene framgår det at bakgrunnen for konsesjonsplikt bl.a. er det offentliges behov for å føre kontroll med drift av slike anlegg når det gjelder ansvarsforhold og vedlikehold, altså i dagens lovverk. Konsesjonsplikten og konsesjonen med tilhørende vilkår må derfor pålegges den reelle driveren av anlegget. Det sentrale vurderingstemaet er om den som innehar konsesjonen, kan sette bort driftsoppgaver og fortsatt anses som den reelle driveren av anlegget. Det må foretas en konkret vurdering av de enkelte strukturelle endringer for å kunne fastslå om bestemmelsen er overholdt. Sentrale momenter ved vurderinga er hvor mange og hvilke oppgaver som settes bort.

Stortinget behandlet både i 2001 og i 2006 rammene for bemanning hos konsesjonærer innenfor kraftdistribusjon. I begge omgangene ble det presisert at det ikke var tilstrekkelig at konsesjonæren kun ivaretar et rent formelt og økonomisk ansvar for virksomheten.

Forskriftsutkastet, som nå har vært på høring – og det er ikke Olje- og energidepartementets utkast, det er NVEs utkast, som ble presisert av departementet da det ble sendt ut – presiserer kravet til «å drive» i energiloven. Utkastet angir først at alle konsesjonærer skal ha egen bemanning med nødvendig kompetanse til daglig ledelse, teknisk drift og praktisk gjennomføring av de oppgavene som følger av konsesjonene. Dette er foreslått å gjelde for både produk-

sjonsselskaper og nettselskaper. For nettselskapene er det i tillegg fastsatt mer konkret hvor stor del av konsesjonærens oppgaver på ulike områder som må utføres av egne ansatte. Disse kravene er formulert slik at nettselskapene må ha egen bemanning til «selv å utføre den altoverveiende del av oppgaver», «selv å utføre de mest sentrale oppgaver» og «å kunne betjene en vesentlig del av» nærmere bestemte oppgaver.

Forskriftsutkastet er, som jeg nevnte, utarbeidet av NVE og ble sendt på høring av departementet 13. november 2008 uten at det ble gjort noen endringer i det. Det ble presisert at departementet ikke hadde tatt stilling til forskriftsutkastet slik det var utformet av NVE. Høringsfristen gikk ut 6. februar 2009, og departementet har mottatt en rekke høringsuttalelser til nevnte forskriftsutkast.

Bransjen, anført av EBL, mener konsesjonæren selv må få avgjøre egen organisering innenfor de relativt vide rammer lovverket i dag setter. Det anføres at krav til bemanning ikke er en garanti for god beredskap. Bemanningskrav kan ifølge EBL heller medføre uklare ansvarsforhold mellom myndigheter og konsesjonærer.

En rekke nettselskaper har nylig fremmet et felles forslag til tilnærming til forskrift. Selskapene foreslår en forskrift som stiller klare krav til nettselskapenes dokumentasjon av hvordan beredskapen ivaretas. Det er foreslått dokumentasjonskrav til bl.a. lokalkunnskap, kompetanseutvikling, mannskapstilgjengelighet, beredskapsordning mv. EL & IT Forbundet på den andre siden, kan man si, hevder at inntektsrammereguleringen belønner nettselskap som utsetter tjenester, og at tjenesteutsetting ikke fører til lavere kostnader for samfunnet. Forbundet hevder videre at alle utførende funksjoner blir dårligere utført når oppgavene utføres av innleide aktører.

Både de høringsinstansene som ønsker forskriften, og de som mener at den er overflødig eller direkte uheldig, viser til forsyningsikkerhet, beredskap og økonomisk effektivitet som hovedargument for sitt syn.

De som ønsker forskriften, mener at utsetting av tjenester fører til kompetanseforvitring, det fører til at lokalkunnskap forsvinner, at det vil brukes mindre ressurser på vedlikehold, og det fører til høyere nettleie for kundene. Tilhengerne mener også at beredskapen kan svekkes uten en slik forskrift, da montører til å utføre oppretting ikke befinner seg i området til enhver tid. Ved store strømutfall flere steder samtidig, f.eks. ved ekstremvær, kan entreprenører ha problemer med å stille tilstrekkelig antall montører til alle de nettselskapene de har avtale med. I tillegg er enkelte av den oppfatning at tjenesteutsetting svekker konsesjonsmyndighetenes kontroll, da de krav regelverket og konsesjonene stiller, kun retter seg mot konsesjonær og ikke mot innleide entreprenører.

Motstanderne av forskriften mener på den andre side at entreprenørvirksomheten skaper større kompetansemiljø, og at bruk av entreprenører fører til at man har flere å trekke på i en beredskapssituasjon. Hvis det blir krav til at hovedvekten av oppgavene skal utføres av egne ansatte i alle selskaper, har man ikke lenger entreprenørselskaper som kan benyttes i ekstraordinære situasjoner. Motstanderne mener også at tjenesteutsetting gjør driften mer effektiv.

Flere har kommet med forslag om at kravet til egenkompetanse kan oppfylles hvis alle oppgavene til nettselskapet er sikret ved langsiktige avtaler innen et konsern, med andre konsesjonærer eller med lokale selskaper som sikrer stabil og reell kompetanse innen konsesjonsområdet. I tillegg til langsiktige avtaler kan myndighetene også stille andre funksjonelle krav, som krav til beredkapsplaner, sårbarhetsanalyser og reparasjonsberedskap. Det kan også stilles krav til at spesielle funksjoner, som f.eks. driftssentraler, skal bemannes med egne ansatte. Funksjonelle krav sammen med, eller i stedet for, absolutte bemanningskrav er forhold som vi nå ser på i arbeidet med en eventuell forskrift.

I arbeidet har vi også sett hen til våre nordiske naboer og hvordan de har valgt å utforme lovverket når det gjelder kompetanse og bemanning. Verken Danmark, Finland eller Sverige har krav til en bestemt bemanning i nettselskapene. Danmark gjennomførte i 2007 en utredning om forsyningsikkerhet, og anbefalinga ble da at man ikke skulle sette fysiske eller tekniske krav, og at det heller ikke skulle utvikles kompensasjonsordninger for avbrudd. Avbrudds- og leveringskvalitetsstatistikken følges imidlertid tett av myndighetene.

I Sverige må det ved søknad om konsesjon vedlegges en egen redegjørelse om konsesjonærens organisasjon. Det er imidlertid vid adgang til å kjøpe tjenester fra tredjepart, men ved konsesjonssøknad må man gjøre rede for hvordan man gjennom avtaler har sikret seg at oppgaver blir ivarettatt.

I Finland er det krav om at nettselskapene skal ha det man kaller «tillräcklig personal» og «i sin tjänst (...) en driftsledare som fyller behörighetskraven». Det finske Energimarknadsverket har gitt en redegjørelse for hva som ligger i «tilstrekkelig personell». De viser til at kjøp av tjenester fra tredjepart er tillatt i betydelig omfang. Hensynet til nødvendig styring og kontroll ivaretas bl.a. ved at avtaleverket mellom nettselskapet og tjenesteyter er ett av områdene som er gjenstand for kontroll ved betydelig bortsetting av tjenester.

Jeg registrerer at denne saken har stor interesse i bransjen, og det er absolutt forståelig at så er tilfellet. Som flere av høringsinstansene har påpekt, står bransjen overfor flere store utfordringer i tida som kommer, spesielt med tanke på investeringer. En eventuell forskrift om kompetanse- og bemanningskrav er ikke ment å skulle stikke kjepper i hjulene for en effektiv og hensiktsmessig organisering av nettselskapene. Uansett hvordan en eventuell ny forskrift blir utformet, vil det fremdeles bli åpnet for utstrakt adgang til kjøp av tjenester fra tredjepart.

Jeg ber om forståelse for at jeg ikke kan si noe mer konkret om denne saken på det nåværende tidspunkt. Utkast til forskrift har vært på høring, og vi vurderer nå, sammen med NVE, de ulike innspillene vi har fått. Omfanget av høringsinnspill og motstanden mot forskriftsutkastet understreker viktigheten av at departementet foretar en grundig gjennomgang og vurdering av alle momentene i saken, og det har jeg som ambisjon å gjøre på en skikkelig måte.

Tord Lien (FrP) [14:23:46]: Jeg er gladere enn jeg hadde trodd for at jeg tok opp denne interpellasjonen, for jeg noterer meg at statsråden tilsynelatende ikke har konkludert. Og det er jeg veldig glad for.

Når det gjelder Ot.prp. nr. 24 for 2008–2009 er det på en måte litt symptomatisk, for Regjeringen sier ofte at dette har den løst – det gjelder for så vidt også støtteordninger for investering i ny fornybar energi – men så klarer den ikke helt å overtale bransjen til å være enig i at den har det. Det er vel litt tilfellet denne gangen også.

Når det gjelder nettleietjevning, mer lik nettleie, i Norges land, synes jeg statsråden kan være skvær nok til å anerkjenne at i mange perioder i dette hus har nettopp det partiet han tilhører, og det partiet jeg tilhører, vært forkjempere for en utjevningsordning. Det er slik at Fremskrittspartiet er for en mer lik nettleie i hele landet, men vi er først og fremst opptatt av en lavere nettleie i hele landet.

Men så til saken. Statsråden snakker om ansvarsforhold. Dette dreier seg ikke om ansvarsforholdet, for ansvaret for at nettet skal være i orden, er vi jo enige om må ligge hos den som har konsesjonen. Vi er også enige om at den som har konsesjonen, må ha ansatte i egen organisasjon som har en tilfredsstillende kompetanse på å drive med nett. Spørsmålet er hvor langt man skal strekke kravet til beredkapsplaner, straff for avbrudd, osv. Her er vi helt enige. Og, ikke minst, kravet om at man må være kompetent nok til å utføre en skikkelig bestillerrolle, er vi også enige om.

Så til kompetanseforvitring, som EL & IT Forbundet snakker om. Da tenker jeg som så: Hvis man jobber i et selskap med 800–900 kunder – noe mange av våre operatører gjør – har man vel ikke veldig mange muligheter i løpet av ett år, to år eller kanskje fem år til å drive med opprettingsarbeid. Er man derimot en entreprenør som driver med opprettingsarbeid i et større område, tror jeg det er større sjanse for at man blir god til å drive med oppretting.

Til argumentet om at det i perioder med ekstremvær vil kunne være et bemanningsproblem, kan en litt retorisk stille seg spørsmålet: Fører denne forskriften til at det blir flere nettmontører i Norge? Det gjør det ikke – så vidt jeg kan se. Det fører bare til at man må låse dette i en gitt ansattposisjon. Argumentet om at man får adgang til å kjøpe tjenester også i framtiden, har jeg lest meg fram til – men hvem er det som skal kjøpe disse tjenestene? Hvis alle skal pålegges å ha nok folk til å gjøre hele jobben selv, hjelper det ikke at de samme folkene får lov til å leie ut arbeidskraft, for det er ingen som kan kjøpe den.

Jeg er glad for det som sies, men jeg kunne tenke meg å spørre statsråden om følgende: Det virket som om han var positiv til dette med konsernmodell. I den forbindelse kunne jeg tenke meg å få svar på om han ønsker å legge dette kravet på konsernnivå.

Statsråd Terje Riis-Johansen [14:27:10]: Det er bra at representanten Lien er glad for det som ble sagt fra min side om prosessen rundt dette. Og det er helt oppriktig meldt – slik det selvsagt skal være fra denne talerstolen –

når jeg sier at jeg har en prosess på det, og at konklusjonen ikke er trukket.

Utover det oppfattet jeg det slik at det som kom fram i representanten Liens andre innlegg, i og for seg er en argumentasjon for de synspunkter som også framkom i hans første innlegg. Og jeg tror at jeg i mitt innlegg relativt detaljert redegjorde for de ulike sidene av denne saken, slik det har kommet fram i høringsinnspillene, og som jeg mener på ulikt vis og med ulik inngang bidrar og er viktig for en konklusjon i denne saken.

Med dette som utgangspunkt vil jeg si at jeg synes det er nyttig å ha en debatt om dette her i Stortinget, slik som vi har nå. Og jeg vil selvsagt også ta med meg de innspillene som har framkommet her, i den prosessen som jeg skal ha om dette framover.

A n d e r s A n u n d s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Terje Aasland (A) [14:28:35]: Jeg har først og fremst noen kommentarer til dette med ny kraftproduksjon og nettilgang.

Det forslaget som Regjeringen har lagt fram for Stortinget – og som nå er til behandling – om nettilknytning for ny kraftproduksjon, tror jeg vi må erkjenne er selve fundamentet for å få utløst faktiske investeringer i ny produksjon i Norge. Hadde ikke denne tilknytningsplikten kommet, tror jeg det hadde vært langt vanskeligere å få utløst investeringer, uavhengig av støtteordninger, grønne sertifikater – eller hva en enn måtte tenke seg. Det er fundamentet for ny produksjon som blir lagt gjennom den saken som er til behandling i Stortinget, og som kommer til å få tilslutning, fordi det gjelder nettilknytningsplikt for ny produksjon – et viktig grunnlag og et viktig fundament.

Så til selve interpellasjonen. Jeg er kanskje noe forundret over at den ble reist, for den er ganske – skal vi si – teknisk rettet og litt utenfor dette husets ansvarsområde akkurat nå. Jeg er veldig glad for at vi har en regjering som utøver Stortingets uttrykte vilje ved å gjennomføre Stortingets tydelige presiseringer av noe som av alle – tror jeg – blir oppfattet som et viktig område i samfunnet, nettopp dette med produksjon, omsetning og distribusjon av kraft.

Utgangspunktet for interpellasjonen og grunnlaget for den går tilbake til 2001, kanskje lenger tilbake også. Da var det en veldig klar mening i Stortinget om at den som fikk nettkonsesjonen, skulle forestå bygge- og eierforholdet, men også driveforholdet. Driveforholdet var statsråden inne på. I driveforholdet ligger det også en forpliktelse i forhold til sammensetningen av kompetanse i selskapet. Det ble veldig tydelig presisert den gangen.

I 2006 – i denne stortingsperioden – presiserte vi det nok en gang i Innst. O. nr. 68 for 2005–2006:

«Flertallet viser til at departementet i proposisjonen forutsetter at aktører med konsesjon etter energiloven skal ha egne ansatte, som har all nødvendig kompetanse til å forvalte virksomhetens plikter etter lov, forskrift, konsesjoner og avtaler.»

Det var det som ble presisert den gangen. Det å be stats-

råden se bort fra stortingsflertallets uttrykte vilje står det ikke mye respekt av. Da hadde det heller vært en fordel med andre framgangsmåter.

Jeg er kjent med at Fremskrittspartiet på et tidligere tidspunkt har uttrykt at det å omsette elektrisk energi er som å selge brød og melk i en vanlig dagligvarebutikk. Jeg skal ikke tillegge Lien akkurat den holdningen. Jeg tror vi er samstemte her, at elektrisitetsnettet kanskje er en av samfunnets aller viktigste og kritiske infrastrukturer.

I denne saken handler det om hvem som skal ha konsesjon, hvem som skal ha rettigheter til å transportere elektrisitet i Norge – altså på en måte hvem som skal eie og ha et forhold til den viktigste infrastrukturen vi har, og hvilke plikter som påhviler den som skal forestå et slikt arbeid på vegne av samfunnet. Det er det det handler om.

Det forskriftsarbeidet som nå pågår, må ha sitt utgangspunkt i det som Stortinget har uttrykt i denne perioden, men det må også opprettholdes gjennom det lovgrunnlaget som ligger der. Ut fra et forsyningssikkerhetsperspektiv er kompetanse og bemanning – i hvert fall tilgangen på det – utvilsomt en viktig faktor. Vi mener derfor at den som har konsesjonen, den som har ansvaret for å distribuere elektrisiteten, er den som det skal stilles krav til. Det er det loven på en måte fastsetter, og det er det statsråden, Regjeringen – og forskriftsarbeidet – må utlede og understreke. Det ville vært en svekkelse av loven å svekke det ansvarsgrunnlaget som påhviler det nettselskapet som har konsesjon. Det er flertallets oppfatning, og det er det grunnlaget som forskriftene må bygge på.

Jeg er kjent med at Fremskrittspartiet egentlig ønsker et samfunn uten reguleringer. Det må de gjerne foreslå, selv om de snur litt ettersom hvordan samfunnet reagerer på de ulike behov for reguleringer eller ei. Det ligger nå en lovsak til behandling i Stortinget. Dere kan helt fritt foreslå å fjerne det kravet som ligger der i dag. Dere kan også foreslå – hvis det er ønskelig fra Fremskrittspartiets side – at det blir gjennomført betydelige strukturrasjonaliseringer i bransjen. Dere kan sågar foreslå at et statlig selskap får alt ansvaret.

Ja, det er egentlig opp til Fremskrittspartiet å gjøre det, men da må de vise vilje til å gjøre det konkret og ikke bare gjennom ord og debatt.

Presidenten: Presidenten vil minne om at all tale skal rettes til presidenten.

Ivar Kristiansen (H) [14:34:06]: Dette er i virkeligheten en ganske stor og interessant sak. Etter å ha lyttet til debatten er jeg faktisk glad for at denne interpellasjonen er reist. Jeg er ikke sikker på om de som har savnet en avklaring, i dette øyeblikk har grunn til å føle seg så svært mye mer beroliget etter å ha hørt statsråden og i særdeleshet hovedtalsmannen for Arbeiderpartiet i denne saken.

Det er helt korrekt at skal vi lykkes med å utvikle ny fornybar energi, må utviklingsprosessen gå parallelt og hånd i hånd med nettutvikling. Det eksisterer i virkeligheten ingen nettpolitikk som sådan i Norge i dag, og det er svært beklagelig. Alt det som enkelte har uttalt med

tyngde og skråsikkerhet i denne debatten i dag, tyder på at man har lagt alle lytteregenskapene i én kurv, nemlig at man har lyttet til hva NVE synes og mener om disse spørsmålene. Jeg tror at hadde man tatt seg bryderiet med å ta kontakt med de 140 nettselskapene vi har i landet, og stilt noen spørsmål om hva de føler når det gjelder organisering og oppfølging, ville tilnærmingen vært en helt annen. Jeg tror ingen av de eksisterende nettselskapene vi har i Norge – som i dag er på tre nivåer, som er minst et nivå for mye – setter pris på den form for detaljstyring som vi har, og som vi i dag er vitne til utøves etter instruks fra departementet og i form av de tjenestene som NVE utfører. For vi er vitne til en detaljstyring uten sidestykke i norsk forvaltning, som ikke bidrar til å sette fart i avklaringen av hvordan vi skal utvikle ny fornybar energi gjennom økt utvikling av nett i Norge.

Jeg vil sterkt anbefale departementet, når man skal foreta den endelige konklusjonen, å lytte minst like mye til de eksisterende nettselskapene som har daglig kontakt med EL & IT Forbundet. Jeg tror det er all grunn til å stille spørsmål om hvem som skal påvirke utviklingen fremover når denne nye nettpolitikken skal utvikles i vårt kjære fedreland.

Jeg sitter faktisk med et inntrykk av at det Regjeringen, eller i hvert fall deler av Regjeringen, ønsker, er å gå tilbake til tiden før 1990 – og det så ikke spesielt vakkert ut den gangen. Etter 1990, de første ti årene med energiloven, gikk det med mye tid til oppdeling av elverk, og entreprenørvirksomhet og konsulentvirksomhet ble skilt ut og konkurranseutsatt. Fra år 2000 har dette markedet virket stadig bedre. Det er i dag stor konkurranse blant meget kompetente selskaper – jeg understreker meget kompetente selskaper – om oppdrag i nettsektoren. Denne konkurransen resulterer faktisk i effektive nettselskaper og rask service, og for abonnentene – hvis vi skal ta oss bryderiet med å ha dem i bakhodet – har dette medført rimeligere nettleie, samtidig som forsyningssikkerheten må anses som meget, meget god slik den er i dag. At NVE virket svært bekymret for at de konsulenter og de entreprenører som har tilegnet seg kunnskap for å utføre sitt virke, ikke er ansatt i nettselskapene i tilstrekkelig grad, synes jeg ikke vi i dagens debatt kan vie stor oppmerksomhet. Jeg synes spørsmålet om hva som er en samfunnsmessig rasjonell måte å drive denne formen for politikk videre på, må tillegges avgjørende vekt i den framtidige nettpolitikken som vi har et sterkt behov for å utvikle i Norge.

Organiseringen av norsk energiforsyning er forhåpentligvis kommet for å bli. Den fungerer, som jeg har sagt, godt, uansett hva regjeringspartienes representanter måtte mene om dette. En innstramning av nettselskapenes mulighet til å avgjøre sin egen driftsform er direkte næringsfiendtlig og vil ganske raskt gi høyere nettleie og en atskilleg mindre effektiv drift. Som jeg har vært inne på, er i så fall de eneste som vil tjene på denne typen ordning, et lite utvalg av medlemmer i EL & IT Forbundet – og dette er ikke en utvikling som norske nettkunder har noen grunn til å applaudere. Derfor er min oppfordring: Skrinlegg de tanker som er lagt fram i denne saken. Hvis ikke er vi i en situasjon hvor dagens uttalelser – både fra Åslaug Haga og

fra Ola Borten Moe – i enda større grad får et sannhetens skjær over seg.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [14:39:24]: Jeg synes i utgangspunktet at statsrådets innlegg var såpass reflektert og tydelig på at en ikke har forhåndskonkludert her, at debatten egentlig kunne vært avsluttet etter innledende runde. Men så hører jeg noen av de andre stemmene fra de rød-grønne partiene, og da ser jeg at her er det absolutt et behov for å støtte opp om statsrådets syn og ikke om EL & IT Forbundets og Terje Aaslands syn i denne saken.

Elnett er svært viktig infrastruktur for samfunnet. Uten energi funker ikke samfunnet, og uten infrastruktur til transport og energi kommer ikke energien fram til dem som skal bruke den. Men det er ikke helt irrelevant å sammenligne det med salg av melk og brød, for uten mat og drikke duger heller ikke samfunnet. Så alt er viktig for at ting skal fungere.

Jeg er helt enig i at elnett er fundamentet, men å kalle odelstingsproposisjonen som Regjeringen har framlagt, som den store løsningen på dagens utfordringer, er det stort sett bare Terje Aasland og enkelte andre rød-grønne politikere som mener er et faktum. Jeg registrerte at Energi-bedriftenes Landsforening sendte ut en pressemelding da odelstingsproposisjonen ble framlagt, og sa at denne ikke representerer noe taktskifte i norsk nettpolitikk, og heller ikke gir de visjonene som de mente at Stortinget hadde bedt om i en tidligere sak. Jeg ser også at odelstingsproposisjonen ikke løser problemene med hensyn til fornybar energi, fordi tilknytningsplikten, som Terje Aasland skrøt av, ikke er avklart i forhold til verken inntektsrammesystemet eller kostnadsfordelingen som sådan. Det er bare omtalt som et problem, men ingen løsning er presentert. Dermed er ikke Regjeringen kommet et skritt videre. Det samme gjelder med hensyn til utenlandskabling. Vi vet at internt i statsrådets parti er det svært delte meninger om hvorvidt en skal ha kabler til utlandet eller ikke. Alle vet også at i kraftbransjen er det slik at hvis det ikke er sjanse for å få solgt strømmen til en pris en tjener penger på, vil en heller ikke bygge ut nye prosjekter. Derfor ville slike avklaringer vært svært velkomne, i større grad enn det Regjeringen klarte å presentere.

Jeg registrerte også at statsråden var fornøyd med at en skal utrede å ha én nettleiepris i Norge, og det kan gjerne statsråden være fornøyd med. Men jeg registrerer også at denne utredningen ikke skal komme i gang før denne regjeringens periode er over. Dermed blir dette sannsynligvis ikke noe som blir realisert – like lite sannsynlig som at Senterpartiets forslag i forrige periode om strengere regulering av magasinene i vannkraftmarkedene skulle bli gjennomført. Det har heller ikke blitt dratt fram av denne regjeringen, og det er like greit.

Når det gjelder nettpolitikk, ble Terje Aasland litt overrasket over at det blir en interpellasjon om dette, for dette har Stortinget mer eller mindre fraskrevet seg ansvaret for, skulle man tolke ham riktig. Men jeg vil påstå at nettpolitikk i høyeste grad er vårt ansvarsområde, selv om den praktiske gjennomføringen er delegert til NVE med Olje- og energidepartementet som overstyrer. Når vi tar opp

dette til debatt, burde ikke det overraske Terje Aasland i det hele tatt, for én ting er at Stortinget delegerer fullmakter, men når Stortinget opplever at fullmaktene blir misbrukt, og at en går mye lenger enn det som var hensikten, må en absolutt forvente at Stortinget reagerer. Denne forskriften som Regjeringen nå har vurdert, mener i hvert fall Fremskrittspartiet er langt utenfor det som Stortinget har gitt fullmakt til.

En opplever altså her en urimelig detaljstyring av nettselskapene. Vi snakker ikke om å fjerne ansvar, slik som Terje Aasland prøver å gi inntrykk av, men vi snakker om hvordan en skal få gjennomført oppgavene i nettselskapene på en best mulig måte for å ivareta det ansvaret som alle er enige om at nettselskapene skal ha. Men jeg er for så vidt glad for å høre statsrådets innlegg, for jeg synes det bekrefter at det stort sett bare er sentralledelsen i EL & IT Forbundet og Terje Aasland som står for den linjen og de signalene som i utgangspunktet kom. Det er jo slik at stort sett alle som har uttalt seg på lokalt plan i EL & IT Forbundet, har vært imot det som EL & IT Forbundet og Terje Aasland argumenterer for i denne saken.

Til slutt: Terje Aasland har markert seg flere ganger ved å framskrive en ideologi fra Fremskrittspartiet som Fremskrittspartiet selv ikke har. Jeg synes representanten Aasland skulle vokse opp når det gjelder måten å argumentere på, når han påstår hva Fremskrittspartiet står for. Han skulle heller forholde seg til den politikken Fremskrittspartiet fører, istedenfor å dikte opp en politikk og raljere over den. Det bidrar verken til en god politisk atmosfære eller – aller minst – til å diskutere hvilke løsninger som burde ligge til grunn for den nettpolitikken en bør føre i Norge. Forskrifter skal man ha, ansvar skal man ha, men det betyr ikke at EL & IT Forbundet skal få diktere hvordan Stortinget skal behandle denne saken.

Presidenten: De to neste talerne, representantene Line Henriette Holten Hjemdal og Erling Sande, ser ut til å være oppført på talerlisten ved en feiltakelse. Vi går derfor videre til interpellanten, Tord Lien.

Tord Lien (FrP) [14:44:57]: Det beklager jeg, der falt ti minutter ganske kjøpt ut.

La meg begynne med noen gjentakelser. Det er tydelig at ikke alle fikk det helt med seg i første omgang. Vi er ikke imot at det skal være et kompetansekrav hos norske konsesjonærer på drift av elnettet. Et slikt kompetansekrav må ivareta en sikker og god bestillerrolle. Det betyr ikke nødvendigvis at en må stille krav om at alt som skal gjøres i et nettselskap, skal gjøres av folk som mottar lønns slippen sin fra det samme selskapet. Vi har prøvd å peke på at dersom man på død og liv – hvis det er et parlamentarisk uttrykk – skal gjennomføre dette, må man i hvert fall legge disse kravene på konsernnivå.

Dette handler om at vi har en lang rekke utfordringer og store oppgaver foran oss i norsk nettpolitikk. Det går både på hvordan vi kan drive det nettet vi har i dag mer rasjonelt og med en lavere pris ute i norske distrikter, og det handler om store massive nettutbygginger – ikke bare for å sikre dagens kraftforsyning, men også

for å realisere både produksjon og ikke minst eksport av ny fornybar energi. Da må vi spørre oss hvordan vi kan utnytte den montørkompetansen og den andre nettfaglige kompetansen vi har i Norge, på en best mulig måte for samfunnet. Da tenker iallfall jeg at det ikke nødvendigvis er slik at man utnytter denne kompetansen best mulig ved å låse kompetansen i nettselskapene, og ved at man kun skal jobbe i det selskapet man faktisk er ansatt i. Jeg gjentar òg det jeg sa om at en ikke bygger opp kompetanse på gjenoppretting av leveringer ved å låse ansatte i et selskap med kanskje 1 000 kunder. Det gjør en ved å la entreprenørselskapene jobbe i større distrikter.

Jeg gjentar òg at jeg er glad for at vi tok denne debatten. Jeg noterer meg at enigheten mellom Senterpartiet og Fremskrittspartiet er tett, som den ofte er i kraftpolitiske spørsmål – og at også avstanden mellom Senterpartiet og Arbeiderpartiet denne gangen er stor. Det er den ofte i kraftpolitiske spørsmål. Derfor håper jeg at representanten Terje Aasland tar seg en lang og velfortjent ferie, og at statsråden tar seg god tid og ikke gjør noen overilte vedtak i denne saken, noe han vel også indikerte at han hadde til hensikt.

Presidenten: Presidenten vil mene at uttrykket «på død og liv» får passere.

Statsråd Terje Riis-Johansen [14:48:12]: Jeg er overbevist om at representanten Aasland fortjener en ferie om ikke så lenge, men jeg er ikke enig i at det innlegget som han holdt, ikke inneholder relevante argumenter i forhold til denne saken. Som jeg også sa i mitt innlegg, er dette nettopp argumenter som vi skal vurdere i tida som kommer.

For øvrig har debatten to innganger. Den ene går på saken i interpellasjonen. I tillegg er det en debatt med en noe generell inngang i forhold til energi og nettpolitikk – det siste kommer vi tilbake til når komiteen har behandlet den odelstingsproposisjonen som jeg har lagt fram for Stortinget. Jeg anser det for å bli en naturlig forlengelse av disse spørsmålene i den debatten som Odelstinget da skal ha.

Med det – takk for debatten.

Presidenten: Med det er sak nr. 8 ferdigbehandlet.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget går til votering i sakene nr. 1–7 på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstilt:

Til riksrevisor ut inneværende valgperiode, til og med 31. desember 2009, velges:

Kjellbjørg Lunde.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Presidenten vil foreslå at utenriksministerens redegjørelse i Stortingets møte 5. mai 2009 om viktige EU- og EØS-saker vedlegges protokollen. – Det anses vedtatt.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker i inngåelse av en avtale mellom Norge og Island av 3. november 2008 vedrørende grenseoverskridende hydrokarbonforekomster.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt:

Forelegg for Stortinget av overenskomster inngått med fremmede makter i 2007 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 7 (2008–2009) – Årsrapport fra Stortingets delegasjon til Den Interparlamentariske Union (IPU) for 2008 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet kan delta med inntil 80 pst. av investeringen og driften av et teknologisenter for CO₂-håndtering på Mongstad (TCM) i tråd med forutsetningene i St.prp. nr. 38 (2008–2009).

II

Olje- og energidepartementet gis fullmakt til å delta med inntil 80 pst. i et selskap med delt ansvar (DA) som skal stå for utbygging og drift av teknologisenteret for CO₂-håndtering på Mongstad (TCM) i tråd med forutsetningene i St.prp. nr. 38 (2008–2009). Staten, eller den staten utpeker, kan invitere andre selskaper som medeiere i selskapet, noe som vil redusere statens andel i selskapet tilsvarende.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten har Torbjørn Andersen satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme en handlingsplan med konkrete tiltak for å avverge en forsyningskrise i kraftforsyningen til Trøndelag og Møre og Romsdal, og legge denne frem for Stortinget i løpet av vårsesjonen 2009.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:30 (2008–2009) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Elisabeth Røbekk Nørve og Ivar Kristiansen om å be Regjeringen fremme en handlingsplan for å hindre en forsyningskrise i kraftforsyningen til Trøndelag og Møre og Romsdal – vedlegges protokollen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble innstillingen bifalt med 55 mot 50 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.00.01)

Presidenten: I sak nr. 8 foreligger det ikke noe votingstema.

Sak nr. 9 [15:00:14]

Referat

1. (238) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ulf Leirstein, Gjermund Hagesæter, Christian Tybring-Gjedde og Jørund Rytman om sporbarhet av skattepengene (Dokument nr. 8:102 (2008–2009))
2. (239) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ulf Leirstein, Jørund Rytman, Christian Tybring-Gjedde, og Gjermund Hagesæter om årlig beregning av skattefrihetsdagen (Dokument nr. 8:105 (2008–2009))
Enst.: Nr. 1 og 2 sendes finanskomiteen.
3. (240) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan-Henrik Fredriksen, Harald T. Nesvik, Vigdis Giltun og Bård Hoksrud om å innføre ny nasjonal behandlingsnorm for nakkeskader i samsvar med WHO-konvensjonen som Norge har ratifisert (Dokument nr. 8:90 (2008–2009))
Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.
4. (241) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen og Jon Jæger Gåsvatn om å gjere skriftleg undervisning og eksamen i sidemål valfrie (Dokument nr. 8:96 (2008–2009))
5. (242) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen og Jon Jæger Gåsvatn om tiltak for å styrke arbeidet mot mobbing i skolen (Dokument nr. 8:97 (2008–2009))
6. (243) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen og Jon Jæger Gåsvatn om ny fi-

nansieringsmodell for norsk grunnopplæring (Dokument nr. 8:98 (2008–2009))

7. (244) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Ine Marie Eriksen Søreide, og Gunnar Gundersen om tiltak for å styrke de grunnleggende ferdighetene i voksenbefolkningen (Dokument nr. 8:104 (2008–2009))
Enst.: Nr. 4–7 sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.
8. (245) Representantforslag fra stortingsrepresentant Siv Jensen om sikring av økt lønn i kvinnedominerte lavtlønnsyrker og endringer i arbeidstidsbestemmelsene (Dokument nr. 8:99 (2008–2009))
9. (246) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Arild Ellingsen, Solveig Horne, Thore A. Nistad og Anders Anundsen om endring i ordningen for embetsdommeres lønnsfastsettelse (Dokument nr. 8:103 (2008–2009))
Enst.: Nr. 8 og 9 sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
10. (247) Riksrevisjonens undersøkning av korleis Miljøverndepartementet varetek det nasjonale ansvaret sitt for freda og verneverdige bygningar (Dokument nr. 3:9 (2008–2009))
11. (248) Riksrevisjonens undersøkelse av adgang til samfunnslivet for personer med funksjonsnedsettelse (Dokument nr. 3:10 (2008–2009))
12. (249) Riksrevisjonens undersøkelse av generell budsjettstøtte til Mosambik (Dokument nr. 3:11 (2008–2009))
Enst.: Nr. 10–12 sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet i henhold til forretningsordenens § 37 a før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 15.01.